

แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืน
ต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบ
การประชุมรัฐมนตรีกลาโหม

โดย

พลตรี เลิศฤทธิ์ ช่องวารินทร์
ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักนโยบายและแผนกลาโหม
กระทรวงกลาโหม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลตรี เลิศฤทธิ์ ช่างวารินทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี เลิศฤทธิ์ ช่อวงวารินทร์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๒

ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียน ตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อปี ๔๙ จนถึงปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทมติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน ๑๒ ฉบับ แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ การประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในห้วงการเป็นประธานอาเซียนของไทยในปี ๖๒ นั้น มีประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียนในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus รวมทั้ง ประเทศสมาชิกอาเซียนก็ยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน

ทั้งนี้ การที่กระทรวงกลาโหมจะดำเนินงานสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง รวมทั้งมีแนวทางในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus เพื่อกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืน ตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธาน การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ โดยผลการวิจัยได้เสนอแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน โดยใช้แนวคิดหลัก 4C คือ ความไว้วางใจ (Confidence) ความสอดคล้อง (Consistency) ความแข็งแกร่ง (Consolidation) และความเป็นแกนกลาง (Centrality) ดังนี้ ๑) ส่งเสริมให้ยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Confidence) ในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ๒) ส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ให้เกิดขึ้นในกรอบการประชุม ADMM ๓) เสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) ให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM ซึ่งมีขอบเขตความร่วมมือที่กว้างขึ้น บริหารจัดการทรัพยากรและเวลาให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งโดยไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ ๔) ส่งเสริมการสร้างประชาคม

อาเซียนให้เข้มแข็ง ดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน (Centrality) โดยเฉพาะกรณีที่ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา และการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็น ผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อลดความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน

Abstract

Title Ministry of Defence's Guidelines for Enhancing Sustainability toward ASEAN Defence Cooperation within ASEAN Defence Ministers' Meeting Framework

Field Military

Name Major General Lertrit Chongwarin **Course** NDC **Class** 62

ASEAN defence cooperation from its beginning since 2006 until present has originated and derived from concept papers. Those concept papers were adopted and approved in consensus from all 10 ASEAN Member States' defence ministers. There are 12 concept papers established under ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM) framework, however, putting these papers into concrete practice has been incomplete. In addition, as Thailand's ASEAN Chairmanship in 2019, there were a number of challenged issues effecting ASEAN's consolidation and centrality. Those some of challenges are the approval process of observership application of non-plus countries in ADMM-Plus (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus) Experts' Working Group Activities, and arguing among ASEAN Member States on the arrangement of ADMM + 1 Informal Meeting.

In terms of Ministry of Defence's support in Thailand National Strategy section 4 stated that "Integrating security cooperation within the ASEAN region and among foreign countries including related government and non-governmental organization" as well as having guidelines for enhancing sustainability toward ASEAN defence cooperation within ADMM Framework effectively and efficiently, therefore, this research focuses on studying as well as analyzing a variety of problems and difficulties which challenge ASEAN defence cooperation within ADMM and ADMM-Plus framework in order to determine Ministry of Defence's position and push forward sustainability to ASEAN defence cooperation as adhering to the Ministry of Defence's main theme of "Sustainable Security", in the year of Thailand ADMM Chairmanship in 2019. The outcomes of this research mainly present Ministry of Defence's guidelines for enhancing sustainability toward ASEAN defence cooperation within ADMM's framework which adheres to the 4C theme of "Confidence, Consistency, Consolidation, and Centrality. The guidelines focuses on 1) contributing to enhance confidence building within ADMM and ADMM-Plus 2) promoting consistency which is the main factor for enhancing sustainability toward ASEAN defence cooperation within ADMM's framework 3) enhancing consolidation for widening scope of ADMM cooperation framework as well as managing and strengthening military resource and timing efficiently, and 4) strengthening ASEAN Community and adhering strictly to

ASEAN Centrality in case of facing with disagreement in conducting ADMM + 1 Informal Meeting as well as in the approval process of observership application of non-Plus countries in ADMM-Plus Experts' Working Group Activities in order to avoid any challenges which will lead to weaken ASEAN centrality.

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่สำคัญของกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม โดยผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งได้เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม พร้อมทั้งเสนอแนวทางของกระทรวงกลาโหมในประเด็นความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๒๕๖๒

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารแนวความคิดที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus เอกสารรายงานผลการประชุมที่เกี่ยวข้อง เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในกรอบดังกล่าว พร้อมทั้งประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปและเสนอแนะแนวทางการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนมีความยั่งยืนอย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมต่อไป

พลตรี

(เลิศฤทธิ์ ช่องวารินทร์)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ความสมบูรณ์ของเอกสารวิจัยฉบับนี้จะเกิดขึ้นมิได้เลยหากปราศจากการอนุเคราะห์และสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอถือโอกาสนี้แสดงความขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๔ ท่าน ประกอบด้วย พลโท ทิฆัมพร ชูสีลัง, พลตรี พรพจน์ เมธาวุฒินันท์, พันเอก ปณิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง และ พันเอก สุวรรณชัย ชะเอม ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ปัญหาและความท้าทาย พร้อมทั้งขอขอบคุณ พลตรี อำนาจ เลิศศิริณย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และคณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณข้าราชการของสำนักงานอาเซียน และสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ที่สนับสนุนข้อมูลและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี ขอขอบคุณโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พันเอกหญิง สุมาลี รูปงาม, พันตรีหญิง วราภรณ์ หวังรัตนปราณี, และ จำอากาศเอกหญิง วรธินีย์ เกตุอำไพ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะละเลยไม่ได้ คือ ขอขอบคุณ ครอบครัว “ช่องวารินทร์” ที่คอยเป็นกำลังใจกับความมุ่งมั่น ตั้งใจ และทุ่มเท สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

พลตรี

(เลิศฤทธิ ช่องวารินทร์)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ ความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม	
รัฐมนตรีกลาโหม	๖
การเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนของไทย ในปี ๒๕๖๒	๗
แนวความคิดของแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๕๖๘	๙
ความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM	๑๑
ความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus	๒๑
เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรี	
กลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ	
กับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting)	๒๗
เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงาน	
ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus	
ของประเทศนอกคู่เจรจา	๒๙
แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม	
ADMM (3 Years Work Programme)	๓๑
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๓๘
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๒
สรุป	๔๔

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ทำลายต่อความยั่งยืน	
ของความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบ	
การประชุมรัฐมนตรีกลาโหม	๔๖
ส่วนนำของบท	๔๖
ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหาร	
ภายใต้กรอบการประชุม ADMM	๔๗
ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม	
ADMM-Plus	๕๕
การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรี	
กลาโหมอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา	
(ADMM+1 Informal Meeting)	๕๙
การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์	
ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus	๖๑
แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM	๖๒
ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	๖๔
สรุป	๗๗
บทที่ ๔ การส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน	
ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม	๘๓
การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน	
ในกรอบการประชุม ADMM	๘๔
การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน	
ในกรอบการประชุม ADMM – Plus	๘๗
แนวทางการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน	๘๙
แนวทางการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบการประชุม	
ADMM และ ADMM-Plus	๙๐
สรุป	๙๕
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๙๘
สรุป	๙๘
ข้อเสนอแนะ	๑๐๕
บรรณานุกรม	๑๐๘

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก	๑๑๑
ผนวก ก คำสัมภาษณ์ พลโท ทิชัมพร ชูสีลัง	๑๑๒
ผนวก ข คำสัมภาษณ์ พลตรี พรพจน์ เมธาคุณินันท์	๑๑๙
ผนวก ค คำสัมภาษณ์ พันเอก ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง	๑๒๓
ผนวก ง คำสัมภาษณ์ พันเอก สุวรรณชัย ชะเอม	๑๒๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๓๐

ญ

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒ - ๑	
วงรอบวาระประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบ ADMM-Plus (Experts' Working Group: EWG)	๒๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) อย่างเป็นทางการตั้งแต่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ ของประเทศสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศ เป็นการรวมตัวกันภายใต้แผนการจัดตั้งประชาคม ทั้ง ๓ เสาหลักอย่างประสานสอดคล้อง ประกอบด้วย ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามและความมุ่งมั่นของทุกประเทศสมาชิกอาเซียนในการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างเสถียรภาพ สันติภาพ ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค

การดำเนินการของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ซึ่งมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคโดยสันติวิธีนั้น มีกลไกที่ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมอยู่แล้วหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC), สนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone: SEANWFZ), การประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF), และปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea: DOC) เป็นต้น โดยสนธิสัญญาและเวทีการประชุมดังกล่าวข้างต้นนี้ ส่วนใหญ่เป็นการประสานความร่วมมือของกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก เป็นสำคัญ

นอกจากกลไกข้างต้น ยังมีกลไกที่สำคัญยิ่งของการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอีกประการหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ได้แก่ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Minister' Meeting: ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus : ADMM-Plus) โดยการประชุม ADMM ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีนั้น เป็นการประชุมซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ และเลขาธิการอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านการหารือและแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคงที่โปร่งใสและเปิดเผย สำหรับการประชุม ADMM-Plus ที่จัดขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน เป็นการประชุมซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ เลขาธิการอาเซียน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศคู่เจรจา จำนวน ๘ ประเทศ ได้แก่ เครือรัฐออสเตรเลีย, สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐอินเดีย, ญี่ปุ่น, นิวซีแลนด์, สาธารณรัฐเกาหลี, สหพันธรัฐรัสเซีย และ

สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้การประชุม ADMM-Plus เป็นเวทีการประชุมที่ให้ความสำคัญไม่เฉพาะแต่เพียงการแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงในระดับโลกและภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการแสวงหาความร่วมมือทางทหารในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ทั้ง ๗ ด้าน ประกอบด้วย การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR), การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Operations : PKO), การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter Terrorism : CT), ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security : MS), การแพทย์ทหาร (Military Medicine : MM), การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Mine Action: HMA) และความมั่นคงทางไซเบอร์ (Cyber Security: CS)

ในวาระการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๒๕๖๒ กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๓ และการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๖ ซึ่งการดำเนินการเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ของกระทรวงกลาโหมในปี ๒๕๖๒ นี้ ดำเนินการตามแนวคิดหลักของการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทย คือ “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” หรือ “Advancing Partnership for Sustainability” ที่ต้องการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกอาเซียนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในทุกมิติ มองไปข้างหน้า ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาคอย่างยั่งยืน โดยในมิติด้านความมั่นคงของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน กระทรวงกลาโหมได้กำหนดแนวคิดในการเสริมสร้างความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ในรูปแบบของ 3S โดย S ตัวแรกเป็นแนวความคิดหลัก คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” หรือ “Sustainable Security” มีผลลัพธ์เป็นเอกสารปฏิญญาร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคงที่ยั่งยืน ซึ่งมีการลงนามกันในห้วงการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๓ และแถลงการณ์ร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อความมั่นคงที่ยั่งยืน ซึ่งมีการรับรองในห้วงการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๖ สำหรับ S ตัวที่ ๒ และ S ตัวที่ ๓ เป็นแนวคิดสนับสนุน โดย S ตัวที่ ๒ คือ การบูรณาการเสริมสร้าง ความร่วมมือด้านความมั่นคงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หรือ Strengthening, Consolidating and Optimizing Defence Cooperation” โดยมีผลลัพธ์ที่สำคัญเป็นเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลความคิดริเริ่มต่าง ๆ ในกรอบ ADMM ให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันของภูมิภาค และ S ตัวที่ ๓ คือ การสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือ หรือ “Supporting Cross-pillar Activities”

ในห้วงการเป็นประธานอาเซียนของไทยได้สรุปพัฒนาการของการประชุม ADMM ตั้งแต่ ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญจำนวน ๑๒ ฉบับ แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ ในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus นั้น มีประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของ

อาเซียนในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus รวมทั้ง ประเทศสมาชิกอาเซียนก็ยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยยึดถือตามเอกสารแนวความคิดที่เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งประเด็นที่กล่าวมาเป็นประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน

ปัจจุบัน ไทยมียุทธศาสตร์ชาติซึ่งประกาศใช้อย่างเป็นทางการในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประกอบด้วย ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ โดยในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลกอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะรองรับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้

ทั้งนี้ การที่กระทรวงกลาโหมจะดำเนินงานสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ ๔ ในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง รวมทั้งมีแนวทางในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งในห้วงที่กระทรวงกลาโหมเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในปี ๒๕๖๒ นั้น มีประเด็นท้าทายความร่วมมือสำคัญหลายประการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งกระทรวงกลาโหมยังขาดการศึกษา และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความยั่งยืนด้านความมั่นคง ตามแนวคิดหลักคือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน”

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาศึกษาความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางของไทยในการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืน ตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๒๕๖๒

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๒. เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

๓. เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้จะศึกษา วิเคราะห์เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือ (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญจำนวน ๑๒ ฉบับ และเอกสารแนวความคิดว่าด้วย เรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus รวมทั้ง เอกสารว่าด้วยการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา เป็นเอกสารหลัก

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายเสนาธิการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุม ADMM และ ADMM-Plus

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ตั้งแต่การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๑ ในปี ๒๕๔๙ จนถึงการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๓ และการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๖ ในปี ๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. การรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหม และหน่วยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๒๕๖๒ ดังนี้

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษจากเอกสารแนวความคิดที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกัน ในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus เอกสารรายงานผลการประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในกรอบดังกล่าว พร้อมทั้งประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัย ได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก
๓. การนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ที่ได้จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน
๒. ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน
๓. ได้แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

คำจำกัดความ

ความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

หมายถึง ความร่วมมือทางทหารที่กระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ และประเทศคู่เจรจา ได้ตกลงร่วมกัน แล้วภายใต้กรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus

ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM)

หมายถึง การประชุมของรัฐมนตรีว่าการกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง ๑๐ ประเทศ ร่วมกับเลขาธิการอาเซียน โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เวียนกันเป็นเจ้าภาพ เรียงตามตัวอักษรประเทศ

ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus (ADMM-Plus)

หมายถึง การประชุมของรัฐมนตรีว่าการกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง ๑๐ ประเทศ เลขาธิการอาเซียน และรัฐมนตรีว่าการกลาโหมของประเทศคู่เจรจา จำนวน ๘ ประเทศ ได้แก่ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น สหพันธรัฐรัสเซีย สาธารณรัฐเกาหลี นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

ความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality)

หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง ๑๐ ประเทศ รวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้วยการมีจุดยืนและท่าทีร่วมกันในเรื่องสำคัญ ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก บนเวทีระหว่างประเทศต่าง ๆ

บทที่ ๒

ความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม รัฐมนตรีกลาโหม

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) เมื่อ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ณ ประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค อำนวยความสะดวก สันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีของประชาชน บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ ในเวลาต่อมา เนการา บรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ได้เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มเติม จนเป็นผลให้ ในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนมีจำนวน ๑๐ ประเทศ

ด้วยความพยายามในการลดความขัดแย้งในภูมิภาคและความพยายามในการหล่อหลอม ความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง และศักยภาพทางทหาร ของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถเผชิญกับการขยายตัวของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) ได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกันเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจต่อรองของภูมิภาค ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญา ว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เมื่อปี ๒๕๔๖ พร้อมกับประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ๒๕๖๓ โดยสนับสนุนให้มีการรวมตัวและสร้างความร่วมมืออย่างรอบด้านผ่านการรวมตัวของ ๓ เสาหลัก ประกอบด้วยเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) เสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และเสาประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ทั้งนี้ในเวลาต่อมา ที่ประชุม สุธยอตอาเซียน ครั้งที่ ๑๒ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคม อาเซียนให้เร็วขึ้นกว่ากำหนดเดิมเป็นภายในปี ๒๕๕๘

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้มุ่งเน้นการนำไปสู่การพัฒนาด้านการเมือง และความมั่นคงของภูมิภาค โดยยึดหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และ เสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้กฎบัตรอาเซียนและการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมความร่วมมือ ด้านการทูตเชิงป้องกันเพื่ออำนวยไว้เนื้อเชื่อใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การมีปฏิสัมพันธ์กับโลก ภายนอก โดยยังคงรักษาความเป็นแกนกลาง (ASEAN Centrality) และบทบาทที่เข้มแข็งของอาเซียน ในโครงสร้างสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงในภูมิภาค รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือในทุกมิติ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ

ปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น จากหลักการและความมุ่งมั่นดังกล่าว ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้ร่วมจัดทำแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) โดยเน้นคุณลักษณะที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. การเป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์ กติกา ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน (Rules-Based Community of Shared Values and Norms)

๒. การเป็นประชาคมที่มีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง และมีความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทุกมิติ (Cohesive, Peaceful, and Resilient Region with Shared Responsibility for Comprehensive Security)

๓. การเป็นประชาคมที่มีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกที่รวมตัว และพึ่งพากันมากยิ่งขึ้น (Dynamic and Outward Looking Region in an Increasingly Integrated and Interdependent World)

กระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีรากฐานมาจากการนำความร่วมมือและข้อตกลงของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงที่ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว มาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรม และมีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation: TAC) สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon-Free Zone: SEANWFZ) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) และปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea : DOC) เป็นต้น

สนธิสัญญาความร่วมมือและเวทีการประชุมข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นการประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารของกระทรวงการต่างประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก เป็นสำคัญ แต่ยังมีกลไกที่สำคัญอีกกลไกหนึ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงกลาโหมของชาติสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ได้แก่ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus : ADMM-Plus) ซึ่งเวทีการประชุมที่จัดขึ้นสำหรับกระทรวงกลาโหมและเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารดังกล่าว ได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดนโยบายและกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทางทหาร เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารร่วมกัน และเพื่อเสริมสร้างให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป (สมศักดิ์ รุ่งสิตา, ๒๕๕๘ : ๕-๗)

การเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนของไทย ในปี ๒๕๖๒

ในวาระที่ประเทศไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน ในปี ๒๕๖๒ กระทรวงกลาโหมมีภารกิจที่สำคัญในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ซึ่งเป็นกลไกการหารือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ

ในระดับยุทธศาสตร์ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๙ ภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) ซึ่งพัฒนาการที่เข้มแข็งของอาเซียนที่ผ่านมา ทำให้เกิดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี ๒๕๕๘ ทำให้กลไกการประชุม ADMM เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ ด้านความมั่นคงของภูมิภาคที่เป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพต่อความท้าทาย ด้านความมั่นคงในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ ภายใต้กลไก ADMM ประเทศสมาชิกอาเซียนยังได้เห็นชอบร่วมกันให้มีกลไกการหารือด้านความมั่นคงร่วมกับประเทศคู่เจรจา หรือที่เรียกว่า การประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers Meeting Plus: ADMM-Plus) ซึ่งเป็นกลไกการหารือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศในระดับ ยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา โดยได้จัดการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๑ เมื่อปี ๒๕๕๓ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจ และเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคให้ครอบคลุมในทุกมิติ ยึดหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) เป็นหัวใจสำคัญต่อการตอบสนองอย่าง มีประสิทธิภาพต่อความท้าทายด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค โดยประเทศคู่เจรจาในกรอบ ADMM-Plus มีด้วยกัน ๘ ประเทศ ได้แก่ ๑) เครือรัฐออสเตรเลีย ๒) สาธารณรัฐประชาชนจีน ๓) สาธารณรัฐอินเดีย ๔) ญี่ปุ่น ๕) นิวซีแลนด์ ๖) สาธารณรัฐเกาหลี ๗) สหพันธรัฐรัสเซีย และ ๘) สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นประธานการประชุม ADMM ในแต่ละปีจะ รับผิดชอบการเป็นประธานจัดการประชุม ADMM-Plus ด้วย ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนได้ เห็นชอบให้จัดการประชุม ADMM-Plus ขึ้นเป็นประจำทุกปี

ภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus ได้มีการจัดตั้งกลไกเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาที่สอดคล้องกับความท้าทายด้านความมั่นคงของภูมิภาค มีชื่อเรียกว่าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ADMM-Plus Experts' Working Groups: ADMM-Plus EWGs) โดยปัจจุบันกลไกดังกล่าว ประกอบด้วยคณะทำงานฯ ๗ ด้าน ซึ่งจะหมุนเวียนการเป็น ประธานร่วมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ในทุกวกรอบ ๓ ปี ซึ่งในห้วงที่ประเทศไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน เป็นวกรอบ เมษายน ๒๕๖๐ ถึงเมษายน ๒๕๖๓ ได้แก่ ๑) คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (EWG on Humanitarian Assistance and Disaster Relief: EWG on HADR) (มาเลเซีย - สหรัฐฯ) ๒) คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านความมั่นคงทางทะเล (EWG on Maritime Security : EWG on MS) (สาธารณรัฐสิงคโปร์ - สาธารณรัฐ เกาหลี) ๓) คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร (EWG on Military Medicine : EWG on MM) (สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา - สาธารณรัฐอินเดีย) ๔) คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการ ก่อการร้าย (EWG on Counter Terrorism: EWG on CT) (ไทย - สาธารณรัฐประชาชนจีน) ๕) คณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (EWG on Peacekeeping Operations: EWG on PKOs) (สาธารณรัฐอินโดนีเซีย - เครือรัฐออสเตรเลีย) ๖) คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิด เพื่อมนุษยธรรม (EWG on Humanitarian Mine Action: EWG on HMA) (สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว - สหพันธรัฐรัสเซีย) และ ๗) คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงไซเบอร์ (EWG on Cyber Security: EWG on CS) (สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ - นิวซีแลนด์) ทั้งนี้การเป็นเจ้าภาพจัดการ

ประชุม ADMM และ ADMM-Plus จะมีการหมุนเวียนกันตามวาระการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของประเทศสมาชิก ซึ่งปี ๒๕๖๒ ที่ผ่านมากลางทศวรรษได้แสดงบทบาทนำในการขับเคลื่อนความร่วมมือ และผลักดันประเด็นสำคัญด้านความมั่นคง ภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยได้กำหนดแนวคิดหลักว่าด้วย “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” (Sustainable Security) ในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงให้มีความยั่งยืน สอดรับกับแนวความคิดหลักของไทยในการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน ในปี ๒๕๖๒ “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” (Advancing Partnership for Sustainability)

แนวความคิดของแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๕๖๘

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๐๙ - ๒๐๑๕ ได้เสริมสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนที่มีมากกว่าสี่ทศวรรษ ในลักษณะที่ครอบคลุมและเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนและประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในภูมิภาคและกับโลกภายนอก ในบรรยากาศของความยุติธรรมเป็นประชาธิปไตย และมีความโปร่งใส โดยแผนงานฉบับนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ยึดหลักความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติและมองออกไปนอกภูมิภาคในการดำเนินความสัมพันธ์กับภาคีภายนอกอาเซียน โดย ๗ ปีของการดำเนินการตามแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๐๙ - ๒๐๑๕ ทำให้ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงมีความลึกซึ้งขึ้นและครอบคลุมสาขาที่มากขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของอาเซียนในการตอบสนองความท้าทายทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก สร้างความแข็งแกร่งให้แก่รากฐานของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในปี ๒๕๕๘

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ จะต่อยอดจากความสำเร็จที่เกิดขึ้น เพื่อยกระดับความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงให้สูงขึ้น ซึ่งจะให้อาเซียนเป็นประชาคมที่ยึดมั่นในกฎกติกาและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยประชาชนมีสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และความยุติธรรมทางสังคม อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและมั่นคงมีศักยภาพในการรับมือความท้าทายใหม่ ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและในภูมิภาคที่มีพลวัต ซึ่งอาเซียนสามารถรักษาความเป็นแกนกลางของตนในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาคที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปและมีบทบาทที่สร้างสรรค์ในโลก ในการนี้แผนงานฉบับนี้สนับสนุนให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับประชาชน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากกระบวนการรวมตัวและการสร้างประชาคมอาเซียน โดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือพื้นเพทางสังคมและวัฒนธรรม

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ยึดแนวทางตามกฎบัตรอาเซียน ตลอดจนตราสารและเอกสารอื่น ๆ ของอาเซียน ซึ่งกำหนดหลักการและกรอบสำหรับความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง และการดำเนินการตามแผนงานฯ ซึ่งการดำเนินการนี้ จะเป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ และนโยบายภายในประเทศ โดยที่การสร้างประชาคมเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จึงยังคงต้องดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่ปรากฏในแผนงานประชาคม

การเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๐๙-๒๐๑๕ ต่อไป เมื่อคำนึงว่า กิจกรรมและโครงการเหล่านี้ยังมีความสำคัญอยู่ อย่างไรก็ดี การดำเนินการตามแผนงานฯ จะต้องมีแนวทางที่เด่นชัดและมองไปข้างหน้า เพื่อให้แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ สอดคล้องสัมพันธ์กัน ร่วมสมัยและสามารถรับมือกับความท้าทายของยุคสมัยได้ (กรมอาเซียน กต., ๒๕๕๙ : ๓๐, ๓๒)

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ มีคุณลักษณะสำคัญ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันและสนับสนุนกัน และจะต้องมีการดำเนินการอย่างสมดุลและมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

๑. ประชาคมที่ยึดมั่นในกฎกติกา ให้ความสำคัญกับประชาชน มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผูกพันกันด้วยหลักการพื้นฐาน ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วม ประชาชนมีสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และความยุติธรรมทางสังคม รับค่านิยมเรื่องสันติธรรมและทางสายกลาง และตระหนักถึงการอยู่ร่วมกัน อัตลักษณ์และจุดหมายปลายทางเดียวกัน

๒. ประชาคมที่แข็งแกร่งในภูมิภาคที่มีสันติภาพ ความมั่นคง และเสถียรภาพพร้อมด้วยศักยภาพมากขึ้นในการรับมือกับความท้าทายอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามหลักการของความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติแบบเบ็ดเสร็จ

๓. ประชาคมที่มองออกไปนอกภูมิภาค โดยมีความร่วมมือที่ลึกซึ้งขึ้นกับภาคีภายนอก รักษาและเสริมสร้างความเป็นแกนกลางของอาเซียนในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาคที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป และมีบทบาทที่สร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบในเวทีโลก บนพื้นฐานของการมีจุดยืนร่วมกันของอาเซียนในประเด็นระหว่างประเทศต่าง ๆ และ

๔. ประชาคมที่มีสถาบันที่เข้มแข็ง ผ่านการมีกระบวนการทำงานและการประสานงานของอาเซียนที่ดีขึ้น องค์กรต่าง ๆ ของอาเซียนมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมถึงสำนักเลขาธิการอาเซียนที่เข้มแข็งขึ้น ตลอดจนการทำให้อาเซียนมีตัวตนเชิงสถาบันมากขึ้น ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและระหว่างประเทศ (กรมอาเซียน กต., ๒๕๕๙ : ๓๒)

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ได้ระบุถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ ADMM ให้มีส่วนร่วมในการหารือเชิงยุทธศาสตร์ในประเด็นด้านการทหารและความมั่นคง และมีความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่เสริมสร้างความเป็นแกนกลางของอาเซียนในกระบวนการภายใต้กรอบ ADMM-Plus ตามแนวทางดังนี้ (กรมอาเซียน กต., ๒๕๕๙ : ๕๘)

๑. เสริมสร้างการหารือเชิงยุทธศาสตร์ภายใน ADMM เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการกับประเด็นด้านการทหารและความมั่นคงให้ใกล้ชิดมากขึ้น

๒. ดำเนินการตามแผนงานของ ADMM เรื่องความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการทหารและความมั่นคง ซึ่งเป็นที่สนใจร่วมกัน

๓. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผู้สังเกตการณ์จากประเทศสมาชิก ADMM-Plus ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ในการฝึกซ้อม ด้านการทหาร และความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของ ADMM-Plus บนพื้นฐานของความยืดหยุ่น ไม่มีข้อผูกมัดและความสมัครใจ

๔. รับที่จะดำเนินการเชื่อมเครือข่ายติดต่อสื่อสารแบบเร่งด่วนระหว่างประเทศสมาชิก ADMM เพื่อความมั่นคงและประสิทธิภาพในการสื่อสาร และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกดังกล่าวกับประเทศสมาชิก ADMM-Plus

๕. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือและการประสานงานในด้านการแพทย์ทหารมากขึ้น โดยผ่านศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนให้เป็นมาตรการหนึ่งด้วย

๖. ดำเนินงานของ ADMM-Plus รวมถึงแผนงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพ ความมั่นคงทางทะเล การแพทย์ทหาร การต่อต้านการก่อการร้าย และเก็บกู้ทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม โดยรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียนในขณะเดียวกัน

๗. ทบทวนข้อริเริ่มที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

ความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ ๘ - ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และเลขาธิการอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางต่อเวทีการหารือและความร่วมมือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นและ สนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกัน โดยการประชุม ADMM มีบทบาทสำคัญในการยกระดับความร่วมมือทางทหารของอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในด้านอื่น ๆ อันจะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community: APSC) ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้กลไกความร่วมมือภายใต้ ADMM ประกอบด้วย

๑. การประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Working Group: ADSOM WG) เป็นการประชุมในระดับคณะทำงาน ซึ่งมีหน้าที่ในการเตรียมการด้านสารัตถะและธุรการสำหรับการประชุม ADSOM

๒. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting: ADSOM) เป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการสำหรับการประชุม ADMM และพิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อการหารือ รวมทั้งพิจารณาแก้ไขร่างเอกสารต่างๆ ที่จะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนรับรองในที่ประชุม ADMM

๓. การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting Retreat : ADMM Retreat) ซึ่งเป็นการประชุมที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมและตามความจำเป็น เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้มีโอกาสหารือแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงหรือเป็นการเร่งด่วน

การประชุม ADMM มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ การประชุมครั้งที่ ๑ จัดขึ้นในห้วง ๘ - ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน ๙ ประเทศเข้าร่วมการประชุมฯ ยกเว้นสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรอง (Adopt) เอกสารแนวความคิดสำหรับการจัดตั้งกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Concept Paper for the Establishment of an ADMM) ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของ ADMM ในเวลาต่อมา และก่อนที่จะถึงการประชุม ADMM ครั้งถัดไป กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้เสนอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเท่านั้น

สำหรับ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๒ กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่าง ๑๓ - ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยมีผลการประชุมที่สำคัญ ได้แก่ ๑) พิธีสารต่อท้ายเอกสารแนวความคิดสำหรับการจัดตั้งกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Protocol to the Concept Paper for the Establishment of the ADMM) ๒) แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM Three-Year Work Programme) และ ๓) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on ADMM-Plus) นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Enhancing Regional Peace and Stability)

กระทรวงกลาโหมไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ โรงแรมรอยัลคัลลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๓ ฉบับ ๑) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ๒) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Principles for Membership of ADMM-Plus) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ และ ๓) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organisations (CSOs) Cooperation on Non-Traditional Security) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทย นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลาโหมอาเซียนเพื่อเผชิญความท้าทายจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening ASEAN Defence Establishments to Meet the Challenges of Non-Traditional Security Threats) และภายในปีเดียวกันกระทรวงกลาโหมไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการ

ประชุม ADMM Retreat ระหว่างวันที่ ๒ - ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรมพลาซ่าแอทธินี กรุงเทพฯ โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ ได้ร่วมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลไกการประชุม ADMM-Plus ดังนี้ ๑) เอกสารว่าด้วยรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Configuration and Composition of ADMM-Plus) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๒) เอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM-Plus) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งนี้เอกสารทั้งสองฉบับได้เป็นรากฐานของการประชุม ADMM-Plus ในเวลาต่อมา

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ - ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้ คือ ที่ประชุมฯ ได้มีฉันทามติให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 อันประกอบด้วยประเทศคู่เจรจา คือ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา และเห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM-Plus ครั้งแรกขึ้น รวมทั้งได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้ง ADMM-Plus ได้แก่ ๑) เอกสารว่าด้วยรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Configuration and Composition of ADMM-Plus) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ และ ๒) เอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM-Plus) ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งนี้ภายหลังการประชุมฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือของกลาโหมอาเซียนเพื่อการพัฒนาและเสถียรภาพของภูมิภาค” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening ASEAN's Defence Cooperation for the Development and Stability of the Region) รวมทั้งกระทรวงกลาโหมมาเลเซียได้เสนอแนวคิดในเรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมมาเลเซียร่างเอกสารแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้

ในการประชุม ADMM Retreat เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่ประชุมฯ ได้ร่วมหารือถึงเอกสารประกอบเพิ่มเติมของเอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Attachment Paper to the Paper of Modalities and Procedures of ADMM-Plus) และได้ร่วมหารือถึงเอกสารเพื่อการหารือว่าด้วยทิศทางความคาดหวัง และความเป็นไปได้ของความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Discussion Paper on Potential, Prospect, and Direction of Practical operation within the Framework of the ADMM-Plus) ซึ่งเอกสารเสนอโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยม

เวียดนามและกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยได้กำหนดแนวทางความร่วมมือไว้ ๕ ด้าน คือ ๑) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR) ๒) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security: MS) ๓) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations : PKOs) ๔) การแพทย์ทหาร (Military Medicine: MM) และ ๕) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism: CT)

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๕ จัดขึ้น ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ กรุงจาการ์ตาสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๓ ฉบับ คือ ๑) แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนระหว่าง ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (ADMM Three-Year Work Programme 2011-2013) ๒) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ADMM Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Industry Collaboration) ซึ่ง เสนอ โดย กระทรวงกลาโหมมาเลเซีย และ ๓) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ADMM Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centres Network) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทยและ กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และภายหลังการประชุมฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศของอาเซียนในประชาคมโลกเพื่อเผชิญกับความท้าทายรูปแบบใหม่” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening Defence Cooperation of ASEAN in the Global Community to Face New Challenges) นอกจากนี้ กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ ณ เมืองบาห์ลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย แต่ไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด ในแง่ของการให้ความเห็นชอบแนวความคิดริเริ่มใหม่

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๖ ได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการทบทวนห้วงระยะเวลาของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Review of Frequency of ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus Meeting) คือ เปลี่ยนจากเดิมที่ให้มีการจัดการประชุมฯ ขึ้นทุก ๆ ๓ ปีเป็นทุก ๆ ๒ ปี ซึ่งเสนอโดยกระทรวงกลาโหมราชอาณาจักรกัมพูชา นอกจากนี้รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศได้รับรองและร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของอาเซียนเพื่อการเป็นประชาคมที่มั่นคงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Enchanting ASEAN Unity for a Harmonised and Secure Community) รวมทั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไทยแจ้งให้ทราบถึงการจัดการประชุมว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน ครั้งที่ ๑ (1st Meeting on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centers Networks) ณ กรุงเทพฯ ในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ กระทรวงกลาโหมราชอาณาจักรกัมพูชา ได้เป็นเจ้าภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ

(ASEAN Defence Ministers' Meeting Retreat: ADMM Retreat) เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ จังหวัดเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๗ โดยกระทรวงกลาโหมบรูไนได้เป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นระหว่าง ๖ - ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์ เสรี เบกาวัน บรูไนดารุสซาลาม โดยรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ได้ร่วมกันพิจารณาและให้การรับรองร่างเอกสารแนวความคิดใหม่ จำนวน ๔ ฉบับ คือ ๑) เอกสารแนวความคิดโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Interaction Programmes) ๒) เอกสารแนวความคิดในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมกันในอาเซียน (Concept Paper on Establishing of Logistics Support Framework) ๓) เอกสารแนวความคิดของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on ADMM-Plus EWG on Humanitarian Mine Action) และ ๔) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการเปลี่ยนผ่านประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และที่ประชุมฯ ได้ร่วมลงนามในร่างปฏิญญาร่วม จำนวน ๑ ฉบับ คือ ปฏิญญาร่วมเนการาบรูไนดารุสซาลามของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยประชาชนของอาเซียนและอนาคตร่วมกัน (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers "Securing Our People, Our Future Together") ในการประชุมฯ ครั้งนี้ได้มีการพบหารืออย่างไม่เป็นทางการระหว่างอาเซียน-สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นครั้งแรกและได้เน้นถึงการส่งเสริมความไว้วางใจและความร่วมมืออย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมระหว่างอาเซียน - สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของภูมิภาคร่วมกัน และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนบทบาทการเป็นผู้นำของอาเซียนทั้งนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ยินดีที่จะให้ความเคารพต่อหลักเกณฑ์การปฏิบัติและฉันทามติของอาเซียน ในส่วนฝ่ายประเทศสมาชิกอาเซียนต่างตระหนักถึงความสำคัญของ สาธารณรัฐประชาชนจีน และยินดีที่จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น รวมทั้ง เห็นด้วยที่ควรมีการส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างกันให้มากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความเข้าใจผิดระหว่างกัน โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ซึ่งทุกฝ่ายมุ่งหวังว่าปัญหา จะได้รับการแก้ไขด้วยสันติวิธี นอกจากนี้ กระทรวงกลาโหมบรูไน ยังได้เป็นเจ้าภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting Retreat: ADMM Retreat) ระหว่าง ๒๖ ถึงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์ เสรี เบกาวัน เนการาบรูไนดารุสซาลาม โดยที่ประชุมเห็นชอบร่วมกันที่จะตอบรับคำเชิญของสหรัฐอเมริกา ในการเดินทางไปร่วมประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐอเมริกา ในปี ๒๕๕๗ ณ มลรัฐฮาวาย สหรัฐอเมริกา โดยให้กำหนดรูปแบบการประชุมเป็นแบบการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ และให้แจ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศคู่เจรจาอื่นๆ ทราบด้วย เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด โดยจะให้ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้นำเรื่องนี้ไปร่วมหารือในการประชุม เจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting: ADSOM) และการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Working Group: ADSOM WG) ในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงและการทหาร โดยเน้นย้ำถึงการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการจัดตั้งระบบติดต่อสื่อสารแบบเร่งด่วน (Hotline) เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดระหว่างกองกำลังทหารในทะเลจีนใต้ และการเน้นย้ำ การดำเนินการตามปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the

Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) และการสนับสนุนการดำเนินการจัดทำแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct of Parties in the South China Sea: COC) ให้แล้วเสร็จ สำหรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่สำคัญนั้น ปัญหาด้าน Cyber Security เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในปัจจุบันอย่างมาก

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๘ จัดขึ้นโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเป็นเจ้าภาพ ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ณ กรุงเนปยีดอ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ๑) รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ร่วมแสดงวิสัยทัศน์เรื่องสถานการณ์ความมั่นคงของโลกและภูมิภาค ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ได้แสดงวิสัยทัศน์ในเรื่องเดียวกัน พร้อมทั้งเน้นย้ำถึงบทบาท และจุดยืนของประเทศไทยในฐานะผู้ประสานงานจีนกับชาติอาเซียน กรณีความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงบทบาทของกระทรวงกลาโหมไทย ในการเป็นเจ้าภาพร่วมด้านการแพทย์ทหาร(Military Medicine: MM) การจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านการแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Military Medicine Coordination Center: AMMCC) ตามแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ทั้งนี้ที่ประชุมได้มีการรับรองแผนปฏิบัติงาน ๓ ปีในกรอบ ADMM (ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙) รวมทั้งรับรองเอกสารแนวความคิด ๒ ฉบับ คือ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารด้านความมั่นคงอาเซียน (Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Communications Link) (เสนอโดยเนการาบรูไนดารุสซาลาม) และเอกสารแนวความคิดว่าด้วยเอกสารเพิ่มเติมด้านพิธีการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Additional Protocol to the Concept Paper for the Establishment of ASEAN Defence Ministers' Meeting and ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus) (เสนอโดยสาธารณรัฐสิงคโปร์) นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๘ ในหัวข้อ “ความร่วมมือด้านความมั่นคงมุ่งสู่ความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของประชาคมอาเซียน” (Joint Declaration on the 8th ASEAN Defence Ministers' Meeting on Defence Cooperation Towards Peaceful and Prosperous ASEAN Community) และในห้วงเวลาการประชุม ADMM Retreat ซึ่งกำหนดในห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ เมืองพุกาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ทั้งนี้ ในห้วงการประชุมดังกล่าว จะมีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน - ญี่ปุ่น อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN JANPAN Defence Ministers' Informal Meeting) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน - สหรัฐอเมริกา อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN-US Ministers' Informal Meeting) ขึ้นเป็นครั้งแรกด้วย

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๙ จัดขึ้น ระหว่าง ๑๕ - ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ เกาะลังกาวิ โดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซียเป็นเจ้าภาพ ซึ่งผลที่ประชุมฯ ได้มีการรับรองเอกสารแนวความคิด ๔ ฉบับ ได้แก่ เอกสารแนวความคิด ๔ ฉบับ ได้แก่ ๑) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยกองกำลังเตรียมพร้อมอาเซียนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept paper on ASEAN Militaries Ready Group on HADR) ๒) แนวทางการตอบรับการเชิญเข้าร่วมประชุมอย่างไม่เป็นทางการของประเทศคู่เจรจาเป็นบางรายประเทศ (Guidelines to Respond to the Request for Informal Engagements or Meetings by ADMM-Plus Countries) ๓) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of the ASEAN Center of Military Medicine) และระเบียบปฏิบัติประจำในการใช้ทรัพยากรทางทหาร

เพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติภายใต้กรอบความตกลงของอาเซียน ที่ว่าด้วยการบริหารจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: ADDMER) ทั้งนี้ภายหลังการประชุมฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมว่าด้วยการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงและเสถียรภาพเพื่อประชาชนและโดยประชาชนชาวอาเซียนในปีที่ กระทรวงกลาโหมมาเลเซียได้จัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting Retreat) เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมาเลเซียเป็นประธานที่ประชุมฯ ได้แลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงและประเด็นด้านการป้องกันประเทศในภูมิภาค และภายหลังการประชุมฯ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้เข้าร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามระหว่างผู้แทนกระทรวงกลาโหมเนการาบรูไนดารุสซาลาม กับบริษัทผู้ประกอบการ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารด้านความมั่นคงแบบเร่งด่วนระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Direct Communications Link)

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๐ โดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ ถึงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งในห้วงการประชุมฯ ได้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน - จีน อย่างไม่เป็นทางการด้วย นอกจากนี้ที่ประชุมได้มีการรับรองเอกสารสำคัญ จำนวน ๓ ฉบับ ได้แก่ ๑) เอกสารขอบเขตการปฏิบัติงานของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน ๒) เอกสารขอบเขตการปฏิบัติงานของกองกำลังเตรียมความพร้อมอาเซียน ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และ ๓) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงไซเบอร์ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ทั้งนี้ภายหลังการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนได้ร่วมลงนามปฏิญญาร่วมว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อพลวัตของประชาคมอาเซียน (Joint Declaration of ASEAN Defence Ministers: "Promoting Defence Cooperation for a Dynamic ASEAN Community") และในช่วงระหว่างวันที่ ๑๕ ถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้จัดการประชุม ADMM Retreat ซึ่งในห้วงการประชุมฯ ได้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน - ญี่ปุ่น อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN-Japan Defence Ministers' Informal Meeting) ด้วย

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๒ โดยมีกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ ที่ประชุมฯ ได้ให้ความเห็นชอบให้ยกระดับการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียน ให้เป็นการประชุมอย่างเป็นทางการ และเห็นชอบเอกสารความร่วมมือในกรอบ ADMM จำนวน ๕ ฉบับ ได้แก่ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญของอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี (Concept Paper on Establishment of the Virtual ASEAN Network of Chemical, Biological and Radiological Defence Experts), เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการกรอบแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์อากาศยานทหารบินเฉียดหน้ากัน (Framework for Guidelines for Air Encounters between Military Aircraft), เอกสารขอบเขตการปฏิบัติงานของผู้แทนฝ่ายทหาร

ประจำศูนย์ประสานงานอาเซียนสำหรับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติของ กองกำลังเตรียมพร้อมอาเซียน ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Terms of References for the Military Representative at the AHA Centre for the AMRG on HADR), เอกสารแนวความคิดโครงการ Our Eyes Initiative (“Our Eyes” Initiative Concept Paper) และเอกสารแนวความคิดว่าด้วยบรรทัดฐานการคัดเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ของ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม ประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Observership of ADMM-Plus Experts’ Working Group Activities) รวมทั้งเห็นชอบการฝึกผสมทางทะเลระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา (ASEAN-US Maritime Exercise) ในปี ๒๕๖๒ ภายหลังการประชุมฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศ สมาชิกอาเซียน และรองเลขาธิการอาเซียน ได้ลงนามในปฏิญญาร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือและเสริมสร้างความเข้มแข็งของอาเซียน และกระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้จัดให้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN+1 Informal Meeting) กับสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และญี่ปุ่น (สำนักงานอาเซียน สำนัก นโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ๑-๗)

การประชุม ADMM ครั้งล่าสุด จัดขึ้นเป็นครั้งที่ ๑๓ ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ โดยที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารความร่วมมือ ที่เสนอโดยประเทศสมาชิกอาเซียนในปีนี้ จำนวน ๖ ฉบับ ได้แก่

๑. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในกรอบ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Concept Paper on Guidelines for the Assessment of the ADMM Initiatives) (เสนอโดยกระทรวงกลาโหม) เพื่อกำหนดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือ ด้านความมั่นคงของอาเซียน ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของประเทศสมาชิกให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด และเหมาะสมกับความท้าทายด้านความมั่นคงปัจจุบัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ แสวงหาความร่วมมือที่สอดคล้องกับภัยคุกคามของภูมิภาคในอนาคต ให้ความร่วมมือด้านความมั่นคง ของอาเซียนมีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น

๒. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยบทบาทของฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุน การบริหารจัดการชายแดน (Concept Paper on the Role of ASEAN Defence Establishments in Supporting Border Management) (เสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทย) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึง ผลกระทบของภัยคุกคามข้ามแดนและความสำคัญของบทบาทฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุนการ บริหารจัดการชายแดน รวมทั้งเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกันตามแนวชายแดน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดี ในการเสริมสร้างความร่วมมือ ด้านความมั่นคงเพื่อรับมือกับภัยคุกคามข้ามแดน ให้การดำเนินงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนดำเนินไปอย่างราบรื่น

๓. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการขยายโครงสร้างการสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิก อาเซียนไปยังประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on the Expansion of the ASEAN Direct Communication Infrastructure (ADI) in the ADMM Process to the Plus Country) (เสนอโดยเนการาบรูไนดารุสซาลาม) เพื่อขยายโครงสร้างการสื่อสารโดยตรงของอาเซียนไปยังประเทศคู่เจรจาซึ่งจะเป็นช่องทางการ

ติดต่อสื่อสารเพื่อลดหรือแก้ไขปัญหานายามวิกฤตหรือกรณีฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาให้มีความเข้มแข็ง ในการตอบสนองความท้าทายด้านความมั่นคงของภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ

๔. เอกสารขอบเขตการปฏิบัติงานโครงการ ASEAN Our Eyes (Terms of Reference (TOR) of ASEAN Our Eyes) (เสนอโดยสาธารณรัฐอินโดนีเซีย) เพื่อกำหนดรายละเอียดการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางยุทธศาสตร์ด้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศสมาชิก ด้วยกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ของอาเซียน ซึ่งมุ่งเน้นภัยคุกคามจากการก่อการร้าย แนวคิดสุดโต่ง และลัทธินิยมความรุนแรง โดยจะดำเนินการจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ (Standard Operating Procedures) ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒ เดือน และดำเนินการจัดทำข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัย (Security Protocols) ต่อไป

๕. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งกลไกการประชุมแพทย์ทหารอาเซียน (Concept Paper on Establishment of ASEAN Military Medicine Conference) (เสนอโดยสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือการวิจัย และนวัตกรรมด้านการแพทย์ทหาร ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และแนวทางการปฏิบัติที่ดี โดยให้มีการจัดการประชุมเป็นประจำทุกปีตามความสมัครใจของประเทศสมาชิกอาเซียน

๖. แนวทางปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเล (ADMM Guideline for Maritime Interaction) (เสนอโดยสาธารณรัฐฟิลิปปินส์) เพื่อสร้างระเบียบการบริหารจัดการความขัดแย้งทางทะเลให้มีความครอบคลุม และเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานของการเสริมสร้างความไว้วางใจ การป้องกันเชิงการทูต และการบริหารจัดการความตึงเครียดทางทะเลที่เกิดขึ้นด้วยสันติวิธี รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ที่ประชุมฯ ได้รับทราบเอกสารและการดำเนินความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑. เอกสารเพื่อการหารือว่าด้วยการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม: ผลกระทบด้านความมั่นคง และบทบาทของฝ่ายทหาร (Discussion Paper on Illegal, Unreported and Unregulated Fishing (IUUFishing): Security Implications and the Role of Defence Establishment) (เสนอโดยกระทรวงกลาโหม) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบด้านความมั่นคงจากปัญหา IUU Fishing และนำเสนอแนวทางที่ฝ่ายทหารสามารถสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

๒. บัญชีรายชื่อองค์กรภาคประชาสังคม (Directory of Civil Society Organisations (CSOs)) ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ ภายใต้การดำเนินความร่วมมือของเอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (เสนอโดยกระทรวงกลาโหม) เพื่อให้ประเทศสมาชิก และสำนักเลขาธิการอาเซียนใช้ประโยชน์ในการติดต่อประสานงานในอนาคต

๓. การจับคู่เป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Experts' Working Group: EWGs) ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus: ADMM-Plus) วงรอบใหม่ (เมษายน ๒๕๖๓ - เมษายน ๒๕๖๕) ดังนี้

๓.๑ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM-Plus EWG on Humanitarian Assistance and Disaster Relief: ADMM-Plus EWG on HADR) ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐอินเดีย)

๓.๒ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM-Plus EWG on Maritime Security: ADMM-Plus EWG on MS) ได้แก่ ไทย และสหรัฐอเมริกา

๓.๓ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM-Plus EWG on Peacekeeping Operations: ADMM-Plus EWG on PKOs) ได้แก่ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และญี่ปุ่น

๓.๔ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร (ADMM-Plus EWG on Military Medicine: ADMM-Plus EWG on MM) ได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม และเครือรัฐออสเตรเลีย

๓.๕ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM-Plus EWG on Counter Terrorism: ADMM-Plus EWG on CT) ได้แก่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสหพันธรัฐรัสเซีย

๓.๖ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (ADMM-Plus EWG on Humanitarian Mine Action: ADMM-Plus EWG on HMA) ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาชนจีน

๓.๗ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ (ADMM-Plus EWG on Cyber Security: ADMM-Plus EWG on CS) ได้แก่ มาเลเซีย และ สาธารณรัฐเกาหลี

นอกจากนี้ ที่ประชุมฯ มีมติให้การรับรองและเห็นชอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ที่ประชุมฯ ให้การรับรองการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus โดยให้คงการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ในวงรอบต่อไป (วงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) และที่ประชุมฯ ได้ให้ความเห็นชอบให้จัดประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน + ๑ อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting+1 Informal Meeting) กับสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐรัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และญี่ปุ่น ในห้วงการประชุม ADMM-Plus ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒

รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนได้ชื่นชมความสำเร็จของการบรรจุศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน(ASEAN Center of Military Medicine: ACMM) เข้าเป็นองค์กรภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในภาคผนวก ๑ ของกฎบัตรอาเซียน (Subsidiary body under the ASEAN Defence Ministers' Meeting in Annex 1 of the ASEAN Charter) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของประเทศสมาชิกภายใต้กรอบการประชุม ADMM ที่ปรากฏผลเป็นรูปธรรม และยกระดับของ ACMM ให้เป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถการดำเนินงานให้การสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และชื่นชมการฝึกผสมทางทะเลระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐประชาชนจีน (ASEAN-China Maritime Exercise) เมื่อปี ๒๕๖๑ รวมทั้ง ยินดีกับการฝึกผสมทางทะเลระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา (ASEAN-U.S. Maritime Exercise) ซึ่งกำหนดจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๓๑ สิงหาคม - ๖ กันยายน ๒๕๖๒ โดยกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพร่วมการฝึก

ภายหลังการประชุมฯ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมของ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคงที่ยั่งยืน เพื่อแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันในความมุ่งมั่น ที่จะส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็ง บูรณาการ และเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือด้านความมั่นคง ให้อาเซียนมีขีดความสามารถและความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ของภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม ในการดำรงไว้ซึ่งความยั่งยืนของสันติภาพเสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค โดยรักษาไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของอาเซียน รวมทั้ง เน้นย้ำการสนับสนุนกิจกรรมความร่วมมือที่คาบเกี่ยวระหว่างสาขา และระหว่าง ๓ เสาความร่วมมือ ให้พัฒนาและเจริญเติบโตไปพร้อม ๆ กัน ภายใต้แนวคิด “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” (สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ๑-๕)

ความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus

การประชุม ADMM-Plus เป็นผลมาจากแนวความคิดว่าด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากกระทรวงกลาโหมของประเทศนอกภูมิภาค ซึ่งมีการกล่าวถึงในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑ และในเวลาต่อมา ผลการหารือดังกล่าวได้รับการพัฒนาเป็นเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on ADMM-Plus) ซึ่งได้รับการรับรองในที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๒ โดยได้มีการกำหนดให้มีการจัดการประชุมคณะทำงานเพื่อจัดตั้งการประชุม ADMM-Plus (Working Group on Establishing the ADMM-Plus) เพื่อทำหน้าที่เตรียมการและพิจารณากำหนดรูปแบบ โครงสร้าง องค์กรประกอบ และการดำเนินการต่าง ๆ สำหรับการประชุม ADMM-Plus ทั้งนี้การประชุมคณะทำงานฯ ดังกล่าวได้ยุติลงเมื่อมีการจัดการประชุม ADMM-Plus ขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยการประชุม ADMM ครั้งที่ ๓ จัดขึ้น ณ ประเทศไทย ซึ่งมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ ได้รับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Principles for Membership of ADMM-Plus) ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ของประเทศที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเข้าร่วมการประชุม ADMM-Plus ๓ ประการ คือ ๑) ประเทศที่จะเข้ามาเป็นประเทศคู่เจรจาดังกล่าวจะต้องเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (ซึ่งในห้วงเวลาดังกล่าวมีจำนวน ๔ ประเทศ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย แคนาดา สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา กับ ๑ กลุ่มประเทศ คือ สหภาพยุโรป ๒) ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องมีระดับของการปฏิสัมพันธ์กับกลาโหมอาเซียนในระดับสูง และ ๓) ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องเป็นประเทศที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของกลาโหมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนั้น การประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ มีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ มีฉันทามติให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 ซึ่งมีองค์ประกอบเป็นประเทศคู่เจรจาจำนวน ๘ ประเทศ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา และเห็นชอบให้กระทรวงกลาโหม

เวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๑ รวมทั้งได้ให้การรับรองเอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM-Plus) ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดการประชุม ADMM-Plus ขึ้นทุก ๆ ๓ ปี โดยในปัจจุบันได้มีการปรับให้มีการจัดการประชุมเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงห้วงระยะเวลาการประชุมดังกล่าวได้หากที่ประชุม ADMM เห็นว่า มีความจำเป็น

กลไกความร่วมมือภายใต้ ADMM-Plus มีลักษณะใกล้เคียงกับกลไก ADMM ประกอบด้วย

๑. การประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหม ประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Plus Working Group : ADSOM-Plus WG) ซึ่งเป็นการประชุมในระดับคณะทำงาน ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการด้านสารัตถะและด้านธุรการสำหรับการประชุม ADSOM-Plus และการประชุม ADMM-Plus

๒. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา(ASEAN Defence Senior Officials' Meeting-Plus: ADSOM-Plus) เป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส(ปลัดกระทรวงกลาโหมหรือเทียบเท่า) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการสำหรับการประชุม ADMM-Plus และพิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อการหารือของ ADSOM-Plus WG รวมทั้งพิจารณาแก้ไขร่างเอกสารต่าง ๆ ที่จะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของอาเซียนและของประเทศคู่เจรจา ให้การรับรองในที่ประชุม ADMM-Plus ต่อไป

ADMM-Plus มีพัฒนาการและความคืบหน้ามาเป็นลำดับโดยเริ่มจากการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๑ ที่กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศคู่เจรจา ๘ ประเทศ ได้แก่ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐอินเดีย, ญี่ปุ่น, นิวซีแลนด์, สาธารณรัฐเกาหลี, สหพันธรัฐรัสเซียและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งเลขาธิการอาเซียนได้เข้าร่วมประชุมโดยที่ประชุมได้เห็นชอบที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางทหารที่เป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากความร่วมมือ ๕ ด้าน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security: MS) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations: PKOs) การแพทย์ทางทหาร (Military Medicine: MM), การต่อต้านการก่อการร้าย(Counter Terrorism: CT) โดยมอบหมายให้ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADSOM-Plus) ไปดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน(Experts' Working Groups: EWGs) เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมความร่วมมือทั้ง ๕ ด้านข้างต้น พร้อมทั้งกำหนดให้มีประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเป็นประธานร่วม เพื่อรับผิดชอบคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือระหว่างชาติสมาชิกอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ ทั้งนี้ ภายหลังจากการประชุมฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมฮานอยว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Hanoi Joint Declaration on the first ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus) และเพื่อนำผลการประชุม

ADMM-Plus ครั้งที่ ๑ มาดำเนินการให้เป็นรูปธรรม กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามจึงเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADSOM-Plus WG เมื่อ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๓ ณ เมืองดาลัด โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกที่ทำหน้าที่เป็นประธานร่วม ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประธานร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ มาเลเซียและเครือรัฐออสเตรเลียเป็นประธานร่วมด้านความมั่นคงทางทะเลสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และนิวซีแลนด์ เป็นประธานร่วมด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ สาธารณรัฐสิงคโปร์และญี่ปุ่นเป็นประธานร่วม ด้านแพทย์ทหาร สาธารณรัฐอินโดนีเซียและสหรัฐอเมริกาเป็นประธานร่วมด้านการต่อต้านการก่อการร้ายต่อมา กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADSOM-Plus เมื่อ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔ ณ เมืองยอร์กยอร์กเกอร์ตา โดยที่ประชุมมีมติให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๖ ฉบับ ได้แก่ ๑) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ADMM-Plus Concept Paper on Establishing an Experts Working Group) ๒) เอกสารแนวความคิดและแผนงานในกรอบ ADMM-Plus ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM-Plus Concept Paper and Initial Work Plan of the Experts Working Group on HADR) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนจีน ๓) เอกสารแนวความคิดในกรอบ ADMM-Plus ว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM-Plus Concept Paper on Maritime Security Experts Working Group) ซึ่งร่วมยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมมาเลเซียและเครือรัฐออสเตรเลีย ๔) แผนงานในกรอบ ADMM-Plus ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ระหว่างปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (ADMM-Plus Work Plan of the Experts Working Group on Peacekeeping Operations 2011 - 2013) ซึ่งร่วมยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และนิวซีแลนด์ ๕) แผนงาน ในกรอบ ADMM-Plus ว่าด้วย คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (ADMM-Plus Work Plan of Experts Working Group on Military Medicine) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์และญี่ปุ่นและ ๖) เอกสาร แนวความคิดในกรอบ ADMM-Plus ว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM-Plus Concept Paper of Experts' Working Group on Counter-Terrorism) ซึ่ง ย ก ร ำ ง โ ด ย กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐอินโดนีเซียและสหรัฐอเมริกา และที่ประชุมยังได้เห็นพ้องให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้ง ๕ ด้าน เริ่มดำเนินกิจกรรมตามเอกสารแนวความคิดและแผนงานที่ได้รับการรับรอง

ADMM-Plus ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นโดยกระทรวงกลาโหมเนการาบรูไนดารุสซาลาม เมื่อ ๒๘ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์เสรีเบกาวัน โดยที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบปฏิญญาร่วมบันดาร์เสรีเบกาวัน ซึ่งมีเนื้อหาในภาพรวมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในวงรอบใหม่ (วงรอบปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘) พร้อมทั้งให้ความเห็นชอบการจัดตั้ง คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพิ่มขึ้นอีก ๑ ด้าน ตามที่กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเสนอ ซึ่งเป็นผลให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบ ADMM-Plus เพิ่มขึ้นเป็น ๖ คณะโดย คณะทำงานที่เกิดขึ้นใหม่ตามการเสนอของกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม คือ

ด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Mine Actions: HMA) ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้รับเกียรติให้ทำหน้าที่เป็นประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร ในวาระปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ร่วมกับกระทรวงกลาโหมสหพันธรัฐรัสเซีย (ตารางที่ ๒ - ๑ แสดงการทำหน้าที่ประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภายใต้กรอบ ADMM-Plus ทั้ง ๒ วาระ) นอกจากนี้การประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๒ ยังได้ให้ความเห็นชอบและรับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงความถี่ในการประชุม ADMM-Plus จากเดิมที่กำหนดประชุมทุก ๓ ปี เป็นประชุมทุก ๒ ปี

การประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๓ จัดขึ้นโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย เมื่อ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ กัวลาลัมเปอร์ โดยที่ประชุมไม่ได้ให้ความเห็นชอบเอกสารแนวความคิดใหม่เป็นการเพิ่มเติม และได้แลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก อย่างกว้างขวางโดยเน้นในเรื่องความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะปัญหาการอ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้การขยายตัวของแนวความคิดนิยมความรุนแรงแนวทางการต่อต้านการก่อการร้ายและภัยคุกคามด้านไซเบอร์ รวมทั้ง ได้หารือเกี่ยวกับการเพิ่มระดับความร่วมมือของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาในการเผชิญกับภัยคุกคามในอนาคต นอกจากนี้ ยังได้หารือถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ การปรับวงรอบการประชุม ADMM-Plus จากทุก ๒ ปี เป็นให้มีการประชุมทุกปี และการจัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา (ASEAN-US Informal Meeting) ในปี ๒๕๕๙ ณ สหรัฐอเมริกา พร้อมกันนั้นที่ประชุมยังได้ร่วมแสดงความยินดีกับกระทรวงการป้องกันประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการทำหน้าที่จัดการประชุม ADMM ครั้งที่ต่อไปในปี ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นปีของการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการแล้ว

การประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๔ ใน ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงในภูมิภาค โดยกระทรวงกลาโหมได้กล่าวถึงความสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยมีความร่วมมือของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งในห้วงการประชุม ADMM-Plus กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้จัดให้มีการประชุม ASEAN+1 Informal Meeting ร่วมกับ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ภายหลังการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีส่งมอบระบบโครงสร้างการสื่อสารสายตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน

การประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๕ จัดขึ้น ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคง เรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย และมาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างมาตรการการเสริมสร้างความไว้วางใจที่เป็นรูปธรรม ความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย แนวคิดนิยมความรุนแรง และนักรบก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters) รวมทั้งการเสริมสร้างกลไกความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนการข่าว ด้านการก่อการร้ายซึ่งกระทรวงกลาโหม ได้กล่าวถึงความซับซ้อนของภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายในภูมิภาค และความมุ่งมั่นของไทยในเสริมสร้างความร่วมมือในทุกมิติ เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการ

แก้ไขปัญหาก็เป็นรูปธรรม โดยสนับสนุนความร่วมมือทั้งในภูมิภาคและอนุภูมิภาค ในการแก้ไขปัญห การก่อการร้าย และการพัฒนาความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมกับประเทศคู่เจรจา รวมทั้งยืนยันความ มุ่งมั่นในการขับเคลื่อนความร่วมมือ และเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนที่เข้มแข็งระหว่างประเทศ สมาชิก ในห้วงการเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ของกระทรวงกลาโหม ในปี ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ที่ประชุมฯ ได้ให้ความเห็นชอบแถลงการณ์ร่วม จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) แถลงการณ์ ร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ว่าด้วยการต่อต้านภัยคุกคาม จากการก่อการร้าย (Joint Statement by the ADMM-Plus Defence Ministers on Preventing and Countering the Threat of Terrorism) และ ๒) แถลงการณ์ร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับ รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วยการเสริมสร้างความไว้วางใจในเชิงปฏิบัติ (Joint Statement by the ADMM-Plus Defence Ministers on Practical Confidence-Building Measures) ในห้วงการ ประชุมฯ กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEAN+1 Informal Meeting ร่วมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา (สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและ แผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ๘-๑๑)

การประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๖ จัดขึ้น ณ กรุงเทพฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ซึ่งจัดควบคู่กับการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ADMM Retreat) โดยมี พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมฯ และได้กล่าวถึงการ พัฒนาด้านเทคโนโลยีและความเชื่อมโยงในภูมิภาคว่า เป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย ที่ด้านหนึ่งเป็น ประตุสู่ความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค แต่อีกด้านเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ก่อการร้าย และอาชญากรแสวง ประโยชน์ส่งผลให้สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันทุกมิติ นอกจากนี้ ได้กล่าวเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและความไว้วางใจระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การเคารพ ซึ่งกันและกัน และผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสะท้อนอยู่ในเอกสารมุมมองอาเซียนต่ออินโด - แปซิฟิก ที่ผู้นำอาเซียนเห็นชอบร่วมกันจากการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๓๔ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๒ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับอาเซียนในการมีปฏิสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย ที่ทุกฝ่ายในภูมิภาคได้ประโยชน์ร่วมกัน โดยที่ประชุมฯ ได้ชื่นชมแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านความ มั่นคงในภูมิภาค ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ได้แก่ ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และปัญหาบนคาบสมุทร เกาหลี ซึ่งต้องอาศัยความเคารพและการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งแนวทางการ แก้ไขปัญหาตามมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC) นอกจากนี้ ได้เน้นย้ำความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความ เป็นมิตร ความไว้วางใจ การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความยุติธรรม รวมถึง ได้ชื่นชมถึง พัฒนาการของการจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea: COC) ที่ได้มีความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคือพิพาทในทะเลจีน ใต้ที่ยั่งยืน และที่ประชุมฯ ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหการ ก่อการร้าย อาชญากรรมทางไซเบอร์ และอาชญากรรมข้ามชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การค้ามนุษย์ การลักลอบค้ายาเสพติด และปัญหาโจรสลัด โดยชื่นชมโครงการ ASEAN Our Eyes ที่เป็นกลไก การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการก่อการร้าย รวมทั้ง ได้แสดงความห่วงกังวลต่อการขยายตัว

ของแนวคิดนิยมความรุนแรง (Extremism) นอกจากนั้น ได้เน้นย้ำการเสริมสร้างเสรีภาพ เสถียรภาพ และความปลอดภัย ในการเดินเรือและการบินผ่าน โดยให้ยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกล่าวชื่นชมความร่วมมือในการลาดตระเวนร่วมบริเวณช่องแคบมะละกา ระหว่างไทย มาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ว่าเป็นกลไกความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางทะเลในพื้นที่ดังกล่าว

ภายหลังการประชุมฯ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ได้ให้การรับรองแถลงการณ์ร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อความมั่นคงที่ยั่งยืน เพื่อแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันในการดำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม แก้ไขปัญหาของภูมิภาคด้วยสันติวิธี และเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามด้านความมั่นคงผ่านกลไกความร่วมมือ ADMM-Plus และกลไกความร่วมมือที่อาเซียนมีบทบาทนำ นอกจากนั้นที่ประชุมฯ ได้รับทราบการจับคู่การเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus (ADMM-Plus Experts' Working Groups: ADMM-Plus EWGs) ครอบคลุมปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๖ ซึ่งประเทศไทย และสหรัฐอเมริกา จับคู่เป็นประธานร่วมคณะทำงานด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM-Plus EWG on Maritime Security) ทั้งนี้ในการประชุมฯ กระทรวงกลาโหมได้แจกจ่ายหนังสือทหารกับการพัฒนาประเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์บทบาทของทหารไทย และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา กับสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารในวงรอบปัจจุบันได้แจกจ่ายหนังสือคู่มือการแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Military Medicine for Paramedics) เพื่อให้ที่ประชุมฯ ใช้ประโยชน์ (สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบาย และแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ๖-๗)

ตารางที่ ๒ - ๑ วงรอบวาระประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบ ADMM-Plus (Experts' Working Group: EWG)

ลำดับ	คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบ ADMM-Plus	ปี ๕๔ - ๕๖	ปี ๕๗ - ๕๙	ปี ๖๐ - ๖๒	ปี ๖๓ - ๖๕
๑	ด้านการให้ความช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (EWG on Humanitarian Assistance and Disaster Relief: EWG on HADR)	เวียดนาม - จีน	ลาว - ญี่ปุ่น	มาเลเซีย - สหรัฐฯ	อินโดนีเซีย - อินเดีย
๒	ด้านความมั่นคงทางทะเล (EWG on Maritime Security: EWG on MS)	มาเลเซีย - ออสเตรเลีย	บรูไน - นิวซีแลนด์	สิงคโปร์ - เกาหลีใต้	ไทย - สหรัฐฯ
๓	ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (EWG on Peacekeeping Operations: EWG on PKOs)	ฟิลิปปินส์ - นิวซีแลนด์	กัมพูชา - เกาหลี ใต้	อินโดนีเซีย - ออสเตรเลีย	เวียดนาม - ญี่ปุ่น

ตารางที่ ๒ - ๑ วงรอบวาระประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบ ADMM-Plus (Experts' Working Group: EWG) (ต่อ)

ลำดับ	คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบ ADMM-Plus	ปี ๕๔ - ๕๖	ปี ๕๗ - ๕๙	ปี ๖๐ - ๖๒	ปี ๖๓ - ๖๕
๔	ด้านการแพทย์ทหาร (EWG on Military Medicine: EWG on MM)	สิงคโปร์ - ญี่ปุ่น	ไทย - รัสเซีย	เมียนมา - อินเดีย	บรูไน - ออสเตรเลีย
๕	ด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (EWG on Counter Terrorism: EWG on CT)	อินโดนีเซีย - สหรัฐฯ	สิงคโปร์ - ออสเตรเลีย	ไทย - สเปน.	เมียนมา - รัสเซีย
๖	ด้านทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (EWG on Humanitarian Mine Action: EWG on HMA)	-	เวียดนาม - อินเดีย	สปป.ลาว - รัสเซีย	กัมพูชา - สเปน.
๗	ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ (EWG on Cyber Security: EWG on CS)	-	-	ฟิลิปปินส์ - นิวซีแลนด์	มาเลเซีย - ก.ต.

ที่มา : สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓

เอกสารแนวความคิดว่าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting)

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม ประเทศคู่เจรจา ๑ ประเทศอย่างไม่เป็นทางการ (ADMM+1 Informal Meeting) เป็นการประชุมที่จัดขึ้นตามความจำเป็นเพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนทั้ง ๑๐ ชาติ สามารถหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเป็นการเฉพาะกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจานั้น ๆ

นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ร่วมหารือกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจายเป็นรายประเทศ ในประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญและมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาในการพัฒนาความร่วมมือ หรือแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในประเด็นด้านความมั่นคงของภูมิภาค โดยการจัดการประชุมฯ ดังกล่าว ประเทศที่เป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus จะต้องได้รับฉันทามติจากประเทศสมาชิกอาเซียน และจัดขึ้นในประเทศสมาชิกอาเซียน ในห้วงการประชุม ADMM, ADMM-Plus หรือการประชุม ADMM Retreat ตามข้อกำหนดในเอกสารแนวทางปฏิบัติ สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์หรือการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาอย่างไม่เป็นทางการ (Guidelines Regarding the Conduct of ASEAN Defence Ministers' Meeting Informal Engagements or Meetings with Plus Countries) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ เมื่อ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ครั้งแรก จะต้องให้ที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Working Group: ADSOM WG) พิจารณาและเห็นชอบในการประชุมฯ ดังกล่าวโดยประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus จะได้รับข้อเสนอจากประเทศคู่เจรจาที่ประสงค์ว่าด้วยการ

ขอจัดการประชุม ADMM+1 Informal Meeting โดยประเทศที่ร้องขอจะต้องชี้แจงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการประชุมอย่างเป็นทางการ ทั้งเรื่องวัตถุประสงค์การขอจัดการประชุมฯ และหัวข้อการหารือ เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

การประชุมดังกล่าวเกิดขึ้นจากคำร้องขอของประเทศคู่เจรจาที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้นผ่านการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน แม้ว่ามีการกำหนดให้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus : ADMM-Plus) เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ ยังมีการขอให้จัดการประชุมนอกประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำให้เป็นภาระด้านงบประมาณต่อประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย และต่อมามีการตกลงกันว่า ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) จะไม่พิจารณาคำขอของประเทศคู่เจรจาให้มีการจัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการอีกต่อไป แต่ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) อาจมีการจัดประชุมพิเศษกับประเทศคู่เจรจา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแนวทางเพื่อเป็นกรอบสำหรับการจัดการประชุมพิเศษดังกล่าว

เอกสาร Guidelines Regarding the Conduct of ASEAN Defence Meeting Informal Engagements or Meetings with Plus Countries จึงได้ถูกร่างขึ้นและได้รับการรับรองในที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อให้มีแนวทางสำหรับการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประสานกับประเทศคู่เจรจาโดยผ่านทางประชุมหรือปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ ๒) เพื่อให้แน่ใจว่าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus: ADMM-Plus) ยังคงเป็นเวทีหลักสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา และเอกสารดังกล่าวนี้ได้กำหนดหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. การประชุมหรือปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการนี้ต้องยึดถือความเป็นแกนกลางของอาเซียน รวมทั้งการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

๒. การประชุมอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นหรือประเด็นสำคัญ/เร่งด่วน ให้ถกหรือพิจารณาร่วมกับประเทศคู่เจรจา

๓. การตัดสินใจให้มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ จะต้องผ่านความเห็นชอบโดยฉันทามติของประเทศสมาชิกอาเซียน

๔. เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของการปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ ดังนั้น จะไม่มีกลไกการสนับสนุนต่าง ๆ เกิดขึ้นหลังจากการประชุมแบบไม่เป็นทางการนั้น เช่น ไม่มีคณะทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ต่อเนื่องอีก

๕. การประชุมอย่างไม่เป็นทางการร่วมกับประเทศคู่เจรจา จะต้องจัดในลักษณะเป็นการแยกต่างหากจากการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting Plus : ADMM-Plus) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting Retreat : ADMM Retreat) และต้องเข้าใจร่วมกันด้วยว่า

ถ้าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) เป็นฝ่ายร้องขอให้มีการจัดการประชุมแบบไม่เป็นทางการ การประชุมนั้นจะต้องไม่จัดขึ้นในประเทศคู่เจรจา (Plus Country)

๖. ข้อเสนอการจัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการร่วมกับประเทศคู่เจรจาจะถูกพิจารณาอย่างรอบคอบโดยหัวหน้าคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Working Group Leaders : ADSOM WG Leaders) และรับรองข้อเสนอแนะนั้นโดยหัวหน้าเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Leaders: ADSOM Leaders) ซึ่งท้ายสุดจะต้องได้รับการอนุมัติโดยรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนต่อไป

เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ของประเทศนอกคู่เจรจา

ความสำเร็จของ ADMM-Plus ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาแสดงความต้องการในการที่จะเข้าร่วมการประชุม ADMM-Plus อย่างไรก็ตาม เป็นที่รับรู้กันว่าการประชุม ADMM-Plus นั้นเป็นกรอบการประชุมที่เพิ่งเริ่มต้นขึ้นใหม่ ซึ่งการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ครั้งที่ ๗ เมื่อปี ๒๕๕๖ ได้มีความเห็นชอบร่วมกันว่าการประชุม ADMM-Plus ควรพัฒนาความร่วมมือให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะเปิดรับประเทศสมาชิกเพิ่ม ซึ่งในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ เมื่อปี ๒๕๖๐ ที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกันว่าจะจะเป็นประโยชน์หากการประชุม ADMM-Plus อนุญาตให้ประเทศผู้สังเกตการณ์เข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยได้ทำการรับรองเอกสารแนวความคิด 2nd Additional Protocol to the Establishment of the ADMM and ADMM-Plus และต่อมาประเทศสิงคโปร์ได้เสนอร่างเอกสารแนวความคิดว่าด้วยบรรทัดฐานการคัดเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus (Concept Paper On Observership Of ADMM-Plus Experts' Working Group Activities) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ครั้งที่ ๑๒ เมื่อ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยกำหนดให้ประเทศนอกคู่เจรจายื่นใบสมัครให้กับประเทศที่เป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus นำเข้าหารือในกรอบการประชุมฯ ดังกล่าว และเริ่มดำเนินการสังเกตการณ์ในกิจกรรมของ ADMM-Plus EWGs ในวงรอบที่ ๔ (ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) การสมัครเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน ADMM-Plus Experts' Working Groups (EWGs) ของประเทศนอกคู่เจรจา (non-Plus Country) จึงเริ่มกระบวนการสมัครเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ขึ้นในปี ๖๒

เอกสารแนวความคิดดังกล่าวได้กำหนดรายละเอียดของ ข้อปฏิบัติ กระบวนการ แนวทางการคัดเลือก ขอบเขตการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการอนุมัติ สำหรับประเทศผู้สังเกตการณ์กิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ดังนี้

๑. ข้อปฏิบัติสำหรับประเทศผู้สังเกตการณ์ ดังนี้ ๑) การมีอาเซียนเป็นแกนกลางการประชุม ADMM มีอำนาจในการตัดสินใจในข้อกำหนดของการเลือกรับประเทศผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus และข้อกำหนด

ต่าง ๆ ของประเทศผู้สังเกตการณ์จะต้องได้รับการยอมรับโดยที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน เช่นกัน โดยประเทศผู้สังเกตการณ์จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องไปกับข้อปฏิบัติและกระบวนการทำงานของอาเซียน ๒) เงื่อนไขของประเทศสมาชิกเอกสารแนวความคิดนี้ เป็นการเน้นย้ำถึงเอกสารแนวความคิด 2nd-Additional Protocol to the Establishment of the ADMM and ADMM-Plus ว่าการรับเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์และการเข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์นั้น ไม่ได้หมายถึงการเป็นประเทศสมาชิกใน ADMM-Plus

๒. กระบวนการ ประเทศผู้สังเกตการณ์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้ ในระหว่างการสังเกตการณ์กิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus

๒.๑ ประเทศผู้สังเกตการณ์จะทำการสังเกตการณ์ในกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฯ ได้ไม่เกิน ๒ กิจกรรม

๒.๒ ในแต่ละกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฯ จะสามารถมีผู้สังเกตการณ์ได้เพียง ๑ ประเทศเท่านั้น

๒.๓ การสังเกตการณ์ในกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus จะเริ่มขึ้นในวงรอบที่ ๔ (ปี ๖๓ - ๖๕) ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ

๒.๔ การสังเกตการณ์จะมีห้วงเวลาดำหนดเป็นระยะเวลา ๓ ปี ตามกรอบการทำงาน ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ ซึ่งจะหมดเวลาลงเมื่อสิ้นสุดวงรอบของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านนั้น ๆ

๒.๕ ประเทศใดที่มีความสนใจ จะต้องทำการสมัครเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน แต่ละวงรอบใหม่ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญภายหลังจากที่มีการเลือกประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญแล้ว

๒.๖ ประสบการณ์ของประเทศผู้สังเกตการณ์ จะไม่รับประกันว่าจะอยู่ในสถานะผู้สังเกตการณ์ต่อเนื่องในอนาคต

๓. แนวทางการคัดเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา การที่กรอบการประชุม ADMM-Plus เป็นเวทีการประชุมด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่มีลักษณะเปิดกว้างและเป็นสากล มีการพัฒนาไปข้างหน้า ดังนั้นประเทศผู้สังเกตการณ์ควรปฏิบัติตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้ เพื่อเข้ารับเป็นผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฯ ดังกล่าว

๓.๑ ประเทศที่สนใจเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ ต้องแสดงเจตนารมณ์ความต้องการที่จะเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงให้กับภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก

๓.๒ ประเทศที่สนใจเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ จะต้องมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในด้านที่ต้องการเข้าสังเกตการณ์

๔. ขอบเขตการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามเอกสารแนวความคิด 2nd Additional Protocol to the Establishment of the ADMM and ADMM-Plus ประเทศผู้สังเกตการณ์กิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus จะต้องปฏิบัติตามขอบเขตการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

๔.๑ ประเทศผู้สังเกตการณ์จะไม่เข้าร่วมในการประชุมคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ

๔.๒ ประเทศผู้สังเกตการณ์จะทำได้เพียงสังเกตการณ์เท่านั้น เช่น เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ รวมถึงการสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึก

๔.๓ ประเทศผู้สังเกตการณ์จะไม่มีอำนาจใดในการทำการตัดสินใจระหว่างการสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยจะไม่มีอำนาจในการจัดกิจกรรม รวมถึงไม่มีสิทธิ์ในการรับรองต่าง ๆ ในช่วงที่จัดกิจกรรมของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ

๕. ขั้นตอนการอนุมัติ

๕.๑ ประเทศผู้สังเกตการณ์ ต้องส่งใบสมัครการเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ให้กับประธานร่วมคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยจะต้องทำการระบุด้านของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญที่ตนมีความประสงค์จะเข้าร่วมอย่างเฉพาะเจาะจง

๕.๒ ประเทศผู้สังเกตการณ์จะต้องได้รับการพิจารณาและอนุมัติโดยที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา และที่ประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๕.๓ เมื่อเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจาได้ทำการอนุมัติให้เป็นประเทศผู้สังเกตการณ์แล้ว จึงจะสามารถเข้าร่วมการสังเกตการณ์ของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้

๕.๔ ประธานร่วมคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ จะทำการประเมินและตัดสินใจกิจกรรมด้านที่เหมาะสมให้กับประเทศผู้สังเกตการณ์

๕.๕ การตัดสินใจและขั้นตอนการอนุมัติทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับหลักการของการให้คำปรึกษา และการเห็นชอบร่วมกันของที่ประชุม ADMM-Plus

แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM (3 Years Work Programme)

แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) มีความสอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียน, แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน, และเอกสารแนวความคิดในกรอบ ADMM ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ของแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในวงรอบที่ผ่านมา จะยังคงดำเนินการต่อไปให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายทหารของอาเซียน ในส่วนแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ฉบับปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) นั้น มุ่งเน้นแนวทางการดำเนินการที่ยังไม่เกิดขึ้นจากแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในวงรอบที่ผ่านมา รวมทั้งได้ระบุดูความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่กรอบการประชุม ADMM สามารถบรรลุได้ในห้วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ นอกจากนี้ แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ฉบับนี้ จะได้รับการประเมินโดยผ่านการให้ความเห็นชอบจากประเทศสมาชิกอาเซียน โดยในส่วนของเนื้อหาของแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ฉบับนี้ ประกอบด้วยประเด็นหลักที่ต้องดำเนินการ ๖ องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ดำรงความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคงเดิมที่มีอยู่

๒) เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารของภูมิภาค ๓) สร้างความแข็งแกร่งให้กับ การประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในฐานะที่เป็นเวทีของความร่วมมือด้านความมั่นคงและ การทหาร ๔) ส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจา ๕) สร้างบรรทัดฐานของภูมิภาค และ ๖) ส่งเสริมประเด็นที่คาบเกี่ยวหลายหน่วยงานและการประสานงานข้ามเสาประชาคมอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ดำรงความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคงเดิมที่มีอยู่

๑.๑ ดำเนินการความริเริ่มของความร่วมมือเดิมที่มีอยู่ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๑๕ ข้อ ได้แก่

๑.๑.๑ ทบทวนการดำเนินการความริเริ่มต่าง ๆ ในกรอบ ADMM และ ส่งเสริมความประสานสอดคล้องระหว่างความริเริ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรอบ ADMM โดยมี เป้าประสงค์ คือ เสริมสร้างความไว้วางใจและหลักปฏิบัติความร่วมมือให้นำไปสู่ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากร

๑.๑.๒ สนับสนุน กกล.เฉพาะกิจร่วม เพื่อส่งเสริมความประสานสอดคล้อง กับกลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ในการทำให้เกิดความได้สัดส่วนกันทั้งในด้านความริเริ่มด้าน HADR และด้านการดำเนินการของ แผนการรับมือภัยพิบัติร่วมของอาเซียน (ASEAN Joint Disaster Response Plan : AJDRP) โดยมี เป้าประสงค์ คือ ๑) เพิ่มความประสานสอดคล้องระหว่างความริเริ่มด้าน HADR ในกรอบ ADMM ๒) เพิ่มความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างคณะกรรมการบริหารจัดการภัยพิบัติอาเซียน (ASEAN Committee on Disaster Management : ACDM), คณะทำงานเตรียมความพร้อมและรับมือกับ ภัยพิบัติ (Working Group on Preparedness and Response), และคณะทำงานด้านเทคนิคว่า ด้วยการประสานงานระหว่างฝ่ายทหารและภาคประชาสังคม (Technical Working Group (TWG) on Civil-Military Coordination : CIMIC)

๑.๑.๓ ประสานงานกับกลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกด้าน HADR ของ อาเซียน โดยมีเป้าหมายคือ หลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของการฝึก HADR กับการฝึกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในภูมิภาค

๑.๑.๔ ดำเนินการให้มีกองกำลังเตรียมความพร้อมของอาเซียนด้าน HADR (ASEAN Militaries Ready Group (AMRG) on HADR) โดยมีเป้าหมายคือ ๑) ให้การช่วยเหลือ ด้าน HADR แก่ประเทศอาเซียนที่เผชิญกับวิกฤตด้าน HADR โดยการส่งกำลังพลไปช่วยเหลืออย่าง รวดเร็ว มีการประสานงานที่ดี และมีแบบแผน (เสนอโดยมาเลเซีย) ๒) เพิ่มศักยภาพ, ประสิทธิภาพ, ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างฝ่ายทหารอาเซียน เพื่อให้การช่วยเหลือด้าน HADR เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการประสานงานที่ดีในการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ในการเข้าช่วยเหลือ (เสนอ โดยมาเลเซีย) ๓) ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่ามีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกันของการบริหารจัดการและสิ่ง อุปกรณ์ความช่วยเหลือด้าน HADR ของอาเซียน (เสนอโดยมาเลเซีย) ๔) มีการแสดงตนชัดเจนของ การส่งยุทโธปกรณ์ทางทหาร ศักยภาพ และกำลังพล เข้าไปช่วยเหลือ โดยดำเนินการบนพื้นฐาน ขอบเขตของงาน (TOR) ว่าด้วยกองกำลังเตรียมความพร้อมของอาเซียน (AMRG) และระเบียบปฏิบัติ ประจำ (SOP) ว่าด้วยการใช้ยุทโธปกรณ์ทางทหารในภารกิจ HADR ภายใต้กรอบความตกลงอาเซียน

ว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) ๕) ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับศูนย์ประสานงานด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน (AHA Center)

๑.๑.๕ สนับสนุนให้มีความร่วมมือด้านเสรีภาพการเดินทางเรือทางทะเลและการค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue : SAR) โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) กิจกรรมต่าง ๆ ด้าน SAR ที่จะริเริ่มขึ้นใหม่ ต้องเกี่ยวข้องกับฝ่ายทหาร ๒) สนับสนุนให้มีการดำเนินการจัดทำปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือในด้าน SAR ทั้งบุคคลและเรือที่ประสบปัญหาทางทะเล

๑.๑.๖ พัฒนาความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organisations : CSOs) ในประเด็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) ระบุความร่วมมือในด้านอื่นที่สามารถประสานงานกันได้กับองค์กรภาคประชาสังคม ที่นอกเหนือจาก HADR ๒) จัดทำบัญชีรายชื่อหน่วยงาน CSOs ของประเทศสมาชิกอาเซียน ที่มีศักยภาพปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายทหารอาเซียนได้ ๓) กำหนดตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ CSOs

๑.๑.๗ เผยแพร่ความรู้ในส่วนของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center Military Medicine : ACMM) โดยมีเป้าประสงค์ คือ เพิ่มศักยภาพของผู้ให้บริการทางการแพทย์ทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา

๑.๑.๘ เริ่มตั้งเป้าหมายในระยะกลางของเครือข่ายการปฏิบัติการรักษาสันติภาพอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Centres Network : APCN) โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) พัฒนารอบความร่วมมือด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน ๒) แลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญและแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างครูและผู้เข้าอบรมด้านการรักษาสันติภาพ ๓) พัฒนาการฝึก การปฏิบัติการ และคู่มือแนวปฏิบัติด้านการรักษาสันติภาพ ๔) จัดการฝึกพร้อมระหว่างกำลังพลด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน

๑.๑.๙ ทบทวนและปรับปรุงศักยภาพของการรักษาสันติภาพในภูมิภาคในกรอบ ADMM-Plus ให้ทันสมัย โดยมีเป้าประสงค์ คือ ระบุความร่วมมืออื่น ๆ ที่เป็นไปได้ ระหว่างกำลังพลฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจากับประเทศที่ให้การสนับสนุนอื่น ๆ

๑.๑.๑๐ ทดสอบความสมบูรณ์ของการให้ความสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมในกรอบ ADMM (ADMM Logistics Support Framework : ALSF) กับด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก HADR โดยมีเป้าประสงค์ คือ มีกรอบความร่วมมือด้านส่งกำลังบำรุงที่กว้างขึ้นซึ่งสามารถสนับสนุนการปฏิบัติการและการฝึกพหุภาคีในกรอบ ADMM

๑.๑.๑๑ สร้างโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ASEAN Defence Industry Collaboration : ADIC) โดยมีเป้าประสงค์ คือ พัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียนและส่งเสริมการค้ายุทธภัณฑ์และการบริการในด้านการป้องกันประเทศภายในอาเซียน

๑.๑.๑๒ ดำเนินการจัดตั้งโครงการสื่อสารโดยตรงของอาเซียน (ASEAN Direct Communications Infrastructure : ADI) ตามกระบวนการในกรอบ ADMM โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) ดำเนินการจัดตั้งเครือข่าย ในระยะ ๑ และ ๒ ให้เสร็จสมบูรณ์ ๒) มีการเข้าร่วมของประเทศคู่เจรจาใน ADI ระยะที่ ๑ ภายในปี ๖๑

๑.๑.๑๓ ดำรงไว้และขยายแผนงานเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารอาเซียน (ASEAN Defence Interaction Programmes : ADIP) โดยมีเป้าประสงค์ คือ ส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ระหว่างฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน

๑.๑.๑๔ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศคู่เจรจาทั่วโลกด้านความมั่นคงทางทะเลอื่น ๆ ในภูมิภาค โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) เพิ่มศักยภาพด้านความมั่นคงทางทะเล ๒) มีความร่วมมืออย่างแข็งขันในเวทีการประชุมเพื่อหารือเรื่องความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) เวทีการประชุม Expanded ASEAN Maritime Forum (EAMF)

๑.๑.๑๕ เพิ่มความร่วมมือในเชิงลึกด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกลุ่มนิยมความรุนแรง และกลุ่มแนวคิดสุดโต่ง รวมทั้งสร้างความประสานสอดคล้องกับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าประสงค์ คือ สนับสนุนการดำเนินการตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter-Terrorism) และแผนปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Comprehensive Plan of Action on Counter-Terrorism)

๑.๒ การดำเนินการตามแนวทางและงานต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ ที่ยังไม่ได้มีการกำหนดไว้ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๖ ข้อ ได้แก่

๑.๒.๑ แสวงหาและส่งเสริมความตกลงที่มีการหารือกันไว้ในการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกำลังพลฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีเป้าประสงค์ คือ เสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียน

๑.๒.๒ จัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อการป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือการนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) มีกลไกป้องกันความขัดแย้ง ๒) มีการป้องกันอุบัติเหตุและเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสมที่อาจเกิดจากความผิดพลาด

๑.๒.๓ แบ่งปันข้อมูลที่ส่งให้สำนักงานทะเบียนอาวุธแห่งสหประชาชาติ (United Nations Register of Conventional Arms : UNROCA) โดยมีเป้าประสงค์ คือ ส่งเสริมความโปร่งใสและสนับสนุนความพยายามของนานาชาติในการลดอาวุธ

๑.๒.๔ แบ่งปันแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้พลัดถิ่น และความร่วมมือทางทหารในวิกฤติการณ์ด้านมนุษยธรรมต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการ ความช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาภายหลังความขัดแย้งยุติ และการฟื้นฟู โดยมีเป้าประสงค์ คือ นิยามบทบาทและระบุความชัดเจนของการให้ความช่วยเหลือของฝ่ายทหารในประเด็นผู้พลัดถิ่น การแก้ไขปัญหาภายหลังความขัดแย้งยุติ และการฟื้นฟู

๑.๒.๕ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาในประเด็นที่เด่นชัด เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประเทศที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ มาร่วมลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการจัดตั้งเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone : SEANFWZ) โดยมีเป้าประสงค์ คือ สนับสนุนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพของ SEANFWZ

๑.๒.๖ แสวงหาความเป็นไปได้ที่จะสร้างความร่วมมืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ภายใต้กรอบ ADMM เช่น สภาวะแวดล้อมทางทะเล การค้ามนุษย์ และความมั่นคงชายแดน เป็นต้น โดยมีเป้าประสงค์ คือ นิยามบทบาทของฝ่ายทหารในการดำเนินการประเด็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่ต้องไม่เกิดความซ้ำซ้อนกับภาคส่วนอื่น ๆ

๑.๓ พัฒนาการความร่วมมือด้านอื่น ๆ ในประเด็นความมั่นคงในภูมิภาค โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๓ ข้อ ได้แก่

๑.๓.๑ พิจารณาข้อมูลและข้อเสนอแนะของสถาบันความมั่นคงและการป้องกันประเทศอาเซียน (ASEAN Defence and Security Institution : NADI) และสถาบันศึกษาด้านยุทธศาสตร์และนานาชาติ (Institute of Strategic and International studies : ISIS) ของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน เกี่ยวกับความร่วมมืออื่น ๆ ที่จะช่วยเพิ่มความสำคัญให้กับงานในกรอบ ADMM โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) เสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง ADMM และ NADI ๒) สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ด้านความร่วมมือทางทหาร

๑.๓.๒ แสวงหาความร่วมมืออื่น ๆ เกี่ยวกับความมั่นคงแบบดั้งเดิม โดยมีเป้าประสงค์ คือ ระบุความชัดเจนของกิจกรรมความร่วมมือในกรอบ ADMM ให้สามารถจัดการกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงได้

๑.๓.๓ แสวงหาและส่งเสริมความตกลงที่มีการหารือกันไว้ในการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกำลังพลฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีเป้าประสงค์ คือ มีหลักการของการเปิดกว้างทางการศึกษาและการแลกเปลี่ยนการฝึก ภายใต้กรอบ ADMM

๒. เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารของภูมิภาค

๒.๑ ส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารในระดับชาติ และการพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ แบ่งปันข้อมูลโดยอาศัยความสมัครใจในการบรรยายสรุป หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารในระดับชาติ และการพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกระจายข้อมูลดังกล่าวให้แก่ มหาวิทยาลัยด้านการป้องกันประเทศ โรงเรียนนายร้อย โรงเรียนเสนาธิการ และหน่วยคลังสมอง เป็นต้น โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) เพิ่มความโปร่งใสและความเข้าใจในเรื่องนโยบายการทหารและแนวคิดด้านความมั่นคง ๒) มีความร่วมมืออย่างแข็งขันกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ทำความเข้าใจในเชิงลึกถึงบทบาทของสถาบันป้องกันประเทศ และศักยภาพของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ จัดการประชุมด้านการป้องกันประเทศ track 1.5 ว่าด้วยบทบาทของทหาร โดยให้มีความสอดคล้องกับเวทีการประชุม Track II โดยเฉพาะ NADI โดยมีเป้าประสงค์ คือ อำนวยความสะดวกให้เกิดความคล่องตัวระหว่าง ทหาร-ทหาร ในการให้ความช่วยเหลือด้านยุทธภัณฑ์ และด้านมนุษยธรรมอื่น ๆ โดยยึดถือสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC) และกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นสำคัญ

๓. สร้างความแข็งแกร่งให้กับการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในฐานะที่เป็นเวทีของความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหาร

๓.๑ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เกิดการสร้างเสริมความแข็งแกร่งของความเชื่อมโยงระหว่าง ADMM และการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียน (ASEAN Chiefs of Defence Forces Meeting : ACDFM) โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ ใช้เวที ACDFM เป็นเวทีที่รวบรวมความเป็นไปของการมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของฝ่ายทหารของอาเซียน แล้วรายงานต่อที่ประชุม ADMM และเป็นเวทีที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความร่วมมือระหว่างทหาร-ทหาร ของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) สร้างความเชื่อมโยงระหว่างเวที ADMM กับ กิจกรรมต่าง ๆ ของฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน ผ่านเวที ACDFM ๒) มีการรวบรวมกิจกรรมทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น การประชุมผู้บัญชาการทหารบกกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Chiefs of Armies Multilateral Meeting : ACAMM) การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Naval Chiefs Meeting : ANCM) การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน (ASEAN Air Chiefs Conference : AACC) และการประชุมผู้บัญชาการหน่วยแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Chiefs of Military Medicine Conference : ACMMC) เป็นต้น ๓) ส่งเสริมความร่วมมือของฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน ๔) บรรลุกิจกรรมของฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียนที่ได้รับความเห็นชอบแล้วจาก ADMM ลงในกฎบัตรอาเซียน

๓.๒ เพิ่มกลไกและกระบวนการในการดำเนินการของ ADMM และ ADMM-Plus โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๒ ข้อ ได้แก่

๓.๒.๑ จัดทำแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศนอกคู่เจรจา โดยยึดถือความเป็นแกนกลางของอาเซียน และหลักการที่มีอยู่ในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus โดยมีเป้าประสงค์ คือ มีกรรมวิธีทางการทูตเพิ่มเติมในการเข้าร่วมกิจกรรม ADMM-Plus EWG ของประเทศนอกคู่เจรจา

๓.๒.๒ เสนอมาตรการและกระบวนการในการอนุมัติการดำเนินการของความตกลงต่าง ๆ โดยมีเป้าประสงค์ คือ มีกรรมวิธีทางการทูตเพิ่มเติมในการอนุมัติมาตรการและกระบวนการสำหรับกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ระเบียบปฏิบัติประจำ (SOP) ขอบเขตของงาน (TOR) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และความคิตรีเริ่มต่าง ๆ จากกิจกรรมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Experts' Working Group : EWG)

๔. ส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจา

๔.๑ แสวงหาความเป็นไปได้ในการเพิ่มความถี่ในการจัดประชุม ADMM-Plus โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ ทบทวนความก้าวหน้าของความร่วมมือในกรอบ ADMM-Plus กับเป้าหมายที่ตั้งไว้ของการสร้างความร่วมมือและการหารือกับประเทศคู่เจรจา โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) เพิ่มความร่วมมือระหว่างกันในฐานะแวดล้อมที่ต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความมั่นคงของภูมิภาค ๒) จัดการข้อห่วงใยในเรื่องการขยายตัวของการประชุม รมว.กท. อาเซียน + ๑ และลดปริมาณกิจกรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

๔.๒ เสริมสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยดำเนินการความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับประเทศคู่เจรจา โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ ดำรงการหารือและความร่วมมือผ่านเวที ADMM-Plus และกลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเวที ADMM-Plus EWGs โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ จัดลำดับความร่วมมือในด้านที่มีความสำคัญไว้ก่อน

๔.๓ ส่งเสริมการประชุม ADMM-Plus ในฐานะที่เป็นเวทีหลักในการสร้างความร่วมมือและการหารือกับประเทศคู่เจรจา โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ จัดทำแนวทางในการจัดการประชุมหรือกิจกรรมอย่างไม่เป็นทางการในกรอบ ADMM กับประเทศคู่เจรจา โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ ๑) กำหนดปัจจัยของการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจา ๒) ยืนยันความเป็นแกนกลางของอาเซียน

๔.๔ ปรับความเหมาะสมของความร่วมมือทางทหารเดิมที่มีอยู่ โดยผ่านเวที EWG โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๒ ข้อ ได้แก่

๔.๔.๑ ประเมินความสำเร็จสมบูรณ์ของงานต่าง ๆ ในกรอบ EWG และประเมินว่า EWG ด้านใดควรมีการคงไว้หรือยกเลิกหรือรวมเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ ปรับปรุงกลไกความร่วมมือภายใต้กรอบ ADMM-Plus ให้มีประสิทธิภาพและมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๔.๒ ทบทวนแผนปฏิบัติงานของแต่ละ EWG รวมทั้งมุ่งเน้นไปที่แนวทางการดำเนินการและวัตถุประสงค์ที่ยังไม่บรรลุ โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ เพิ่มความร่วมมือในสาขาเฉพาะที่ยังน่าวิตก โดยอาศัยแผนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

๕. สร้างบรรทัดฐานของภูมิภาค

๕.๑ สนับสนุนการพัฒนาและการยอมรับบรรทัดฐานต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาค โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๓ ข้อ ได้แก่

๕.๑.๑ สนับสนุนให้มีการดำเนินการตามปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea : DOC) และสนับสนุนการยอมรับการจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea : COC) โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ มีการดำเนินการเชิงสร้างสรรค์ระหว่างอาเซียนและคู่เจรจาด้านความมั่นคงในประเด็นด้านยุทธศาสตร์ การทหาร และความมั่นคง ที่มีผลกระทบต่อภูมิภาค

๕.๑.๒ พัฒนาแนวทางการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลให้มีความเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจในเสรีภาพการเดินเรือ และการค้นหาและกู้ภัย โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ ป้องกันอุบัติเหตุและเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมเสรีภาพในการเดินเรือ การบินผ่าน และความมั่นคงทางอวกาศ

๕.๑.๓ เสนอแนวทางการเผชิญหน้าทางอากาศระหว่างอากาศยานทางทหาร โดยมีเป้าหมายประสงค์ คือ ๑) ดำเนินการตามกฎหมายทางการบิน อนุสัญญา และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบินที่มีอยู่เดิม ๒) ส่งเสริมเสรีภาพในการบิน

๖. ส่งเสริมประเด็นที่คาบเกี่ยวหลายหน่วยงาน และการประสานงานข้ามเสาประชาคมอาเซียน

๖.๑ ร่วมมือกับสถาบันหรือองค์กรภาคส่วนอื่นของอาเซียนในการดำเนินการด้านความมั่นคง โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ ส่งเสริมการหารือกับสถาบันหรือองค์กรภาคส่วนอื่น

ของอาเซียน เพื่อแบ่งปันข้อมูลที่ทันสมัย และหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดการกับประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) มีการประสานสอดคล้องระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ภายใต้เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และข้ามเสากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ๒) ดำเนินการตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community (APSC) Blueprint)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พลโท สมศักดิ์ รุ่งสิตา (๒๕๕๘, ๒๕) ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทและโครงสร้างของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนเพื่อรองรับความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน สรุปในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งนี้ พัฒนาการของการประชุม ADMM ตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้รับอนุมัติเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน ๑๒ ฉบับ แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีบางเรื่องได้รับการดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เป็นที่สนใจหรือเป็นความถนัดเชี่ยวชาญของหลายชาติสมาชิก แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีความซับซ้อนน้อยมากหรือไม่มีความซับซ้อนแต่อย่างใด เนื่องจากขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และขาดการกำกับดูแลที่ดีพอ

Teo และ Singh (2559: 1-3) นักวิจัยของ RSIS, Nanyang Technology University, Singapore ได้จัดทำ Policy Report ในการหารือ Roundtable on the Future of the ADMM/ADMM-Plus and Defence Diplomacy in the Asia Pacific สรุปได้ดังนี้

การหารือและบทความต่าง ๆ ในที่นี้ เป็นการเปิดเผยฉันทามติของผู้ที่เข้าร่วมการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ที่มีต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงของภูมิภาค และยุทธศาสตร์ในระดับชาติของแต่ละประเทศสมาชิก การเกิดขึ้นของการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ทำให้มีการพัฒนาในเชิงบวกหลายประการ และถึงแม้จะอยู่ในขอบเขตของภัยคุกคามแบบดั้งเดิมก็มีระดับความร่วมมือที่ประสบผลสำเร็จไปเรียบร้อยแล้ว ที่พิจารณาว่าน่าประทับใจในผลระยะสั้น สมาชิกทุกประเทศควรทำงานหนัก และลงทุนลงแรงทรัพยากรอย่างเพียงพอในการที่จะเสริมความแข็งแกร่งของกลไกการประชุมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมประชุมฯ ได้บันทึกความท้าทายหลาย ๆ อย่างไว้ ซึ่งจะมีการหารือประกอบไปกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ความท้าทายประการแรก คือ “การแข่งขันและผลประโยชน์ของมหาอำนาจ” ซึ่งเป็นความท้าทายที่มีผลกระทบต่อความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในความเป็นจริงมีประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศที่ยังคงวางใจกับการดำเนินความสัมพันธ์ในแบบทวิภาคีกับประเทศคู่เจรจา เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง ซึ่งการดำเนินการนี้จะมีผลให้อาเซียนมีความเสี่ยงที่จะแตกแยกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกันเอง กรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อันหนึ่ง คือ การไม่ลงนามในคำแถลงการณ์

ร่วมระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเมื่อปี ๒๕๕๕ ที่กรุงเทพมหานคร (ซึ่งเกิดจากความไม่เห็นชอบของที่ประชุมต่อกรณีปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้)

ในการนี้ มีความจำเป็นที่ต้องมั่นใจได้ว่า การประชุม ADMM จะมีบทบาทนำการประชุม ADMM-Plus และมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน (กรณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เห็นชอบของที่ประชุม ADMM-Plus อีกครั้งหนึ่งเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ ในประเด็นปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้) อย่างไรก็ตาม แทนที่การแตกกันเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยระหว่างสมาชิกอาเซียนจะเป็นตัวกีดขวางการประชุมฯ แต่การไม่ได้ลงนามในร่างปฏิญญาร่วมในการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๓ ก็ถือว่าเป็นความถูกต้อง เพราะว่าสมาชิกการประชุม ADMM ได้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อเจรจากับประเทศคู่เจรจา แต่ในขณะเดียวกันก็อาจมีความเสี่ยงที่ประเทศคู่เจรจาจะไม่สนใจการประชุม ADMM-Plus เพราะประเทศสมาชิก ADMM ยึดติดกับความเป็นแกนกลางของอาเซียนมากเกินไป ประเทศสมาชิก ADMM ควรตระหนักถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการสงวนไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของอาเซียนในเวที ADMM-Plus กับการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจาในแนวทางที่เป็นประโยชน์

ความท้าทายประการที่ ๒ คือ “บรรยากาศความร่วมมือที่สร้างขึ้นจากความคิดริเริ่มภายใต้กรอบ ADMM และ ADMM-Plus ในประเด็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ไม่มีผลกระทบด้านบวกต่อความมั่นคงอื่น” ทั้งนี้ความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายใต้กรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus นั้น มีความก้าวหน้าอย่างมาก โดยเฉพาะตั้งแต่กลไกการประชุมทั้งสองเวทีที่มีการนำยุทธโศภณณ์ กำลังพล และทรัพยากรทางทหารมาใช้ในการฝึกและการปฏิบัติการต่าง ๆ การประชุม ADMM-Plus มีความเกี่ยวข้องทางภูมิศาสตร์มากกว่าเวที ARF ซึ่งทำให้เกิดกิจกรรมร่วมกันได้ง่ายกว่า เนื่องจากคุณลักษณะของการประชุม ADMM และ ADMM-Plus มีผลต่อการขยายความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหาร และการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยทหารและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม การขาดความไว้วางใจระหว่างกันยังคงมีอยู่ในภูมิภาคในประเด็นความมั่นคงรูปแบบเดิม เช่น ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่ยังมีประเด็นละเอียดอ่อนทางการเมืองแฝงอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความจำกัดในความร่วมมือทางทหารในประเด็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของภูมิภาค ในขณะที่การประชุม ADMM และ ADMM-Plus พยายามที่จะหลีกเลี่ยงประเด็นที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้นการประชุมทั้งสองเวทีอาจต้องเผชิญกับแรงกดดันที่จะดำเนินต่อไปเกินกรอบประเด็นความร่วมมือในเรื่องภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยอาจมีประเด็นทางการเมืองของภูมิภาคเข้ามาเกี่ยวข้องในการนี้ เวที ADMM จึงต้องเริ่มคำนึงอย่างรอบคอบถึงการจะจัดการอย่างไรกับประเด็นที่มีความอ่อนไหวทางการเมือง โดยให้เป็นไปในลักษณะสะดวกใจมากกว่ามัววุ่นวายกับการยุติปัญหาแค่ชั่วคราว เมื่อได้รับแรงกดดันจากปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถควบคุมได้

ความท้าทายประการที่ ๓ และเป็นความท้าทายที่มีสัมพันธ์กันกับความท้าทายสองประการที่ผ่านมา นั่นคือ “เวที ADMM จำเป็นต้องสร้างมาตรการอย่างจริงจังกับการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิก” ในขณะที่การจัดการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ประสบผลสำเร็จอย่างมากต่อภูมิภาคนี้ ทั้งที่เมื่อครั้งในอดีตเคยปฏิเสธความร่วมมือทางทหารแบบพหุภาคีมาก่อน บางทีอาจ

ถึงเวลาแล้วที่จะดำเนินการต่อไปในการสร้างความคิดริเริ่มภายใต้กรอบการประชุมฯ นี้ เพื่อปรับปรุงความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทั้งนี้ การเตรียมการและพิมพ์เผยแพร่รายงานประจำปีของอาเซียนสู่สาธารณชน (ซึ่งมีกำหนดไว้แล้วในแผนปฏิบัติการ ๓ ปีของอาเซียน) เป็นวิธีที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ADMM ที่จะได้แลกเปลี่ยนมุมมองและเพิ่มความโปร่งใสระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยลดการขาดความไว้วางใจในภูมิภาคได้ รวมทั้งเป็นการวางรากฐานที่แข็งแกร่งในการบริหารจัดการประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนทางการเมืองให้ดียิ่งขึ้น

ความท้าทายประการที่ ๔ คือ “การประชุม ADMM ต้องเผชิญกับความไม่สอดคล้องกันในแง่ศักยภาพขององค์กร” นั้นหมายความว่า วาระการประชุมและความสำเร็จของ ADMM จะมีความหลากหลายต่างกันไปปีต่อปี โดยขึ้นอยู่กับศักยภาพและความเป็นผู้นำของประธาน ADMM ในแต่ละปี ดังนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องลดช่องว่างศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้มั่นใจว่าเวที ADMM ยังคงมีความสอดคล้องกันในแต่ละปี และด้วยความสอดคล้องกันในฐานะเวทีที่มีความเป็นผู้นำนั้น เวที ADMM จะยังคงสามารถรวมตัวกันเพื่อเผชิญหน้ากับผลประโยชน์และวาระต่าง ๆ จากนอกภูมิภาคได้

ความท้าทายประการที่ ๕ คือ “การประชุม ADMM และ ADMM-Plus ควรทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อแสดงออกถึงความร่วมมือกัน” ทั้งสองเวทีประชุมฯ ได้เสนอความคิดริเริ่มใหม่ ๆ มากมาย เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม แต่ไม่ใช่ว่าความริเริ่มทั้งหมดนั้น จะได้ถูกนำไปดำเนินการจริง ๆ ดังนั้นเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในระยะยาวนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนกลไกที่มีอยู่จริง และจะต้องมีการประเมินความก้าวหน้าด้วย ความคิดริเริ่มที่ไม่มีการพิจารณาถึงความจำกัดในเรื่องทรัพยากรที่แต่ละประเทศมีอยู่จริงนั้น จะไม่เป็นประโยชน์ต่อเวที ADMM และ ADMM-Plus ในการนี้ ADMM อาจต้องพิจารณายกเลิกความคิดริเริ่มที่ไม่มีคุณค่าต่อไปแล้วด้วยเช่นกัน อีกทั้งในกรอบความร่วมมือที่กว้างขึ้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความร่วมมือที่มีอยู่จริงตอนนี้ ควรพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับวาระประชุมของ ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งกลไกที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงเวทีอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

จากการตรวจสอบความแข็งแกร่ง ความท้าทาย และอนาคตของ ADMM และ ADMM-Plus ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น รายงานฉบับนี้หวังว่าจะช่วยให้เข้าใจพลวัตของการประชุมทั้งสองเวทีดังกล่าว รวมทั้งเข้าใจถึงทิศทางที่ทั้งสองการประชุมฯ สามารถขยายความร่วมมือทางทหารและการทูตทางทหารในภูมิภาคต่อไป

Teo (2562 : 1 - 7) นักวิจัยของ RSIS, Nanyang Technology University, Singapore ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่อง Moving ASEAN Toward Sustainable Defense Cooperation สรุปได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาถึงความร่วมมือทางทหารในลักษณะพหุภาคีในอาเซียน นับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เพิ่งจะเกิดขึ้นหลังจากที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้สร้างระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความร่วมมือดังกล่าวอย่างยั่งยืนในระยะยาวจะเป็นส่วนสำคัญของการเป็นตัวตนของอาเซียนในบริบทของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมั่นใจกับความร่วมมือทางทหารของภูมิภาคว่า จะมีความก้าวหน้าต่อไปได้อย่างไร ท่ามกลางความตึงเครียดระหว่างมหาอำนาจอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศสมาชิกอาเซียน

จะเสริมสร้างศักยภาพทางทหารด้วยหนทางใด ในขณะที่ต้องคำนึงถึงความไม่มีเสถียรภาพและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อในสภาวะแวดล้อมทางความมั่นคงของภูมิภาค

องค์ประกอบบางประการที่ต้องพิจารณาในการดำเนินการที่จะไปสู่ความร่วมมือทางทหารอย่างยั่งยืน ได้แก่

ประการแรก คือ “ความสอดคล้อง (Consistency)” การเป็นประธานอาเซียนจะหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งทุกปี ดังนั้นวาระการประชุมในแต่ละปีจะแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับความสนใจของประเทศที่เป็นประธานอาเซียนในปีนั้น ๆ เมื่อปี ๒๕๖๑ สิงคโปร์เป็นประธานอาเซียน ก็ได้กำหนดวาระการประชุมที่สิงคโปร์สนใจประเด็นภัยคุกคามด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี แต่ประเด็นดังกล่าวกลับไม่ได้รับความสนใจมากนักในปีที่ไทยเป็นประธานอาเซียน

ในแผนปฏิบัติการ ๓ ปีของ ADMM ซ้ำให้เห็นว่ามีความสอดคล้องที่กว้างหลากหลายในวาระการประชุม ADMM ยกตัวอย่าง เช่น ในห้วงที่สิงคโปร์เป็นประธานอาเซียนเปลี่ยนผ่านไปถึงห้วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน ทั้งสองประเทศได้กำหนดประเด็นการต่อต้านการก่อการร้าย และการสร้างความไว้วางใจใจทางทะเล ในวาระการประชุมฯ ด้วย จะเห็นได้ว่าในระยะยาว “ความสอดคล้อง” ถือว่ามีความสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงฉันทามติของอาเซียนในเรื่องประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค และสะท้อนถึงการทำหน้าที่ประธานอาเซียน ที่จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในฐานะประธาน

องค์ประกอบที่ ๒ คือ “ความแข็งแกร่ง (Consolidation)” การจัดทำเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปีนี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีประการหนึ่งของการสร้างความแข็งแกร่ง เพราะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่จะทบทวนวัตถุประสงค์ และประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินการทั้งหมดของ ADMM เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่า จะมีการขยายหรือลดความคิดริเริ่มต่าง ๆ หรือไม่ กระบวนการนี้จะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมั่นใจว่า ความร่วมมือในกรอบ ADMM จะสามารถรับมือกับสภาวะแวดล้อมและแนวโน้มทางยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงได้หรือไม่

ยิ่งไปกว่านั้น ในบางมิติของกิจกรรม ADMM มีความทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ของглоความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ รวมไปถึงกิจกรรมอื่น ๆ ของглоความร่วมมืออาเซียนในกรอบที่กว้างขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการอ่อนล้า ทั้งนี้ หากทรัพยากรและเวลาที่มีความจำกัด ประเทศสมาชิกอาเซียนก็ต้องแน่ใจว่าจะสามารถสร้างความแข็งแกร่งได้โดยไม่เกิ่นกำลังที่มีอยู่ ซึ่งจะช่วยให้การความร่วมมือ ADMM คงอยู่ต่อไปได้อย่างยาวนาน

องค์ประกอบสุดท้าย คือ “ความไว้วางใจใจ (Confidence)” ยกตัวอย่าง เช่น สายด่วนหรือแนวทางปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลและทางอากาศ เป็นมาตรการที่ช่วย ๑) ลดการเผชิญหน้ากันโดยไม่ได้ตั้งใจ และ ๒) มีการตอบโต้ที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้น ทั้งนี้ตัวอย่างมาตรการดังกล่าว จะช่วยให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกำลังพลฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปอย่างคาดเดาได้

การสร้างความไว้วางใจใจ นับว่าเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญของอาเซียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และเป็นปัจจัยหลักในการขยายглоความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งนี้ในส่วนของ ADMM

ความพร้อมใจกันของประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะสร้างความร่วมมือทางทหารลักษณะพหุภาคี ก็ขึ้นอยู่กับว่ามีความไว้วางใจหรือเชื่อใจระหว่างกันในประเทศอาเซียนอยู่หรือไม่ ในนัยยะส่วนนี้ การสร้างความไว้วางใจกันระหว่างฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งที่ประกันความมั่นใจได้ว่าความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนจะอยู่รอดได้ในระยะยาว

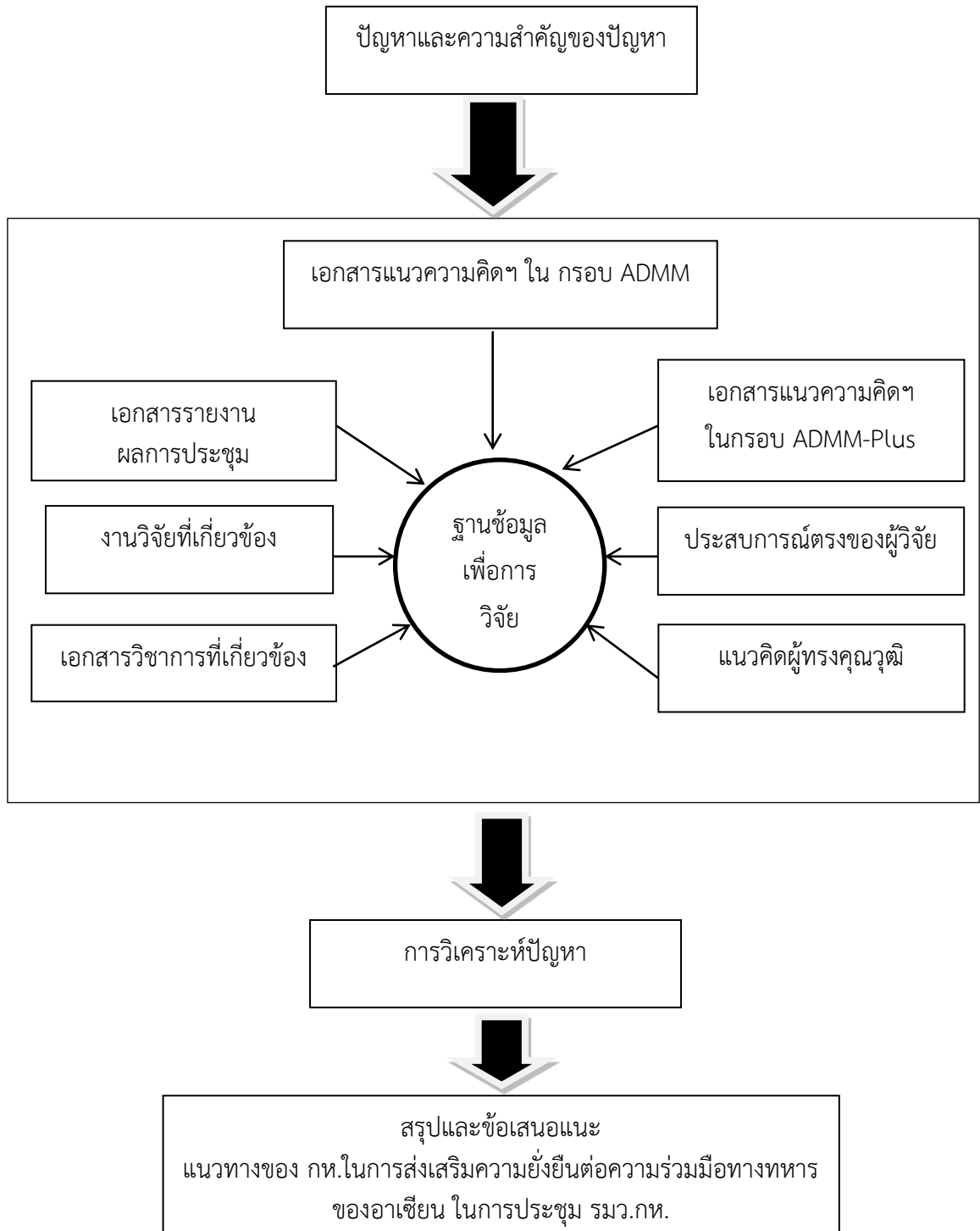
จากที่เคยทราบกันว่ามีความเป็นปรปักษ์ด้านความมั่นคงระหว่างหลายประเทศในอาเซียน ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา การประชุม ADMM เมื่อปี ๒๕๔๙ ก็เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่สำคัญในประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง ในวันนี้ ADMM ได้ดำเนินมาเป็นเวลาสองทศวรรษแล้ว และเนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาค การประชุม ADMM จึงต้องเผชิญกับความท้าทายในการที่จะต้องดำรงไว้ซึ่งความสมดุลของความร่วมมือทางทหารแบบพหุภาคีต่อไปภายใต้สถานะดังกล่าว ทั้งนี้จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ADMM จะต้องคำนึงจุดยืนของตนเองในฐานะที่เป็นอีกหนึ่งกลไกหลักในกรอบความร่วมมือของอาเซียน ที่ช่วยดำรงไว้ซึ่งสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคให้มีเสถียรภาพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหม และหน่วยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๒๕๖๒ โดยเป็นการศึกษาจากเอกสารแนวความคิดที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus เอกสารรายงานผลการประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นการวิจัยครั้งนี้ยังการศึกษาข้อมูลจากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus และผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในกรอบดังกล่าวรวมทั้งประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus กรอบแนวคิดของการวิจัยแสดงให้เห็นในแผนภาพ

แผนภาพกรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประกอบการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน และนำไปสู่การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และ ในกรอบการประชุม ADMM – Plus เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการประชุม ADMM และ ADMM-Plus โดยเป็นเวทีที่รัฐมนตรีกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมของประเทศคู่เจรจา มาหารือแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค รวมทั้งกำหนดกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารร่วมกันเพื่อตอบสนองการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเกิดความยั่งยืนต่อไป

จากการศึกษาพัฒนาการความร่วมมือในกรอบ ADMM ตั้งแต่ครั้งที่ ๑ เมื่อปี ๔๙ จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือทางทหารมีขอบเขตที่กว้างขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมภายใต้ข้อริเริ่มเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี และบางกิจกรรมทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ของกลไกความร่วมมือที่อาเซียนมีบทบาทนำ ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนทรัพยากร และประเทศสมาชิกอาเซียนอาจไม่มั่นใจว่าจะสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เพียงพอกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับประเทศสมาชิก

สำหรับความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM – Plus นั้น มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะมีการกำหนดให้จัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) ๗ ด้าน และกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาร่วมมือกันเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านอีกด้วย โดยมีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ๗ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ๒) ความมั่นคงทางทะเล ๓) การแพทย์ทหาร ๔) การต่อต้านการก่อการร้าย ๕) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ๖) การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และ ๗) ความมั่นคงไซเบอร์ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๗ ด้าน ดำเนินการตามแผนงาน ๓ ปีของแต่ละด้าน

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ได้เน้นย้ำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนดำเนินการตามแผนงานของ ADMM ในเรื่องความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการทหารและความมั่นคง ซึ่งเป็นที่สนใจร่วมกันและให้มีการทบทวนข้อริเริ่มที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

ประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทย ในปี ๒๕๖๒ เกิดจากเอกสารสำคัญ ๒ ฉบับ ดังนี้

๑. เอกสารแนวความคิดว่าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting) ได้กำหนดหลักการสำคัญ คือ ๑) การประชุมหรือปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการนี้ ต้องยึดถือความเป็นแกนกลางของอาเซียน รวมทั้งการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ๒) การประชุมอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีควมจำเป็นหรือประเด็นสำคัญ/เร่งด่วน ให้ถกหรือพิจารณาร่วมกับประเทศคู่เจรจา และ ๓) การตัดสินใจให้มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ จะต้องผ่านความเห็นชอบโดยฉันทมติของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ของประเทศนอกคู่เจรจา ได้กำหนดขั้นตอนการอนุมัติซึ่งนำไปสู่ปัญหาความท้าทายไว้ ดังนี้ ๑) ประเทศผู้สังเกตการณ์จะต้องได้รับการพิจารณาและอนุมัติโดยที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา และที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา ๒) เมื่อเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจาได้ทำการอนุมัติให้ประเทศผู้สังเกตการณ์สามารถเข้าร่วมการสังเกตการณ์ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ จะทำการประเมินและตัดสินใจกิจกรรมด้านที่เหมาะสมให้กับประเทศผู้สังเกตการณ์

ประเด็นสุดท้าย กระทรวงกลาโหมไทยได้แสดงบทบาทนำในการขับเคลื่อนความร่วมมือและผลักดันประเด็นสำคัญด้านความมั่นคง ภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยได้กำหนดแนวคิดหลักว่าด้วย “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” (Sustainable Security) ในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคง ให้มีความยั่งยืนนั้น ในห้วงการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทย ในปี ๒๕๖๒ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสานต่อและผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืน โดยพิจารณาใช้แนวคิดของ Teo มาใช้ประกอบการวิเคราะห์และกำหนดแนวทาง ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ๑) ความไว้วางใจ (Confidence) ๒) ความสอดคล้อง (Consistency) และ ๓) ความแข็งแกร่ง (Consolidation)

บทที่ ๓

ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืน ของความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม

ส่วนนำของบท

ตลอดระยะเวลา ๑๓ ปี ที่ได้จัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-(ASEAN-Defence Ministers'-Meeting:-ADMM)-โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ ร่วมกันเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือด้าน ความมั่นคงที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางต่อเวทีการหารือและ ความร่วมมือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่าง กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุนความไว้วางใจ เชื่อใจระหว่างกัน ตลอดจนได้แสวงหาความร่วมมือจากกลาโหมของประเทศนอกภูมิภาค จนทำให้เกิดการ จัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา-(ASEAN-Defence-Ministers'- Meeting-Plus:-ADMM-Plus)-ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นการส่งเสริมและยกระดับความร่วมมือ ทางทหารของอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริม ความร่วมมือในด้านอื่น ๆ อันนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน-(ASEAN- Political Security-Community:-APSC)-ทั้งนี้ ในบทนี้จะกล่าวถึงการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ ทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม และปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม โดยแบ่งเป็น ๖ ส่วน ดังนี้

๑. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม- ADMM ซึ่งมีเอกสารความร่วมมือที่สำคัญตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ - ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๕๐ ฉบับ โดยเป็น เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการ หลักปฏิบัติ ระเบียบการปฏิบัติ และเอกสารแนวความคิด ซึ่งบางฉบับ ยังคงดำเนินการร่วมมืออย่างต่อเนื่อง และบางฉบับได้บรรลุวัตถุประสงค์เป็นที่เรียบร้อย

๒. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus ใน ๓ วงรอบที่ผ่านมา ซึ่งคงการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่ก็มีบางประเด็นที่ควร จะดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น หากมีการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายที่ชัดเจนในแต่ละวงรอบของประธานร่วม และการกำหนดผลเป้าหมายระยะยาวก็จะทำให้เกิดความต่อเนื่องในทุก ๆ ครั้งที่มีการเปลี่ยนประธานร่วม ในสาขาความร่วมมือนั้น ๆ

๓. การดำเนินการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับ ประเทศคู่เจรจา ซึ่งขัดแย้งกับหลักปฏิบัติที่อาเซียนได้เคยรับรองร่วมกัน

๔. การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม-ADMM-Plus ซึ่งทำทนายต่อความเป็น แกนกลางของอาเซียน และยังหาข้อยุติไม่ได้

๕. อุปสรรคในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM

๖. ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM

ภูมิหลังความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม-ADMM ซึ่งมีเอกสารความร่วมมือที่สำคัญตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ - ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๕๐ ฉบับ โดยจำนวน ของเอกสารความร่วมมือที่เกิดขึ้น ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งเอกสารความร่วมมือหลัก ๆ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากประธานการเป็นเจ้าภาพจัดประชุม-ADMM-และ-ADMM-Plus-ในแต่ละปี เป็นผู้เสนอ และในแต่ละปีประเทศสมาชิกอาเซียนยังได้ริเริ่มเสนอความร่วมมือใหม่ ๆ เพิ่มเติมอีก นอกจากนี้ ยังมีการขยายความร่วมมือจากเอกสารแนวความคิดที่มีอยู่เดิม ทั้งในรูปแบบแนวทางปฏิบัติ- (Guidelines)-และขอบเขตการปฏิบัติงาน (Terms-of-Reference:-TOR)-ตลอดจนความร่วมมือระหว่าง อาเซียนกับประเทศคู่เจรจา อาทิ การฝึกผสมทางทะเลระหว่างประเทศคู่เจรจา ซึ่งจะต้องเสนอเป็น เอกสารแนวความคิดให้ที่ประชุมในกรอบ-ADMM พิจารณา และเมื่อที่ประชุม-ADMM-เห็นชอบแล้วจึงจะ สามารถดำเนินการต่อไปได้ (ที่ผ่านมาได้มีการฝึกผสมทางทะเลระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และการฝึกผสมทางทะเลระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา) ทำให้จำนวนของเอกสารแนวความคิด ของประเทศสมาชิกอาเซียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าเอกสารบางฉบับยังไม่ สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรม ทำให้ กระทรวงกลาโหมไทย ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม-ADMM และ-ADMM-Plus-ในปี ๒๕๖๒ ได้ริเริ่ม ให้มีการประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมความร่วมมือ เพื่อบูรณาการการความร่วมมือด้านความ มั่นคงของอาเซียน ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของประเทศสมาชิกให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเหมาะสมกับความท้าทายด้านความมั่นคงปัจจุบัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้แสวงหาความร่วมมือที่ สอดคล้องกับภัยคุกคามของภูมิภาคในอนาคต ให้ความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนมีความ เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้นำเสนอเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลการ ปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-(Concept-Paper-on-Guidelines-for-the-Assessment-of-the-ADMM-Initiatives) เพื่อให้ประเทศที่เป็นผู้เสนอ เอกสารแนวความคิดได้ประเมินผลความสำเร็จของความร่วมมือและการดำเนินการในอนาคต รวมทั้ง ให้ประเทศสมาชิกสามารถยุติความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จแล้วได้

การดำเนินงานของเอกสารความร่วมมือจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ ฉบับนั้น พบว่าเอกสาร ความร่วมมือที่สิ้นสุดการดำเนินงานมีจำนวนทั้งสิ้น ๕ ฉบับ เอกสารความร่วมมือที่นำมาเป็นหลัก การหลักปฏิบัติ และระเบียบที่ยังคงอ้างอิงต่อเนื่องถึงปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น ๓๓ ฉบับ และเอกสาร ความร่วมมือที่ยังคงดำรงความต่อเนื่องความร่วมมือมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๒ ฉบับ

ทั้งนี้ เอกสารวิจัยฉบับนี้จะศึกษาปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นต่อเอกสารแนวความคิดที่ยังคงดำรงความต่อเนื่องจำนวน ๑๒ ฉบับ ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรทางทหารในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑. โครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน-(ASEAN-Defence Interactions-Programme:-ADIP)-(เสนอโดย เนการาบรูไนดารุสซาลาม และรับรอง ณ การประชุม-ADMM ครั้งที่ ๗ ปี ๒๕๕๖) มีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนในระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยเนการาบรูไนดารุสซาลาม ได้จัดโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารอาเซียนที่ผ่านมามีทั้งหมด ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑-(1st-ADIP)-จัดขึ้น ณ โดยเนการาบรูไนดารุสซาลาม เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ และครั้งที่ ๒-(2nd-ADIP)-เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๑ ณ เมืองปุตราจายา มาเลเซีย ซึ่งโครงการดังกล่าว นับว่ามีประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพระหว่างกำลังพลในระดับผู้ปฏิบัติงานของกระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน และเสริมสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสะดวกต่อการประสานความร่วมมือด้านความมั่นคงในอนาคต ทั้งนี้ เนการาบรูไนดารุสซาลามมีความยินดีหากประเทศใดประสงค์เป็นเจ้าภาพดำเนินโครงการฯ

เอกสารแนวความคิดฉบับนี้มีได้ระบุแนวทางการเป็นเจ้าภาพโครงการ ดังนั้นผู้ที่จะเป็นเจ้าภาพ จะดำเนินการด้วยความสมัครใจ ซึ่งเนการาบรูไนดารุสซาลามได้เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ที่พร้อมในด้านทรัพยากรและงบประมาณสามารถดำเนินการเป็นเจ้าภาพได้ ซึ่ง ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีประเทศสมาชิกรับเป็นเจ้าภาพประชุมครั้งที่ ๓ แต่อย่างใด จึงไม่สืบหน้าเท่าที่ควร

๒. การสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมในอาเซียน-(ASEAN-Logistics-Support Framework:-ALSF)-(เสนอโดย เนการาบรูไนดารุสซาลาม และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๗ ปี ๒๕๕๖) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการส่งกำลังบำรุงทางทหารในระดับภูมิภาคระหว่างฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน ผ่านกิจกรรมการฝึกซ้อม สร้างจุดประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยได้มีการดำเนินการและทดสอบผ่านกลไกกองกำลังเตรียมความพร้อมอาเซียนด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ASEAN Military Ready Group on Humanitarian Assistance and Disaster Relief: AMRG on HADR) ซึ่งมีผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน อาทิ เกิดการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สร้างจุดประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ เป็นต้น โดยมีแผนที่จะนำระเบียบปฏิบัติประจำไปใช้งานในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และการสร้างความมั่นคงทางทะเล โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกซ้อมกันอย่างต่อเนื่อง

เอกสารแนวความคิดฉบับนี้ยังไม่สามารถนำมาใช้เป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดภายในประเทศสมาชิกอาเซียน ควรหารือถึงแนวทางร่วมที่ทุกประเทศสามารถดำเนินการร่วมกันได้ โดยอาจจะต้องแก้ไขในตัวเนื้อเอกสารแนวความคิด และควรหาผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากเอกสารแนวความคิดฉบับนี้ เพื่อจะได้ประเมินได้อย่างเหมาะสม ว่าสามารถดำเนินการต่อได้หรือไม่ หากไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เนการาบรูไนดารุสซาลามซึ่งเป็นผู้เสนอเอกสารแนวความคิดควรยกเลิกการดำเนินการภายใต้เอกสารแนวความคิดฉบับนี้

๓. โครงสร้างการสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน-(ASEAN-Direct Communications- Infrastructure-ADI)-(เสนอโดย เนการาบรูไนดารุสซาลาม และรับรอง ณ การประชุม ADMM-ครั้งที่ ๗ ปี ๒๕๕๗) เอกสารแนวความคิดฉบับนี้ แรกเริ่มเป็นแนวคิดในการจัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารด้านความมั่นคงอาเซียน-(Establishing-a-Direct-Communications-Link-(DCL) in-the-ADMM-Process)-ซึ่งเป็นการจัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารแบบเร่งด่วน-(Hotline)-หรือ การเชื่อมโยงการสื่อสารโดยตรงแบบจุดต่อจุด-(Direct-Communication-link:-DCL)-ระหว่าง รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนในระดับทวิภาคี ที่รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เชื่อถือได้ และมีการรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยต่อมา เนการาบรูไนดารุสซาลามได้เสนอ ระบบสื่อสารใหม่ ซึ่งใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทดแทนระบบเดิม ซึ่งสื่อสารผ่านทาง สายโทรศัพท์ เนื่องจากผลการทดสอบระบบเดิมนั้นไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งการติดตั้งระบบมีกำหนดแล้ว เสร็จในเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวได้เปลี่ยนชื่อเป็น-ASEAN-Direct-Communications-Infrastructure-(ADI)-ตามความเห็นชอบของที่ประชุม-ADSOM-WG และประกาศเมื่อการประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๑๑ ณ เมืองคลาร์ก สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และเมื่อปี ๒๕๖๒ เนการาบรูไนดารุสซาลาม ได้เสนอ เอกสารแนวความคิดเพื่อขยายระบบโครงสร้างการสื่อสารโดยตรงไปสู่ประเทศคูเวตฯ ได้มีมติเห็นชอบ จากที่ประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๑๓ โดยปัจจุบัน ได้มีการทดสอบระบบในระยะที่ ๑ (ระบบโทรศัพท์เข้ารหัส) เป็นรายประเทศแล้ว สำหรับระยะที่ ๒ (ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เข้ารหัส) อยู่ระหว่างการดำเนินการ อย่างไรก็ตามเนการาบรูไนดารุสซาลามพยายามที่จะพัฒนาไปสู่-ADI-ที่เชื่อมต่อกับประเทศคูเวตฯ

เอกสารแนวความคิดฉบับนี้ไม่สามารถนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากระบบมี ขั้นตอนการดำเนินการที่ต้องยืนยันช่วงเวลา รัฐมนตรีกลาโหมต้องการหารือ และกระบวนการในการ เข้ารหัสระบบ ซึ่งในทางปฏิบัติหากเกิดวิกฤตและต้องใช้งานจะมีความล่าช้าในการดำเนินการระบบ รวมทั้งแต่ละประเทศจำเป็นต้องจัดเตรียมงบประมาณเพื่อรองรับค่าใช้จ่าย ซึ่งราคาสูงเมื่อเทียบกับ คุณภาพของอุปกรณ์ที่นำมาใช้ ทั้งนี้ ระบบยังไม่มีการใช้งานโดยรัฐมนตรีกลาโหม คงมีเฉพาะการ ทดลองระบบโดยเจ้าหน้าที่

๔. โครงการ-ASEAN-Our-Eyes-(สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และรับรอง ณ การประชุม-ADMM ครั้งที่ ๑๒ ปี ๒๕๖๑) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกลไกแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางยุทธศาสตร์ ด้านการก่อการร้าย ลัทธินิยมความรุนแรง และลัทธิสุดโต่ง ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งได้ จัดการประชุมในระดับคณะทำงานมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีผลลัพธ์เป็นขอบเขตการดำเนินการ (TOR)- และได้มีการร่างระเบียบปฏิบัติประจำ-(SOP)-สำหรับการดำเนินงาน โดยสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คาดหวังให้มีการหารือถึงโครงสร้างการแบ่งปันข้อมูลและข่าวสารร่วมกับกลไก-ADI-ของอาเซียน ไปจนถึงการจัดตั้งศูนย์การแบ่งปันข้อมูลทางยุทธศาสตร์ด้านการก่อการร้าย

แนวความคิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาและโครงสร้างสอดคล้องกับ การดำเนินงานด้านความมั่นคงของแต่ละประเทศ หากแต่มีเงื่อนไขการแบ่งปันข้อมูล ที่เป็นชั้นความลับและความละเอียด รวมทั้งข่าวสาร และข่าวกรอง ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ การดำเนินการยังอยู่ในช่วงการเริ่มต้น จึงยังไม่สามารถดำเนินการให้ เป็นรูปธรรมได้ชัดเจน

๕. เครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน-(ASEAN-Peacekeeping Centers-Network:-APCN)-(เสนอโดยสาธารณรัฐอินโดนีเซียและไทย และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๕ ปี ๒๕๕๔) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียนไปสู่การจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพของอาเซียน การประชุม-APCN-ครั้งที่ ๗ ได้มีการเสนอให้ประเทศสมาชิกอาเซียนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมตามตัวอักษร ซึ่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีความพร้อมในการจัดการประชุม-APCN-ครั้งที่ ๘ ในปี ๒๕๖๓ สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ยังมีข้อจำกัดและขอสงวนท่าทีในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมฯ ทำให้มีอุปสรรคในการหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพการจัดการประชุมฯ ทั้งนี้ ไทยได้เสนอการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม-APCN ครั้งที่ ๙ ในปี ๒๕๖๔ เพื่อรักษาความต่อเนื่องของความร่วมมือ นอกจากนี้ สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้เสนอให้การจัดการฝึกร่วมฝ่ายอำนวยการภายใต้กรอบ-APCN-ในปี ๒๕๖๕ ก่อนดำเนินการจัดทำข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพของอาเซียน และศูนย์ความเป็นเลิศอาเซียนด้านปฏิบัติการรักษาสันติภาพ-(ASEAN's- Center-of-Excellence-in-Peacekeeping)-ต่อไป

การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้มีความต่อเนื่องและมีเป้าหมายในระยะยาวที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามประเทศไทยบางประเทศยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบภารกิจรักษาสันติภาพ ได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม และ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ทำให้มีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนความร่วมมือของ APCN ร่วมกัน

๖. กองกำลังเตรียมความพร้อมอาเซียนด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ASEAN Militaries Ready Group (AMRG) on Humanitarian Assistance and Disaster Relief (HADR))-(เสนอโดย มาเลเซีย และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๙ ปี ๒๕๕๘) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกองกำลังเตรียมความพร้อมอาเซียนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ในการตอบสนองต่อภัยพิบัติและประสานงานกับกลไกการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำและขอบเขตการดำเนินการ รวมทั้งแนวทางการร่วมมือกับศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน-(ASEAN-Coordinating-Centre-for-Humanitarian Assistance-on Disaster-Management:-AHA-Centre)-และจัดผู้แทนฝ่ายทหารประจำ-AHA-Centre เพื่อประสานการปฏิบัติร่วมกันระหว่างพลเรือนกับทหารในการตอบสนองต่อภัยพิบัติ ระหว่าง-AMRG on-HADR,-AHA-Centre-และรัฐที่ได้รับผลกระทบ โดยมาเลเซียได้จัดทำร่างระเบียบปฏิบัติประจำ-(SOP) ของ-AMRG-on-HADR-และได้ทำการทดสอบในการฝึกในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ในกรอบ-ADMM-Plus-ซึ่งจะเสนอในที่ประชุม-ADMM-ให้การรับรองต่อไป

การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมกันในการส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนที่ยังคงต้องดำเนินการ รวมทั้งการจัดตั้งกองกำลังเตรียมความพร้อมอาเซียนด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ยังมีข้อจำกัดสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ เนื่องจากการทรัพยากร งบประมาณ และทักษะของกำลังพล ที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้

การเชื่อมโยงการดำเนินงานของระบบขาดความต่อเนื่อง และต้องการพัฒนาความร่วมมือกับฝ่ายพลเรือนผ่านการประชุมคณะทำงานเทคนิคอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือระหว่างพลเรือน - ทหาร (ASEAN-Technical-Working-Group-on-Civil-Military-Coordination:-ASEAN-TWG on-CIMIC)-ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งความร่วมมือและการประสานงานจะอยู่ภายใต้กรอบการประชุมคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติอาเซียน-(ASEAN-Committee-on-Disaster-Management:-ACDM)-และการประชุม-ADMM

๗. ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน-(ASEAN-Defence Industry-Collaboration:-ADIC)-(เสนอโดยมาเลเซีย และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๔ ปี ๒๕๕๓) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระหว่างฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยไทยได้จัดการประชุม-ADIC-ครั้งที่ ๕ และการประชุมกลุ่มที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน ครั้งที่ ๒-(the-2nd-ADIC-Consultative Group)-ณ ประเทศไทย เมื่อปี ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา รวมทั้งได้เสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกันในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมีผลการประชุมครั้งที่ ๕ ที่สำคัญ ได้แก่ การแบ่งปันข้อมูลด้านขีดความสามารถเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเพิ่มองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน ทั้งนี้ ในอนาคตมาเลเซียมีแผนที่จะหารือเรื่องสารเคมีและกระบวนการทางเคมีต่าง ๆ ที่ใช้ในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

การดำเนินงานภายใต้เอกสารแนวความคิดนี้ขาดความต่อเนื่องโดยประเทศที่เป็นประธานอาเซียนควรจัดการประชุมโดยต่อเนื่อง ซึ่ง ๒ ปี ก่อนที่ประเทศไทยจะเป็นประธานอาเซียนไม่ได้มีการจัดการประชุม ซึ่งการดำเนินงานภายใต้เอกสารแนวความคิดนี้ยังไม่มีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในระยะยาว และมีความท้าทายเป็นอย่างมาก การนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้ยากเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนมีระดับการพัฒนาความพร้อมและลักษณะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก การหารือและผลักดันเอกสารแนวความคิดนี้ต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

๘. การแลกเปลี่ยนการฝึกและศึกษาของอาเซียน-(ADMM-Wide-Education and-Training-Exchanges)-(เสนอโดย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๑๑ ปี ๒๕๖๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกลไกความร่วมมือด้านการฝึกศึกษาในการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถในการร่วมกันตอบสนองต่อความท้าทายด้านความมั่นคงที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันในระดับพหุภาคีของอาเซียน โดยสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ จะจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น เพื่อกำหนดประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับพหุภาคีตามลำดับสำคัญในปี ๒๕๖๔ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งผลการดำเนินความร่วมมือที่ผ่านมา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้มีการจัดการประชุมคณะทำงานเฉพาะด้าน-(Ad-Hoc-Working-Group-Meeting)-เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และมีแผนจะดำเนินจัดตั้งหลักสูตรการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ ในปี ๒๕๖๓

การดำเนินงานดังกล่าว เป็นความร่วมมือใหม่ภายใต้กรอบอาเซียนที่ต้องการบูรณาการกิจกรรมด้านการฝึกศึกษาทางทหารที่ดำเนินอยู่แล้ว และที่จะเกิดขึ้นใหม่ให้มีเอกภาพและมีกระบวนการและวิธีปฏิบัติให้มีความชัดเจน

๙. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญของอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี (Virtual-Network-of-ASEAN-Chemical,-Biological-and-Radiological-Defence Experts)-(เสนอโดย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๑๒ ปี ๒๕๖๑) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านเคมี ชีวภาพ และรังสีวิทยา และช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลของอาเซียน ในการพัฒนาขีดความสามารถของอาเซียนเพื่อรับมือกับความท้าทายด้านดังกล่าวของภูมิภาค โดยสิงคโปร์ได้จัดการประชุมฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อปี ๒๕๖๒ และอยู่ระหว่างรวบรวมรายชื่อผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านจากประเทศสมาชิกเพื่อบรรจุลงใน Web Portal

การดำเนินงานเป็นเพียงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือด้าน-CBR เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ของภูมิภาค ซึ่งขีดความสามารถด้านดังกล่าวของฝ่ายทหารอาเซียนยังมีความแตกต่างกัน รวมทั้งการดำเนินงานด้าน-CBR-ยังคงต้องพัฒนาต่อเนื่องให้เทียบเท่ากับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

๑๐. ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (ASEAN-Defence-Establishments-and-Civil-Society-Organizations-(CSOs)-Cooperation on Non-Traditional-Security)-(เสนอโดย กระทรวงกลาโหม และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๕๒) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยได้เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารืออย่างต่อเนื่อง และได้จัดทำเอกสารแนวทางการร่วมมือระหว่างทหาร - พลเรือน ในด้านการตอบสนองต่อภัยพิบัติในส่วนการปฏิบัติของประเทศไทย (Guidelines on-Civil-Military-Coordination-in-Disaster-Relief:-Thailand-Model) และได้มอบเอกสารนี้ให้ที่ประชุม ADMM-ครั้งที่ ๑๐ ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและสำนักเลขาธิการอาเซียนได้พิจารณาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ยังได้ทดสอบการปฏิบัติตามแนวทางในเอกสารดังกล่าวกับสถานการณ์น้ำท่วมภาคใต้ของไทย เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๐ พบว่าได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี นอกจากนั้น ได้จัดการประชุมสัมมนานานาชาติ ณ ประเทศไทยในเดือนเมษายน ๒๕๖๐ เพื่อพัฒนาเอกสารดังกล่าว จากแนวทางปฏิบัติเดิมที่กำหนดกรอบแนวทางเฉพาะประเทศไทยให้เป็นแนวทางความร่วมมือในระดับอาเซียน รวมทั้ง ได้จัดทำบัญชีรายชื่อองค์กรภาคประชาสังคม-(Civil Society-Organization-(CSO)-Directory)-ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ (CSOs-Directory)-ตามกรอบความร่วมมือ-ADMM-Plus-และแจกจ่ายให้ประเทศสมาชิกในที่ประชุม-ADMM-Plus-ครั้งที่ ๖ เมื่อปี ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ทั้งนี้ไทยจะดำเนินการจัดการประชุมเพื่อดำรงความร่วมมือและพัฒนาบัญชีรายชื่อในทุก ๓ ปี

การดำเนินงานในห้วงแรก เป็นเพียงการรวบรวมความร่วมมือเพียงด้านเดียว คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ แต่ในปัจจุบันกระทรวงกลาโหมได้เพิ่มเติมหน่วยงานขององค์กรภาคประชาสังคมอีก ๖ ด้าน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ซึ่งการดำเนินการของเอกสารความร่วมมือนี้ ต้องการความต่อเนื่องและความทันสมัย เนื่องจากในปัจจุบันมีองค์กรภาคประชาสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ ดังนั้น กระทรวงกลาโหม จึงจำเป็นต้องให้คงการดำเนินกิจกรรม โดยจะพัฒนาบัญชีรายชื่อเป็นวงรอบทุก ๓ ปี เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพ

๑๑. บทบาทของฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน (The-Role-of-ASEAN-Defence-Establishments-in-Supporting-Border-Management:-ADBMM) (เสนอโดย กระทรวงกลาโหม และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๑๓ ปี ๒๕๖๒) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของบทบาทฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียน ในการสนับสนุนการดำเนินการบริหารจัดการชายแดน และสร้างความไว้วางใจระหว่างกันตามแนวชายแดน เพื่อสนับสนุนการดำเนินการบริหารจัดการชายแดนของอาเซียนโดยรวมให้เกิดประสิทธิภาพ ในบริบทของการส่งเสริมความสงบเรียบร้อย ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองในพื้นที่ชายแดน (ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ) โดยไม่นำประเด็นปัญหาเส้นเขตแดนหรือความขัดแย้งระหว่างกันมาเกี่ยวข้อง

ประเด็นการบริหารจัดการเป็นประเด็นละเอียดอ่อนระหว่างประเทศสมาชิก โดยในขั้นตอนการเสนอให้ที่ประชุมมีฉันทามติรับรองนั้น มีบางประเทศยังมีความหวาดระแวง โดยต้องนำกลับไปหารือกับกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอรับนโยบายด้วย ซึ่งการดำเนินงานเป็นเพียงการสร้างเสริมความตระหนักรู้ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการสนับสนุนการดำเนินการบริหารจัดการชายแดน อย่างไรก็ตาม การดำเนินนี้ยังเป็นเพียงการเริ่มต้น จำเป็นต้องหารือและเสริมสร้างความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมในระยะยาว

๑๒. การประชุมแพทย์ทหารอาเซียน-(ASEAN-Military-Medicine-Conference:-AMMC) (เสนอโดย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และรับรอง ณ การประชุม-ADMM-ครั้งที่ ๑๓ ปี ๒๕๖๓) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกลไกการประชุมด้านการแพทย์ทหารอาเซียนเพื่อบูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมความร่วมมือในด้านการวิจัยและนวัตกรรมทางการแพทย์ทหาร โดยเป็นผลลัพธ์จากความร่วมมือด้านการแพทย์ทหารระหว่างเมียนมาและสาธารณรัฐอินเดีย ในการดำเนินการคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารในกรอบการประชุม-ADMM-Plus (ADMM-Plus-EWG-on-MM) โดยเอกสารแนวความคิดนี้ระบุให้มีการประชุมแพทย์ทหารอาเซียนปีละ ๑ ครั้ง เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาด้านการแพทย์ทหาร รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ทหาร

กลไกความร่วมมือด้านแพทย์ทหารของอาเซียนในปัจจุบันมี ๓ กลไกด้วยกัน ได้แก่ ๑)-ADMM-Plus-EWG-on-MM- ๒) ศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน และ ๓)-การประชุมแพทย์ทหารอาเซียน-ซึ่งกลไกเหล่านี้ต้องการการบูรณาการความร่วมมือเพื่อการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) มีความคืบหน้ามากขึ้นแตกต่างกัน เป็นผลมาจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องยอมรับว่าสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคในปัจจุบันและแนวโน้มของสภาวะในอนาคตเป็นปัจจัยหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญและความเร่งด่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคาม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมาในห้วงแรกของการจัดตั้งกลไกการประชุม ADMM ฝ่ายทหารอาเซียนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือ และใช้ทรัพยากรทางทหารเพื่อการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ซึ่งขณะนั้นกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนยังไม่มี

ความเข้มแข็งและขาดความชัดเจน อาทิ ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรทางทหารในด้าน HADR ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม และความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุงร่วมของอาเซียน เป็นต้น ในขณะที่ปัจจุบันภัยคุกคามด้านการก่อการร้าย และความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน บางประเทศกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศสมาชิกหันมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างอาเซียนให้เข้มแข็ง มีอำนาจต่อรอง และสร้างช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านข้อมูลข่าวสารด้านการก่อการร้ายมากขึ้น อาทิ การเพิ่มความถี่ของการจัดการประชุม ADMM-Plus การผลักดันการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี การเคารพกฎหมายระหว่างประเทศและอำนาจอธิปไตยของรัฐ การจัดตั้งโครงสร้างการติดต่อสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน (ADI) ความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางยุทธศาสตร์ด้านการก่อการร้าย (ASEAN Our Eyes) และการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี เป็นต้น ส่งผลให้ความร่วมมือในอดีตขาดความคืบหน้าหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงปัจจุบัน

หากพิจารณาแล้วจะพบว่าความร่วมมือที่มีความก้าวหน้าชัดเจน จำนวน ๔ ฉบับ ได้แก่ ๑) โครงการ-ASEAN-Our-Eyes ๒) เครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน-(ASEAN Peacekeeping-Centers-Network:-APCN) ๓) กองกำลังเตรียมความพร้อมอาเซียนด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ-(ASEAN-Militaries-Ready-Group-(AMRG)-on-Humanitarian-Assistance-and Disaster-Relief-(HADR))-และ ๔) ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่-(ASEAN-Defence-Establishments-and-Civil-Society-Organizations (CSOs) Cooperation on Non-Traditional-Security)-

เอกสารที่ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จำนวน ๕ ฉบับ ได้แก่ ๑) โครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน-(ASEAN-Defence-Interactions-Programme:-ADIP)- ๒) การสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมในอาเซียน-(ASEAN-Logistics-Support-Framework:-ALSF)- ๓) โครงสร้างการสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน-(ASEAN-Direct-Communications-Infrastructure:-ADI) ๔) ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน-(ASEAN-Defence-Industry-Collaboration:-ADIC)-และ ๕) การแลกเปลี่ยนการฝึกและศึกษาของอาเซียน-(ADMM-Wide-Education-and-Training- Exchanges)-

เอกสารความร่วมมือใหม่ที่เกิดขึ้น จำนวน ๓ ฉบับ ได้แก่ ๑) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญของอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี-(Virtual-Network-of-ASEAN-Chemical, Biological-and-Radiological-Defence-Experts) ๒) บทบาทของฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน -(The-Role-of-ASEAN-Defence-Establishments-in-Supporting-Border Management:-ADBMM)-และ ๓) การประชุมแพทย์ทหารอาเซียน-(ASEAN-Military-Medicine-Conference: AMMC)-

สำหรับปัจจัยหรือข้อขัดข้องที่เป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ เกิดความก้าวหน้าล่าช้า หรือการไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ มีดังนี้ ๑) เอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือ

มีเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการร่วมมือทั้งหมดให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ๒) ขาดการหารือและผลักดันเอกสารอย่างต่อเนื่องเพื่อผลักดันแนวความคิดไปสู่เป้าหมายสุดท้ายที่เหมาะสมและเป็นไปได้ของความร่วมมือร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับร่วมกัน ๓) ความแตกต่างในด้านขีดความสามารถและกลไกภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน ๔) การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ๕) ขาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด ที่ปฏิบัติงานในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และมีความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเอกสารอย่างแท้จริงและสามารถสร้างความเข้าใจให้แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับร่วมกัน

ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus

ปี ๒๕๕๓ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) ได้ริเริ่มเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงทางทะเล ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ด้านการแพทย์ทหาร และด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ต่อมาได้เพิ่มเติมความร่วมมือด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และด้านความมั่นคงไซเบอร์ ในปี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๙ ตามลำดับ ดังนี้

๑. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (Concept-Paper-on-the-Establishment-of-ADMM-Plus-Experts'-Working-Group on Maritime Security)-ได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๕๓ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลโดยเสริมสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคี ทั้งในระดับหน่วยงานนโยบายและหน่วยปฏิบัติให้เกิดขึ้นภายในภูมิภาค เพื่อนำไปสู่สันติภาพและเสถียรภาพ ด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

การดำเนินงานล่าสุด สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี ได้รายงานผลการดำเนินงานในวงรอบที่ผ่านมา ได้แก่ การประชุม-Maritime-Security-Conference เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ การฝึก-FTX-ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐสิงคโปร์ การประชุม Future Leaders' Programme ครั้งที่ ๒ เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐเกาหลี และมีกำหนดการจัดการประชุม-EWG-on-Maritime-Security-ครั้งที่ ๑๔ และพิธีส่งมอบการเป็นประธานร่วมให้กับไทยและสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

๒. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept-Paper-on-the-Establishment-of-ADMM-Plus Experts' Working Group on Humanitarian Assistance and Disaster Relief (EWG on HADR))-

ได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๕๓ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินการสนับสนุนการทำงานและความร่วมมือในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ รวมถึงพัฒนาประสิทธิภาพให้กับความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังเตรียมพร้อมอาเซียนด้าน-HADR-และเสริมสร้างการดำเนินงานด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ของอาเซียนให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ

การดำเนินงานล่าสุด มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา ได้รายงานผลการดำเนินงานของวงรอบที่ผ่านมา โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ในปี ๒๕๖๒ ได้แก่ การประชุม-EWG-on-HADR-ครั้งที่ ๑๔ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๒ ณ มลรัฐฮาวาย สหรัฐอเมริกา การประชุม-FPC-เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๒ การฝึกร่วมทางฝ่ายอำนาจการ-(Staff-Exercise:-StaffEx)-และการฝึกการติดต่อสื่อสาร-(Communication Exercise: COMMEX) รวมทั้งการประชุม EWG on HADR ครั้งที่ ๑๕ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ประธานร่วมในวงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐอินเดีย

๓. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ-(ADMM-Plus:-Work-Plan-of-the-Experts'-Working-Group-on-Peacekeeping Operations) ได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๕๓ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนมุมมองและข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาสันติภาพ และเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศสมาชิก รวมถึงในการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ๒) เสริมสร้างการเรียนรู้ในระบบการเตรียมพร้อมด้านการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ-(United-Nation-Peacekeeping-Capability:-UNPCRS)-เพื่อให้ประเทศสมาชิก-ADMM-Plus เสริมสร้างความสามารถในการเตรียมพร้อมของประเทศตนให้เทียบเท่ากับมาตรฐานของสหประชาชาติ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ๓) เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิการคุ้มครองพลเรือน และข้อกำหนดของประเทศที่ให้การสนับสนุน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการสันติภาพของสหประชาชาติ รวมถึงใช้ในระหว่างการฝึกและอบรมก่อนการปรับใช้จริง ๔) เพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในการดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมขององค์การเพื่อสตรี สันติภาพ และความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN Women, Peace and Security (WPS))

การดำเนินงานล่าสุด สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และเครือรัฐออสเตรเลีย ได้รายงานผลการดำเนินงานในห้วงที่ผ่านมา โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การประชุม-FPC-และการสำรวจพื้นที่การฝึกร่วมกันระหว่าง-EWG-on-Peacekeeping-Operations-และ-EWG-on-Humanitarian-Mine-Action เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๒ ณ เมือง-Sentul-สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และการฝึก-FTX-ร่วมกับ-EWG-on Humanitarian Mine Action เมื่อกลางปี ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สำหรับประธานร่วมในวงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ คือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และญี่ปุ่น

๔. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร (Concept-Paper-on-the Establishment of ADMM-Plus Experts' Working Group on Military Medicine Plan)-ได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๕๓ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) สร้างความตระหนักรู้ และพัฒนาการฝึกในการปฏิบัติการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค เพื่อให้สามารถปฏิบัติการ

ในรูปแบบที่เหมาะสม ๒) พัฒนาคู่มือการแพทย์ทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ได้จากการรวบรวมระเบียบปฏิบัติประจำที่เกิดจากการฝึกพหุภาคีหรือทวิภาคี ๓) ริเริ่มการจัดการประชุมระหว่างแพทย์ทหารเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ บทเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ๔) ส่งเสริมการฝึกด้านการแพทย์ทหารและการฝึกเตรียมความพร้อมก่อน และระหว่างปฏิบัติการ โดยจัดการฝึกที่ศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนหรือในประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานร่วม

การดำเนินงานล่าสุด สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและสาธารณรัฐอินเดีย ได้รายงานผลการดำเนินงานในวงรอบที่ผ่านมา ได้แก่ การจัดทำ-ASEAN-Military-Medicine Handbook การประชุมด้านแพทย์ทหารอาเซียน-(ASEAN-Military-Medicine-Conference: AMMC)-ครั้งที่ ๑ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา การประชุม-AMMC ครั้งที่ ๒ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ประชุม-FPC-และการฝึก FTX-(MEDEX-2019) เมื่อปี ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐอินเดีย ประธานร่วมในวงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ คือ เนการาบรูไนดารุสซาลาม และเครือรัฐออสเตรเลีย

๕. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM-Plus: Concept Paper for the Counter Terrorism Experts' Working Group) ได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๕๓-โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) การตระหนักรู้ในภัยคุกคามด้านการก่อการร้าย ทั้งในระดับประเทศและระดับประชาคมนานาชาติ บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ความเข้าใจ และความเห็นร่วมกัน ๒) เสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันในการใช้ขีดความสามารถที่มีอยู่ เพื่อการทำงานร่วมกันในด้านต่อต้านการก่อการร้าย ๓) พัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๔) สร้างความตระหนักรู้ในสถานการณ์การก่อการร้าย ซึ่งเป็นหนึ่งในภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ในภูมิภาค และแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในการต่อต้านการก่อการร้าย ๕) สร้างความตระหนักรู้ในยุทธวิธีและการดำเนินการของการก่อการร้ายที่อาจเกิดขึ้นและเพื่อป้องกันการขยายตัวของการก่อการร้าย ๖) ให้ความเคารพต่ออธิปไตย สิทธิมนุษยชน และหลักนิติรัฐ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้าย โดยยึดตามกรอบการทำงานของ ADMM-Plus

การดำเนินงานล่าสุด ไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน ประธานร่วมปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ ได้รายงานผลการดำเนินการที่ผ่านมา โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การจัดการประชุมวางแผนการฝึกชั้นกลาง (Mid-Planning-Conference)-เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๒ ณ ประเทศไทย การประชุมวางแผนการฝึกชั้นสุดท้าย-(Final-Planning-Conference:-FPC)-เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ-(Table-Top-Exercise:-TTX)-เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๖๒ ณ ประเทศไทย และการฝึกภาคสนาม-(Field-Training-Exercise:-FTX)-เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ณ เมืองก๊วยหลิน สาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งการส่งมอบการเป็นประธานร่วม ให้กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสหพันธ์รัฐรัสเซีย ประธานร่วมฯ ในวงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๖

๖. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม-(Concept-Paper-on-the-Establishment-of-the ADMM-Plus Expert's Working Group on Humanitarian Mine Action) ได้รับการรับรองจากที่

ประชุม ADMM ครั้งที่ ๗ ณ นครราบรูไนดารุสซาลาม ปี ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อตระหนักถึงภัยคุกคามที่ยังคงอยู่ ความท้าทาย และความรับผิดชอบของแต่ละประเทศ รวมถึงประชามนนาชาติ ๒) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศที่ได้รับผลกระทบในการจัดการกับวัตถุระเบิดที่ตกค้างจากสงคราม (Explosive Remnants of War: ERW) ๓) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือที่ใช้ได้จริงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน-ประเทศคู่เจรจา และประชามนนาชาติ เพื่อร่วมกันช่วยเหลือประเทศผู้ได้รับผลกระทบ ๔) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานร่วมกันในการจัดการกับการปนเปื้อนจากการทำหรือระเบิดเหมือง ๕) พัฒนากลไกที่เหมาะสมในความร่วมมือระหว่างกองทัพในประเทศสมาชิก ADMM-Plus-รวมทั้ง พัฒนาการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือน ในการจัดการกับวัตถุระเบิดที่หลงเหลือหรือตกค้างจากสงคราม

การดำเนินงานล่าสุด สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสหพันธรัฐรัสเซีย ได้นำเสนอการดำเนินงานในปี ๒๕๖๒ โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การประชุม EWG-on-Humanitarian Mine-Action-ครั้งที่ ๙ และการสำรวจพื้นที่การฝึกร่วมกันระหว่าง-EWG-on-Humanitarian-Mine-Action และ EWG-on-Peacekeeping-Operations เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๒ ณ เมือง Sentul สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และการฝึก-FTX-ร่วมกับ-EWG-on-Peacekeeping-Operations-เมื่อกลางปี ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สำหรับประธานร่วมในวงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ คือ ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาชนจีน

๗. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงไซเบอร์- (Concept-Paper-on-the Establishment of the ADMM-Plus Experts' Working Group on Cyber Security) ได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๐ ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี ๒๕๕๙ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับความท้าทายในด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ รวมถึงสร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบของแต่ละประเทศ รวมทั้งประชาคมโลกในการรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงไซเบอร์ ๒) เพื่อยกระดับขีดความสามารถของแต่ละประเทศในการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ๓) เพื่อส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และนานาชาติ ในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อปกป้องไซเบอร์สเปซ ๔) พัฒนาการปฏิบัติ และความคิดริเริ่มในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ ๕) พัฒนากลไกที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่าง กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาภายใต้กรอบการดำเนินการของ-ADMM-Plus-และส่งเสริมการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือน ในการแก้ไขปัญหาเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในโลกไซเบอร์

การดำเนินงานล่าสุด สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และนิวซีแลนด์ ได้รายงานผลการดำเนินงานในห้วงที่ผ่านมา ในปี ๒๕๖๒ โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การประชุม-FPC-เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ และการฝึก TTX เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สำหรับประธานร่วมในวงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ คือ มาเลเซีย และสาธารณรัฐเกาหลี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM - Plus นั้น มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะมีการกำหนดให้จัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) ๗ ด้าน และกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาร่วมมือกันเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านอีกด้วย โดยมีคณะทำงาน

ผู้เชี่ยวชาญ ๗ ด้าน และลักษณะรูปแบบการดำเนินการในแต่ละวงรอบ ๓ ปี จะต้องได้รับความเห็นชอบและรับรองแผนปฏิบัติการ ๓ ปี จากที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสภูมิภาคอาเซียน (ASEAN-Defence-Senior Officials'-Meeting:-ADSOM)-และที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสภูมิภาคประเทศคู่เจรจา-(ASEAN-Defence-Senior-Officials'-Meeting-Plus: ADSOM-Plus) การดำเนินงานในแต่ละปี ประธานร่วมจะหมุนเวียนจัดการประชุมปีละ ๒ ครั้ง และจะดำเนินกิจกรรมการฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ และการฝึกภาคสนามในปีที่ ๓ โดยจะต้องดำเนินเตรียมการประชุมการวางแผนขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสุดท้าย โดยในแต่ละวงรอบการเป็นประธานร่วม การดำเนินงานนั้นมักจะผลิตผลงานที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ระเบียบปฏิบัติประจำในด้านใดด้านหนึ่งที่เป็นเฉพาะด้าน ทั้งนี้ ในปี ๖๒ ประเทศไทยในฐานะการเป็นประธานการประชุม ADMM-Plus ได้กำหนดวาระการประชุมในการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และที่ประชุมฯ มีมติให้การรับรองและเห็นชอบให้การรับรองการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ-ADMM-Plus โดยให้คงการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ในวงรอบต่อไป (วงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) เนื่องจากคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ยังมีความจำเป็นและตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

สำหรับอุปสรรคของการดำเนินงานความร่วมมือของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ การขาดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในระยะยาว โดยประเทศที่เป็นประธานร่วมเฉพาะวงรอบจะพิจารณาวงรอบแค่ช่วงที่ตนเองเป็นประธาน ไม่ได้มองเป้าหมายระยะยาวว่า ผลลัพธ์อีก ๒๐ ปี คืออะไร และการดำเนินงานขาดการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายที่คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังกล่าว จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุ ซึ่งควรจะมีการหารือร่วมกันทั้ง ๑๘ ประเทศ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรทางทหาร (กำลังพล ยุทโธปกรณ์) ในการเข้าร่วมการฝึกและอบรม สิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ

การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting)

สาระสำคัญของเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา คือ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน + ๑ อย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ร่วมหารือกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ ในประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญและมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจา ในการพัฒนาความร่วมมือ หรือแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในประเด็นด้านความมั่นคงของภูมิภาค โดยที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๖๐ ได้ให้การรับรองเอกสาร Guidelines on the Conduct of ADMM's Informal Engagements or Meetings with Plus Countries ให้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting) เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม และให้จัดในห้วงการประชุม ADMM, ADMM-Plus หรือ ADMM-Retreat เนื่องจาก

การประชุม ADMM+1 Informal Meeting มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อบทบาทและความสำคัญ
ของกลไก ADMM-Plus รวมทั้งเพิ่มภาระทั้งด้านจำนวนกิจกรรมและทรัพยากรของประเทศสมาชิกอาเซียน

ทั้งนี้ ในห้วงที่กระทรวงกลาโหมเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในปี ๒๕๖๒
ได้มีการหารือเรื่องการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยได้
เสนอให้ที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials'
Meeting Working Group: ADSOM WG) เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ พิจารณาข้อเสนอของ
ประเทศคู่เจรจาที่ประสงค์ให้มีการจัดการประชุมดังกล่าว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, สหพันธรัฐรัสเซีย, ญี่ปุ่น
และสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ และหัวข้อรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการ
ประชุมอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณา โดยมีประเทศสมาชิกอาเซียนบาง
ประเทศมีความเห็นที่แตกต่าง คือ เห็นว่าไม่ควรจัดการประชุม ซึ่งควรดำเนินการตามสาระสำคัญของ
เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา
คือ ให้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเฉพาะที่เป็น
เรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นราย
ประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม และให้เหตุผลเพิ่มเติม ๒ ประการ ดังนี้
คือ ๑) เป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ และ ๒) ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้รับ
ประโยชน์อย่างชัดเจนจากการจัดการประชุมดังกล่าว โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นความท้าทาย
ความเป็นแกนกลางของประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมก็ได้มีมติเห็นชอบภายในที่
ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ โดยพิจารณาให้ประเทศคู่เจรจาสามารถจัดการประชุม
ADMM Informal Meeting ในระหว่างการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๖ ในเดือนพฤศจิกายน
๒๕๖๒ ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับกรร
ขอเสนอเพราะยากต่อการปฏิเสธประเทศคู่เจรจา โดยอยู่บนหลักการว่ารัฐมนตรีกลาโหมประเทศ
สมาชิกอาเซียนมีเสรีในการพิจารณาเข้าร่วมการประชุมด้วยตนเอง หรืออาจมอบหมายผู้แทน

กล่าวโดยสรุป ปัญหาข้อขัดข้องสำหรับการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้ คือ
ตั้งแต่ปี ๖๐ เป็นต้นมา ประเทศคู่เจรจาที่เป็นมหาอำนาจในภูมิภาคยังมีความพยายามขอจัดการ
ประชุมดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินการตามเอกสารดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ซึ่งในปี
๒๕๖๒ สหรัฐฯ สเปน, ญี่ปุ่น และรัสเซีย ได้ขอให้จัดการประชุมดังกล่าวในห้วงการประชุม ADMM-Plus
ซึ่งสร้างความลำบากใจให้กับไทยในฐานะประธาน โดยคำขอจัดการประชุมได้ถูกนำเข้าพิจารณาในที่
ประชุมในกรอบ ADMM และท้ายที่สุดอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดการประชุมกับทั้ง ๔ ประเทศ กรณี
ดังกล่าวเป็นประเด็นความท้าทายของอาเซียนที่แสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังขาดความเข้มแข็งกับ
การต่อรองกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค อันเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนหลายๆ ประเทศ ยังม
ีความจำเป็นต้องพึ่งพาประเทศมหาอำนาจทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและความมั่นคง
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น การกำหนดกฎเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นความยากลำบากที่จะ
สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน

การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus

การพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ใน-ADMM-Plus-Experts'-Working-Groups (EWGs)-ของ ประเทศนอกคู่เจรจา-(Non-Plus-Country)-เป็นการดำเนินการตามเอกสาร 2nd Additional Protocol to the Concept Papers on the Establishment of ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM) and ADMM-Plus ที่เสนอโดยฟิลิปปินส์ และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๖๐ โดยเปิดโอกาสให้ประเทศนอกคู่เจรจา (Non-Plus Country) เข้ามา มีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมของ ADMM-Plus เพื่อดำรงหลักการเปิดกว้างและการมีส่วนร่วม-(Open-and-Inclusive)-ของADMM-Plus-รวมทั้ง ลดแรงกดดันที่มีต่ออาเซียนที่ประเทศนอกคู่เจรจาต้องการเข้ามา เป็นสมาชิกของ ADMM-Plus ซึ่งในกระบวนการพิจารณาตัดสินใจเอกสารได้กำหนดให้ที่ประชุม ADSOM-Plus ที่มีประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจารวม ๑๘ ชาติ เป็นผู้ตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฉันทามติ

ต่อมา กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้เสนอเอกสารแนวความคิดว่าด้วยบรรทัดฐานการคัดเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus-ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-(ASEAN-Defence-Ministers' Meeting:-ADMM)-ครั้งที่ ๑๒ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยกำหนดให้ประเทศนอกคู่เจรจายื่นใบสมัครให้กับประเทศที่เป็นประธานการประชุม-ADMM-และ-ADMM-Plus-นำเข้าหารือในกรอบการประชุมฯ ดังกล่าว เพื่อเริ่มดำเนินการสังเกตการณ์ในกิจกรรมของ-ADMM-Plus-EWGs ในวงรอบที่ ๔ (ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

โดยในปี ๖๒ กระทรวงกลาโหมต้องดำเนินการพิจารณาการสมัครเป็นผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรม ADMM-Plus EWGs ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้รับข้อเสนอจากประเทศที่ต้องการสมัครเป็นผู้สังเกตการณ์ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส แคนาดา และสหภาพยุโรป โดยทั้งหมดได้เสนอหัวข้อด้านที่สนใจในการร่วมกิจกรรมของ-ADMM-Plus-EWGs ซึ่งที่ประชุม ADSOM WG และ ADSOM-Plus WG ได้เห็นพ้องกันว่า EU เป็นองค์กร มิได้เป็นประเทศตามข้อกำหนด ดังนั้นจึงขาดคุณสมบัติของการเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ ส่วนแนวทางการดำเนินการต่อการสมัครเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบการประชุม-ADMM-Plus ของ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และแคนาดา นั้น ไม่ได้รับฉันทามติจากการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา-(ADSOM-Plus-WG)-ที่ผ่านมา เนื่องจากสหพันธรัฐรัสเซีย และสาธารณณัฐประชาชนจีน คัดค้านการเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของทั้ง ๓ ประเทศ โดยที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ADSOM WG) ได้ให้ความเห็นชอบไว้ก่อนแล้ว ที่ประชุมฯ จึงได้เห็นพ้องร่วมกันให้ชะลอการพิจารณาออกไปก่อน โดยจะมีการหารือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนต่อไป

กล่าวโดยสรุป ปัญหาข้อขัดข้องสำหรับการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้ จากกรณีที่มีมติของที่ประชุม ADSOM WG ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นชอบการเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และแคนาดา แต่ถูกคัดค้านในที่ประชุม

ADSOM-Plus WG ทำให้เกิดความท้าทายต่อความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) เนื่องจากได้รับการคัดค้านจากรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ต้องการจำกัดการดำเนินกิจกรรมในกรอบ ADMM-Plus เฉพาะประเทศสมาชิก ๑๘ ชาติ จนทำให้อาเซียนต้องชลอการดำเนินการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อน และให้มีการหารือเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดที่จะรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน และไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งจากการพิจารณาปัญหาดังกล่าวพบว่า กลไก-ADMM-Plus ได้ถูกใช้เป็นกลไกการดำเนินการทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ โดยสหพันธรัฐรัสเซีย และ สาธารณรัฐประชาชนจีน มองว่าสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และแคนาดา เป็นพันธมิตรกลุ่มประเทศ-NATO-การยินยอมให้ทั้งสามประเทศดังกล่าว เข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาค

โดยภายหลังจากการประชุม-ADSOM-Plus ในปี ๒๕๖๒ ปัญหาดังกล่าวเป็นความท้าทายที่สำคัญของอาเซียนที่จะต้องหาทางออกที่เหมาะสมที่ไม่ให้เกิดภาพเชิงลบในความเป็นแกนกลางของอาเซียน โดยได้มีการเสนอแนวทางหลัก ๆ อยู่ ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑) ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามหารือกับสหพันธรัฐรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อโน้มน้าวให้ยอมรับประเทศนอกคู่เจรจา ดังกล่าว และ ๒) แก้ไขกระบวนการตัดสินใจให้ขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น ซึ่งที่ผ่านมาในหลายโอกาส สหพันธรัฐรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ยังคงยืนยัน ไม่รับประเทศนอกคู่เจรจาดังกล่าว ดังนั้น ทางออกของปัญหาจึงเป็นทางเลือกเดียวที่อาจต้องมีการแก้ไขเอกสารในกระบวนการตัดสินใจในการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมของ ADMM-Plus

แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM

การจัดทำแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM มีวัตถุประสงค์ในการวางแผนการปฏิบัติงานและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในห้วงระยะเวลา ๓ ปี โดยประธานการประชุม ADMM ในปีที่ต้องมีการหารือแผนจะเป็นผู้รับผิดชอบร่างแผนและได้เข้าหารือในการประชุมในกรอบ ADMM ให้ความเห็นชอบตามลำดับ นับตั้งแต่ก่อตั้งการประชุม ADMM ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ ๓ ปี จำนวนทั้งสิ้น ๓ วงรอบด้วยกัน

แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) นั้น มีความสอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียน และแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนรวมทั้ง เอกสารแนวความคิดในกรอบ ADMM ทั้งนี้แนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ของแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ๆ ฉบับปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) จะมุ่งเน้นแนวทางการดำเนินการที่ยังไม่เกิดขึ้นจากแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในวงรอบที่ผ่านมา รวมทั้งได้รับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่กรอบการประชุม ADMM สามารถบรรลุได้ในห้วงปี ๓ ปี โดยในส่วนของเนื้อหาของแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ๆ ฉบับนี้ ประกอบด้วยประเด็นหลักที่ต้องดำเนินการ ๖ องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ดำรงความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคงเดิมที่มีอยู่ ๒) เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารของภูมิภาค ๓) สร้างความแข็งแกร่งให้กับการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในฐานะที่เป็นเวทีของความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหาร ๔) ส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจา ๕) สร้างบรรทัดฐาน

ของภูมิภาค และ ๖) ส่งเสริมประเด็นที่คาบเกี่ยวหลายหน่วยงาน และการประสานงานข้ามเสาประชาคมอาเซียน ซึ่งได้กล่าวถึงรายละเอียดการดำเนินการต่าง ๆ ไว้ในบทที่ ๒

จากการตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ฯ ฉบับปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) กล่าวได้ว่า มีการดำเนินการตามแผนนี้ในจำนวนที่น้อยมาก ประเทศสมาชิกบางประเทศให้ความสนใจ อย่างไรก็ตามหลายประเทศก็ไม่ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งอาจไม่ให้ความสำคัญตั้งแต่มีการร่างแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี และหลายกิจกรรมก็มีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ หรือเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญได้ย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่กิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว ตามองค์ประกอบการส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศ คู่เจรจา อาทิ การประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM ในห้วงที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียน ในปี ๖๒ และตามองค์ประกอบการดำรงความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคงเดิมที่มีอยู่ ด้วยการจัดทำเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน เพื่อที่จะทบทวนวัตถุประสงค์ และประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินการทั้งหมดของเอกสารแนวความคิดริเริ่มในกรอบ ADMM เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะมีการขยายหรือลดความคิดริเริ่มต่าง ๆ หรือไม่ทำให้สามารถรับมือกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและทันสมัย

นอกจากนั้น กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM ที่ควรจะร่วมกันดำเนินการ แต่ก็ไม่ปรากฏความริเริ่มดังกล่าว อาทิ การดำเนินการตามองค์ประกอบเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารของภูมิภาค ด้วยการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารในระดับชาติ และการพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการประชุมในกรอบ ADMM จำเป็นต้องสร้างมาตรการอย่างจริงจังกับการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งยังไม่มีดำเนินการอย่างจริงจังมาก่อน โดยการเตรียมการและพิมพ์เผยแพร่รายงานประจำปีของอาเซียนสู่สาธารณชน ซึ่งเป็นวิธีที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ADMM ที่จะได้แลกเปลี่ยนมุมมองและเพิ่มความโปร่งใสระหว่างกัน จะช่วยลดการขาดความไว้วางใจในภูมิภาคได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อุปสรรคสำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM คือ ๑) แผนการปฏิบัติงานไม่ได้ดำเนินการจัดทำโดยประเทศที่เป็นเจ้าของเอกสารแนวความคิด ทำให้การกำหนดกิจกรรมและผลลัพธ์ที่ต้องการมีการเปลี่ยนแปลงไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความพร้อมของประเทศสมาชิก การดำเนินการจึงไม่ได้เป็นตามร่างที่ได้จัดทำ ๒) แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ขาดเป้าหมายระยะยาว เนื่องจากนโยบายการจัดทำเอกสารแนวความคิดมิได้กำหนดเป้าหมายระยะยาวและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รวมทั้งแต่ละกิจกรรมขาดการประเมินความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของเอกสารแนวความคิด

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

พลโท ทิฆัมพร ชูสิทธิ์ หัวหน้านายทหารประสานภารกิจกับกระทรวงการต่างประเทศ ศูนย์ประสานภารกิจทางทหาร สำนักนโยบายและแผนกลาโหม อดีตผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน ได้แสดงความคิดเห็นในการให้สัมภาษณ์กับสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ในการศึกษาปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม รวมทั้ง แนวทางขอกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารขออาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ก) สรุปได้ดังนี้

๑. สาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศแล้ว ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้

๑.๑ เป้าหมายสุดท้ายของความร่วมมือที่เอกสารแนวความคิดต้องการให้เกิดขึ้นนั้น มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด การมีเป้าหมายความร่วมมือที่ เช่น โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ หรือด้านเครือข่ายการส่งกำลังบำรุง เป็นต้น ซึ่งในสภาพความเป็นจริงประเทศสมาชิกอาเซียนมีระดับการพัฒนาความพร้อมและลักษณะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการส่งกำลังบำรุงที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก บางประเทศมีความก้าวหน้าในระดับที่สามารถผลิตยุทโธปกรณ์ออกแข่งขันและจำหน่ายในตลาดยูทโธปกรณ์ระหว่างประเทศได้ บางประเทศสามารถผลิตเพียงเพื่อใช้งานในกองทัพแต่ไม่สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎหมายภายในประเทศ บางประเทศมียูทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัยมากเทียบได้กับประเทศตะวันตก บางประเทศยังใช้ยูทโธปกรณ์ส่วนใหญ่จากยุคสงครามเย็น นอกจากนี้ ประเทศต่าง ๆ ยังมีการใช้ยูทโธปกรณ์จากหลายแหล่งผลิตที่มีความแตกต่างกันในด้านเทคโนโลยี แนวคิด และระบบในการบริหารจัดการ การหารือและผลักดันเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ให้เกิดเป็นความร่วมมือในระดับพหุภาคีที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเกิดผลเป็นรูปธรรม จึงต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

๑.๒ การผลักดันโดยประเทศที่ริเริ่มเอกสารแนวความคิด การได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนถือเป็นเพียงขั้นตอนแรก ๆ ในการดำเนินงานตามเป้าหมายของเอกสารแนวความคิด ประเทศผู้ริเริ่มเอกสารจำเป็นต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อผลักดันให้มีการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายต่อไป เช่น อาจจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Work Plan) ในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ขอบเขตอำนาจหน้าที่ (Terms of Reference: TORs) เป็นต้น การผลักดันดังกล่าวจะต้องกระทำในโอกาสแรกหลังจากเอกสารแนวความคิดได้รับความเห็นชอบเพื่อรักษาความต่อเนื่องของการผลักดันเอกสารแนวความคิด หากละเลยไม่ดำเนินการจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่ร่วมพิจารณาและจัดทำเอกสารแนวความคิดในรายละเอียดได้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปปฏิบัติหน้าที่อื่นแล้ว ย่อมทำให้การผลักดันเอกสารแนวความคิดเป็นไปไม่ได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากผู้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนมักต้องใช้เวลาในการศึกษาเนื้อหาสาระของเอกสารแนวความคิดเพื่อให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้

๑.๓ ขั้นตอนและความสลับซับซ้อนในการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดสาระของเอกสารแนวความคิดบางฉบับเป็นเรื่องเกี่ยวกับโครงการซึ่งมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนและหลายขั้นตอนในการดำเนินการก่อนที่โครงการจะสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ เช่น เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารด้านความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Defence Communications Infrastructure: ADI) เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดหาอุปกรณ์ มีการทำสัญญากับบริษัทจัดหาอุปกรณ์ มีการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการติดตั้งอุปกรณ์ในหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศสมาชิก และมีการทดสอบการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต้องใช้เวลาในการดำเนินการค่อนข้างมาก เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดมีความคืบหน้าในอัตราที่ค่อนข้างช้า โครงการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center of Military Medicine: ACMM) เป็นอีก ตัวอย่างหนึ่งซึ่งประเทศสมาชิกจำเป็นต้องมีการจัดทำเอกสาร TORs เพื่อรองรับเอกสารแนวความคิดก่อนที่จะสามารถดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ และรับบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมได้ ซึ่งการยกย่องและพัฒนา TORs ย่อมใช้เวลาในการหารือและพิจารณา รวมทั้งต้องขอรับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนด้วย

๑.๔ ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด การนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้ต่อเนื่องย่อมต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากในกระบวนการนำไปปฏิบัตินั้น ย่อมจะมีอุปสรรคให้ต้องแก้ไขอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจึงจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสาระของเอกสารอย่างแท้จริงและมีศักยภาพในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับร่วมกัน ความสำเร็จในการจัดตั้ง ACMM ถือเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่กระทรวงกลาโหมไทยได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มบุคคลชุดเดิมที่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้มาตั้งแต่เริ่มต้นและสานต่องานมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากผู้นำอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายกลาโหมอาเซียนและระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการด้วย

๑.๕ งบประมาณ การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดบางฉบับกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่รับหน้าที่เป็นเจ้าภาพซึ่งจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมบางประการ เช่น ค่าสถานที่จัดกิจกรรม ค่าอาหาร เป็นต้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนับเป็นภาระกับบางประเทศที่จะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้

๑.๖ ความล่อแหลมของเนื้อหาสาระและในการนำไปปฏิบัติ เอกสารแนวความคิดบางฉบับ เช่น ASEAN Militaries Ready Group มีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายกำลังทหารออกนอกประเทศ การควบคุมการใช้กำลังทหาร อำนาจอธิปไตยของประเทศ และกฎหมายภายในประเทศ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังอาจเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ ของประเทศสมาชิกอีกหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานด้านกฎหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคง กระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งทำให้การนำสาระของเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติเกิดเป็นรูปธรรมได้ค่อนข้างล่าช้า นอกจากนั้น เอกสารแนวความคิดบางฉบับอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ระบบการเมืองการปกครอง ความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งนำไปสู่ความกังวลของประเทศสมาชิกใน

การนำไปปฏิบัติ เช่น การจัดให้มีการประชุมกับกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organisations: CSOs) ในบางประเทศตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นต้น

๑.๗ การมีแผนงานรองรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ แผนงานรองรับดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็นแผนปฏิบัติงาน (Work Plan) แผนงาน (Blueprint) ฯลฯ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติ เช่น เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาการดำเนินการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ เป็นต้น แผนงานดังกล่าวจะเป็นกรอบและแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติและเป็นกลไกในการดำรงความต่อเนื่องในการดำเนินงานกรณีมีการเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติต่อไป

๑.๘ ความสอดคล้องกับช่วงเวลาและสถานการณ์ เอกสารแนวความคิดต่าง ๆ แม้ว่าจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนแล้ว แต่การนำไปปฏิบัติก็ต้องการโอกาสและเวลาที่มีความเหมาะสม เช่น ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งไทยเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนได้มีการให้ความเห็นชอบเอกสารแนวความคิดหลายฉบับ อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๖๓ ประเทศผู้ริเริ่มเอกสารแนวความคิดประสงค์ที่จะให้มีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการจัดประชุมหารือระหว่างผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากประเทศสมาชิก เป็นต้น แต่ได้เกิดเหตุการณ์ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ขึ้นอย่างไม่คาดคิด ทำให้จำเป็นต้องเลื่อนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ออกไปก่อน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าของเอกสารแนวความคิดในระดับหนึ่ง หรือในโอกาสที่ไทยเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ด้วยเหตุผลทางการเมืองทำให้ต้องมีการเลื่อนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ออกไปในหลายโอกาส เป็นต้น

๒. กห.ควรมีทำที่และผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

๒.๑ ทำที่และการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติในแต่ละประเด็นมีความแตกต่างกันในรายละเอียด อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้วปัญหาในหลายประเด็นสามารถแก้ไขได้ด้วยการมีวิสัยทัศน์และการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวเกี่ยวกับการดำเนินงานในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหม

๒.๒ การกำหนดเป้าหมายภายใต้กรอบงานอาเซียนของกระทรวงกลาโหมให้ชัดเจนถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานของกระทรวงกลาโหมสามารถนำไปกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและประเด็นความร่วมมือต่อไป

๒.๓ เมื่อกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนแล้ว จึงเลือกประเด็นความร่วมมือที่สำคัญซึ่งกระทรวงกลาโหมเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่ออาเซียน รวมทั้งกระทรวงกลาโหมต้องการที่จะมีบทบาทนำในอาเซียนด้วย

๒.๔ การพิจารณาคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพมาปฏิบัติงานในเรื่องนี้ในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งนี้ การปฏิบัติงานในกรอบอาเซียนนั้น นอกจากจะจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ในเรื่องความร่วมมือในกรอบอาเซียนอย่างลึกซึ้งแล้ว ยังต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นและมีเครือข่ายที่ดีกับเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกอาเซียน สำนักเลขาธิการอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และประเทศอื่น ๆ ด้วย

๒.๕ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานเพื่อนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๖ วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพ ความรู้ ความมุ่งมั่น ประสบการณ์ และเครือข่ายที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันงานในกรอบอาเซียนในภาพรวม รวมทั้งเอกสารแนวความคิดให้มีความก้าวหน้า ทั้งนี้ การดำเนินการควรอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า งานอาเซียนเป็นงานด้านการต่างประเทศที่เป็นหลักของประเทศและของทุกหน่วยงานในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศส่วนใหญ่ ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอยู่ในบริบทของอาเซียนมากกว่ากับประเทศอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศนอกอาเซียน

๓. แนวทางการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งเกิดเหตุการณ์ขึ้นในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒

การเปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาเข้ามาสังเกตการณ์ในกิจกรรมบางประการของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus เช่น การฝึก การสัมมนา ถือเป็นขั้นตอนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนแสดงให้เห็นถึงความเปิดกว้างของอาเซียนโดยไม่แบ่งฝ่ายด้วยเหตุผลของความแตกต่างด้านแนวคิดทางการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยการเปิดโอกาสดังกล่าวของอาเซียนตั้งอยู่บนหลักการความเป็นแกนกลาง ความเปิดกว้าง ความโปร่งใส และการไม่แบ่งฝ่ายของอาเซียน

การดำเนินการดังกล่าวนี้ อาเซียนได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจากับอาเซียนและประเทศคู่เจรจา รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกอาเซียนอันจะนำไปสู่สันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาคต่อไป โดยการดำเนินการดังกล่าวอาเซียนได้แสดงความจริงใจและเปิดโอกาสให้ประเทศคู่เจรจาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ด้วย ซึ่งในโอกาสที่ผ่านมาได้มีประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาให้ความสนใจและร้องขอที่จะเข้าสังเกตการณ์ในกิจกรรมของ ADMM-Plus หลายประเทศ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามโครงการนี้ไม่สามารถืบหน้าต่อไปได้ เนื่องจากประเทศคู่เจรจาบางประเทศได้มีความเห็นคัดค้านที่จะให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาบางประเทศเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยให้เหตุผลว่า เคยได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นมิตรจากประเทศเหล่านั้นในเวทีความร่วมมืออื่นนอกกรอบอาเซียน โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้พยายามอธิบายถึงหลักการและเหตุผลต่าง ๆ แต่ประเทศคู่เจรจาเหล่านั้นยังคงยืนยันท่าทีเดิม ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวถือว่าเป็นเหตุการณ์แรกซึ่งสกัดกั้นความก้าวหน้าของความร่วมมือซึ่งเป็นความริเริ่มของอาเซียนที่เกิดกับกลไก ADMM-Plus และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลไกอาเซียนโดยรวม

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหา อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา อย่างไรก็ตาม ท้ายสุดควรมีเป้าหมายให้สามารถดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาคนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมอบหมายให้ประเทศที่เป็นประธานอาเซียนหรือ พุดคุย และชี้แจงให้ประเทศคู่เจรจาเห็นถึง

ความตั้งใจจริงของอาเซียนในประเด็นดังกล่าว รวมทั้งการไม่เลือกข้าง ความเป็นแกนกลางและ
 ภาพลักษณ์ของอาเซียน และขอให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงท่าทีมาสนับสนุนอาเซียน เพื่อให้โครงการ
 ดังกล่าวมีความคืบหน้าต่อไป

ทั้งนี้ หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผล อาเซียนควรให้เหตุผลว่ามีความจำเป็นต้อง
 ดำเนินการตามแนวทางที่อาเซียนเห็นว่าเป็นการรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน อันเป็น
 หลักการที่ทุกประเทศรวมทั้งประเทศคู่เจรจาเห็นด้วยมาโดยตลอด คือ

๓.๑ อาเซียนทบทวนแก้ไขเอกสารแนวความคิดเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วน
 ที่เกี่ยวข้องกับการให้ประเทศคู่เจรจาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับประเทศผู้สังเกตการณ์ หรือ

๓.๒ อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ
 สามารถร้องขอเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ โดยอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น

๔. แนวทางในการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน กรณีประเทศ
 สมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็น
 ทางการกับประเทศคู่เจรจา

แนวทางการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศ
 คู่เจรจาเป็นแนวคิดที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเห็นร่วมกันว่า ควรมีการจำกัดจำนวนกิจกรรม
 ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้ประเทศสมาชิกอาเซียน
 ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายและความรับผิดชอบในการจัด ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่
 ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในโอกาสที่ผ่านมาประเทศคู่เจรจาหลายประเทศได้ร้อง
 ขอให้มีการจัดการประชุมเป็นประจำทุกปี และในบางโอกาสได้เชิญรัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิก
 อาเซียนเดินทางไปประชุมในพื้นที่ของประเทศตน (นอกอาเซียน) ด้วย ซึ่งเป็นภาระแก่รัฐมนตรี
 กลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก

ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่ประเทศคู่เจรจาได้ร้องขอให้มีการจัดการประชุมขึ้นซึ่งประเทศ
 สมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องนำการร้องขอแต่ละครั้งมาหารือร่วมกันก่อนการตัดสินใจ ประเทศสมาชิก
 อาเซียนมักมีความเห็นที่แตกต่างกันเสมอ คือ ส่วนหนึ่งเห็นว่าควรจัด และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าไม่ควรจัด
 ซึ่งประเด็นสำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมักใช้เป็นเหตุผลในการอ้างเมื่อไม่ประสงค์จะให้มีการ
 จัดการประชุม คือ ๑) เป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ และ ๒) ประเทศสมาชิก
 อาเซียนไม่ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจนจากการจัดการการประชุมดังกล่าว ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา
 ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับารร้องขอ โดยอยู่บนหลักการว่า
 รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนมีเสรีในการพิจารณาเข้าร่วมการประชุมด้วยตนเอง หรืออาจ
 มอบหมายผู้แทน

สำหรับแนวทางแก้ไขนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมกันพิจารณาทบทวน
 ผลประโยชน์และความจำเป็นของการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาแต่ละประเทศ
 อย่างจริงจัง เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีการจัดการประชุมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จึงเป็นไปได้
 ยากที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะปฏิเสธการจัดการประชุมนี้เมื่อได้รับการร้องขอจากประเทศคู่เจรจา
 ที่ร้องขอเป็นประจำ เช่น จีน สหรัฐฯ และญี่ปุ่น รวมทั้งปฏิเสธประเทศคู่เจรจาอื่น ๆ ที่จะร้องขอในอนาคต
 เช่น สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น ดังนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรต้องใช้ออกาสเพื่อแสวงประโยชน์

จากการประชุมกับประเทศคู่เจรจา (หากได้รับการร้องขอ) โดยทบทวนเอกสาร Guidelines regarding the Conduct of ADMM's Informal Engagements or Meetings with Plus Countries ให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยอาจยกระดับการประชุมอย่างไม่เป็นทางการให้เป็นการประชุมอย่างเป็นทางการ รวมทั้ง กำหนดระเบียบวาระการประชุมให้เกิดประโยชน์ต่ออาเซียนอย่างชัดเจนและอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ความถี่ของการประชุมและระเบียบวาระการประชุมกับแต่ละประเทศคู่เจรจาควรมีการหารือกันเป็นกรณีไป

๕. แนวทางของ กท. ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวคิดของกระทรวงกลาโหมอยู่บนพื้นฐานสองประการ คือ ๑) การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกระทรวงกลาโหมอาเซียน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ ๒) การสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือต่าง ๆ (การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม)

การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง สามารถกระทำได้โดยพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เช่น การจัดให้มีศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ACMM) ถือว่าเป็นแนวทางการร่วมมือที่โดดเด่นของฝ่ายกลาโหมอาเซียน เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ของฝ่ายทหารของอาเซียนมีความร่วมมือกันและมีความก้าวหน้าในด้าน การแพทย์ ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญ ในกรณีที่ฝ่ายทหารของอาเซียนจะต้องปฏิบัติการกิจร่วมกันในอนาคต เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาค เป็นต้น การจัดให้มีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADI) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่จะช่วยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางทหาร ที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค

ส่วนการสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือนั้น กระทรวงกลาโหมอาเซียนควรริเริ่มพิจารณาประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งจะอำนวยให้สนับสนุนความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) รวมทั้งความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ความร่วมมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งเป็นความริเริ่มของกระทรวงกลาโหมไทย ในโอกาสการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเมื่อปี ๒๕๖๒ ซึ่งความริเริ่มดังกล่าวนอกจากจะเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหารอาเซียนด้วยกันแล้ว การมีเสถียรภาพและความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนยังจะส่งผลให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปด้วยความราบรื่นและก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นด้วย รวมทั้งทำให้ประชาชนของประเทศที่มีชายแดนร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้นอีกด้วย

พลตรี พรพจน์ เมธาวุฒินันท์ ผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน ได้แสดงความคิดเห็นในการให้สัมภาษณ์กับสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ในการศึกษาปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้องที่ทำทนายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม รวมทั้ง แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน

ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ข) สรุปได้ดังนี้

๑. สาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่อง ต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศแล้ว ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ และ กท.ควรมีทำที่และผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติ ตามแนวทางดังนี้

๑.๑ ลักษณะของเอกสารแนวความคิด ในเชิงปฏิบัติของ ADMM หากจำแนกตาม ลักษณะความสำเร็จของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของเอกสารแนวความคิดแล้ว สามารถจำแนกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑.๑.๑ เอกสารแนวความคิดที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์แล้ว เช่น เอกสาร แนวความคิด ความร่วมมือของฝ่ายทหารด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทา ภัยพิบัติ ซึ่งริเริ่มโดยอินโดนีเซียในปี ๕๒ และได้ถูกพัฒนาเป็น SOP บทที่ ๖ ว่าด้วยการดำเนินการของ ฝ่ายทหารใน SASOP ของความตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ หรือ AADMER รวมทั้งเอกสารการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน หรือ ACMM ซึ่งประเทศไทยได้ จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

๑.๑.๒ เอกสารแนวความคิดที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์และต้องดำเนินการต่อไป เช่น เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือของฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุนการบริหาร จัดการชายแดน ซึ่งริเริ่มโดยประเทศไทยในปี ๖๒ ซึ่งจะต้องมีการจัดกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์

๑.๑.๓ เอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มแล้วแต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ไม่มี ประเทศสมาชิกอาเซียนแสดงความสมัครใจในการผลักดันเอกสารแนวความคิดให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน ซึ่งริเริ่ม โดยมาเลเซียในปี ๕๔ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า ADIC

๑.๒ การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเอกสาร แนวความคิดที่เป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์ร่วมกันที่มองได้ชัดเจนมากที่สุดจะมีแนวโน้มสำเร็จง่าย เช่น งานด้าน HADR เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ADMM มีความจำเป็นต้องผลักดันแนวความคิดที่เกิดขึ้น ให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้องค์กรหรือประเทศอื่น ๆ มองเห็นว่า ADMM เป็นแค่เวทีในการพูดคุย เท่านั้น ดังนั้น การที่ประเทศไทยเสนอเอกสารแนวความคิดในการประเมินผลการปฏิบัติของ แนวความคิดในเชิงปฏิบัติในปี ๖๒ ที่ผ่านมา จึงเป็นเอกสารที่จะนำมาใช้ในการกำกับและประเมินผล การดำเนินการของเอกสารแนวความคิดต่าง ๆ โดยมอบภาระหน้าที่ให้กับประเทศ ผู้ริเริ่มเอกสารต่าง ๆ เสนอแนวทางการประเมินผลตนเองในขั้นต้น ซึ่งได้นำมาปฏิบัติในครั้งแรกในการประชุมคณะทำงาน เจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน หรือ ADSOM WG ในปี ๖๓ ที่เวียตนาม โดยแต่ละแนวความคิดได้ มีแนวทางการดำเนินการของตนเองที่ชัดเจนภายใต้แผน ๓ ปีของ ADMM ที่จัดทำทุก ๓ ปีโดยในปี ๖๓ - ๖๕ เป็นหน้าที่ของเวียตนามในฐานะประธานของการประชุม อย่างไรก็ตามมาเลเซียยังไม่มี

ความชัดเจนเกี่ยวกับแผนงานของ ADIC ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับเอกสารการประเมินผล ซึ่งประเทศไทย และสำนักเลขาธิการอาเซียนจะให้มีการผลักดันให้ทุกประเทศดำเนินการให้สอดคล้องต่อไป

๒. แนวทางการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งเกิดเหตุการณ์ขึ้นในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒

ประเด็นในลักษณะนี้ ในการเรื่องการแบ่งฝ่ายของฝ่ายโลกตะวันตก และฝ่ายค่ายคอมมิวนิสต์เก่าของประเทศคู่เจรจาได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่สถานการณ์โลกแบ่งค่ายอย่างรุนแรงโดยเริ่มส่งผลชัดเจนในปี ๕๗ ที่เมียนมาเป็นเจ้าภาพจากสถานการณ์ของทะเลจีนใต้และรัสเซียยึดแคว้นไครเมียร์โดยสถานการณ์ความขัดแย้งในการประชุมได้ส่งผลต่อการไม่สามารถลงนามในเอกสารแถลงการณ์ร่วมของ ADMM-Plus ได้ในปี ๕๘ ที่มาเลเซีย ซึ่งการดำเนินการในการร่างเอกสารที่ให้ประเทศ Plus มีบทบาทสำคัญในการรับรองประเทศคู่เจรจามาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงาน โดยเอกสารดังกล่าวไม่ได้นำเสนอให้ประเทศคู่เจรจา ได้พิจารณาตามลำดับตั้งแต่ ADSOM WG , ADSOM จนถึง ADMM- Plus แต่ให้การประชุมในกรอบ ADMM เป็นผู้พิจารณาและให้การรับรองจนมีผลบังคับใช้ ทำให้เกิดปัญหาตามมาว่าเอกสารของ ADMM ไม่สามารถมีผลบังคับใช้ได้ อย่างไรก็ตามปัญหานี้ผูกพันกับปัญหาสถานการณ์โลกและปัญหาของการจัดการประชุม ADMM+1 อย่างไม่เป็นทางการด้วย และกระทบต่อ ADMM-Plus ทั้งหมด ดังนั้นการปรับแก้ไขเอกสารบางฉบับจึงไม่อาจจะทำให้การแก้ไขปัญหานี้ ต้องทบทวนตั้งแต่เอกสารการจัดตั้ง ADMM- Plus เอกสาร EWGs และทุก ๆ เอกสารที่เกี่ยวกับคู่เจรจา และนำมาหารือในการประชุม ADMM โดยอาจเป็นเอกสารแนวทางการดำเนินการของอาเซียนกับคู่เจรจา ในแต่ละเรื่องที่สำคัญซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร

๓. แนวทางในการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน กรณีประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา

ADMM ต้องนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเทศคู่เจรจา ในทุกฉบับมาปรับปรุงในภาพรวมโดยเริ่มจากการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากประเทศคู่เจรจา ทั้งหมด ตั้งแต่การจัดตั้ง ADMM มาและนำเอกสารทุกฉบับที่กล่าวถึงประเทศคู่เจรจา มาอ้างอิงและปรับให้สอดคล้องในแต่ละประเด็นของปัญหาโดยให้ชั่งน้ำหนักระหว่างผลดี - ผลเสีย ที่จะได้รับและกำหนดแนวทางต่าง ๆ ในแต่ละเอกสารที่จะออกมาและพิจารณาความเกี่ยวข้องของกับประเทศคู่เจรจา ในลักษณะบูรณาการ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้ง ADMM+1 อย่างไม่เป็นทางการที่ประเทศคู่เจรจาขอมากกว่า ๔ - ๕ ประเทศต่อปี ให้พิจารณาอย่างสอดคล้องกับการประชุม ADMM-PLUS ซึ่งในช่วงหลัง ๆ ประเทศคู่เจรจา ไม่ได้ส่ง รมว.กท. เข้าร่วมแล้ว ยังจำเป็นต้องจัดทุกปีหรือไม่ หรือกลับไปจัดทุก ๆ ๓ ปีเช่นเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับวงรอบของ EWGs นอกจากนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรพิจารณาการพึ่งพาตนเองมากขึ้นก่อนการเสนอขอรับการสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจา เช่น หลัสูตรต่าง ๆ เทคโนโลยี งบประมาณ หากไม่เพียงพอหรือมีความสามารถไม่พอจริง ๆ จึงขอรับการสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจา ดังนั้น เรื่องนี้จึงมีความจำเป็นสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนมากกว่า การขอรับการสนับสนุนแบบแยกการ (ทวิภาคี) เป็นรายประเทศกับประเทศคู่เจรจา

๔. แนวทางของ กท. ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การสร้างและพัฒนาความริเริ่มของอาเซียนให้สมบูรณ์ก่อน โดยอาเซียนต้องเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพที่จะสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริงก่อน โดยเริ่มต้นจากผลประโยชน์ร่วมแบบง่าย ๆ ก่อน เช่น HADR และค่อย ๆ ขยายความมั่นใจไปด้านอื่น ๆ ที่มีความยุ่งยากต่อไป เช่น ADIC หรือกองกำลังอาเซียนด้าน PKOs เป็นต้น โดยเรื่องที่มีความยุ่งยาก ADMM ต้องกำหนดแผนงานที่มีความชัดเจนและค่อย ๆ พัฒนาอย่างมีวินัย และแบบแผน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือดังกล่าวให้ได้ ประเทศไทยควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับอาเซียนในทุก ๆ เรื่อง และใช้โอกาสนี้ในการปฏิรูปตัวเองในทุก ๆ ระดับ เพื่อนำไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วในทุก ๆ เรื่อง โดย กท. จะพัฒนาเป็น กท. ที่ทันสมัย โปร่งใส มีโครงสร้างกำลังกองทัพที่เหมาะสม พึ่งพาตนเองได้และประชาชนมีส่วนร่วมและความภาคภูมิใจในกองทัพอย่างแท้จริง จากนั้นจึงใช้ความรู้ที่มีไปถ่ายทอดให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งร่วมกันอย่างแท้จริง

พันเอก ปณิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม ได้แสดงความคิดเห็นในการให้สัมภาษณ์กับสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ในการศึกษาปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ทำหายุต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม รวมทั้ง แนวทางขอกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ : ค) สรุปได้ดังนี้

๑. สาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่อง ต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศแล้ว ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ เนื่องจาก มีเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินความร่วมมือทั้งหมดให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๒. กท. ควรมีท่าทีและผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติตามแนวทางดังนี้ กท. สมควรดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งของความร่วมมือต่าง ๆ โดยผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนกำหนดความเร่งด่วนและมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์และสามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วนก็อาจพักไว้ก่อน นอกจากนี้ สมควรผลักดันให้การประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน นำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจมีกติกาส่งเสริมยิ่งขึ้น อาทิ ประเทศสมาชิกอาเซียนหนึ่งจะสามารถเป็นเจ้าภาพดำเนินการเอกสารแนวความคิดได้เพียงเอกสารเดียว ณ เวลานั้น

๓. แนวทางการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งเกิดเหตุการณ์ขึ้นในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒

ประเด็นดังกล่าวเกิดจากความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันของประเทศคู่เจรจากับบางประเทศ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการที่ประเทศคู่เจรจานำเอาเรื่องการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาในเวทีความร่วมมือ

ด้านความมั่นคงของอาเซียน อีกทั้งยังเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าอาเซียนยังไม่มี ความเข้มแข็งเพียงพอที่จะดำเนินการให้เกิดเอกภาพในการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคได้

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จในระยะสั้นได้ เนื่องจากอาเซียนยังขาดความเข้มแข็งและขาดแม้แต่เอกภาพภายในประเทศสมาชิกอาเซียนเอง โดยในระยะกลางและระยะยาว อาเซียนสมควรร่วมกันเสริมสร้างความเข้มแข็งและเอกภาพทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถต่อรองโน้มน้าวประเทศคู่เจรจาให้ ดำเนินการตามการนำของอาเซียนได้

๔. แนวทางในการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน กรณีประเทศ สมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ในเรื่องนี้ เห็นได้ว่าอาเซียนไม่สามารถปฏิบัติตามกติกาที่ร่วมกันกำหนดไว้ในเอกสารแนวความคิดได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ ภาพลักษณ์ และเอกภาพของอาเซียนเอง ดังนั้น จึงสมควรร่วมกันแก้ไขปัญหาให้เร็วที่สุด โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๑ จัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศตามการ ร้องขอ โดยไม่มีการปฏิเสธ แต่แบ่งการประชุมออกเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดปี เช่น จัดการประชุม ส่วนหนึ่งในห้วงเดียวกับการประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา และอีกส่วนหนึ่งในห้วงเดียวกับการประชุม รมว.กท.อาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ

๔.๒ ลดความถี่ในการประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา เนื่องจากวัตถุประสงค์หนึ่งในการจัดการประชุมดังกล่าวก็เพื่อลดความต้องการในการประชุมกับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ แต่เนื่องจากการประชุมรายประเทศเป็นประจำอยู่แล้ว การประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา ก็สามารถลดความถี่ลงได้

๔.๓ ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาที่ต้องการประชุมเป็นรายประเทศ เสนอให้การ สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงให้แก่ประเทศสมาชิก อาเซียน

๕. แนวทางของ กท. ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความยั่งยืนจะเกิดจากความเข้มแข็ง ดังนั้น จึงสมควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ ความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยการจัดลำดับความเร่งด่วนและมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็น ประโยชน์แก่อาเซียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ความมั่นคงที่ยั่งยืน จะไม่ได้เกิดจากความมั่นคง ทางทหารเท่านั้น หากเกิดจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมด้วย ดังนั้น เป็นสิ่งสำคัญ ที่ฝ่ายทหารอาเซียนจะได้ให้การสนับสนุนเสาหลักของประชาคมอาเซียนอีกสองเสาด้วย เพื่อสร้าง สภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและความอยู่ดีกินดีของ ประชาชนอาเซียน โดยมีตัวอย่างการดำเนินการที่ กท. ได้ผลักดันในปี ๖๒ อาทิ การสนับสนุนการ แก้ไขปัญหา IUU Fishing การสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน และการใช้กำลังทหารในการ พัฒนา ซึ่ง กท. สมควรผลักดันเรื่องเหล่านี้อย่างต่อเนื่องต่อไป

พันเอก สุวรรณชัย ชะเอม ผู้อำนวยการกองความร่วมมืออาเซียน สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม ได้แสดงความคิดเห็นในการให้สัมภาษณ์กับสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ในการศึกษาปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ทำลายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม รวมทั้ง แนวทางขอกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓ ณ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๖๓ :ง) สรุปได้ดังนี้

๑. สาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่อง ต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศแล้ว ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้

สาเหตุสำคัญที่ความร่วมมือตามเอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) มีความคืบหน้ามาากน้อยแตกต่างกัน เป็นผลมาจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องยอมรับว่าสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคในปัจจุบันและแนวโน้มของสภาวะในอนาคตเป็นปัจจัยหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญและความเร่งด่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคาม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมาในหัวแรกของการจัดตั้งกลไกการประชุม ADMM ฝ่ายทหารอาเซียนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือ และใช้ทรัพยากรทางทหารเพื่อการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ซึ่งขณะนั้นกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนยังไม่มี ความเข้มแข็งและขาดความชัดเจน อาทิ ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรทางทหารในด้าน HADR ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม และความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุงร่วมของอาเซียน เป็นต้น ในขณะที่ปัจจุบันภัยคุกคามด้านการก่อการร้าย และความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน บางประเทศกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศสมาชิกหันมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างอาเซียนให้เข้มแข็ง มีอำนาจต่อรอง และสร้างช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านข้อมูลข่าวสารด้านการก่อการร้ายมากขึ้น อาทิ การเพิ่มความถี่ของการจัดการประชุม ADMM-Plus การผลักดันการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี การเคารพกฎหมายระหว่างประเทศและอำนาจอธิปไตยของรัฐ การจัดตั้งโครงสร้างการติดต่อสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน (ADI) ความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางยุทธศาสตร์ด้านการก่อการร้าย (ASEAN Our Eyes) และการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี เป็นต้น ส่งผลให้ความร่วมมือในอดีตขาดความคืบหน้าหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในหัวปัจจุบัน

๒. กท.ควรมีทำที่และผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

กท.ตระหนักถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี และได้สะท้อนแนวทางการแก้ไขปัญหาในแนวคิดสนับสนุนของการเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในปี ๖๒ คือ

การบูรณาการเสริมสร้างความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Strengthening Consolidating and Optimising Defecne Cooperation) เพื่อสนับสนุนแนวคิดหลัก “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” (Sustainable Security) โดยได้จัดทำเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลกิจกรรมความร่วมมือในกรอบ ADMM เพื่อพิจารณาการคงอยู่หรือบูรณาการความร่วมมือที่มีลักษณะเดียวกันของกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคและการใช้ทรัพยากรทางทหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๓ ณ ประเทศไทย นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus (ADMM-Plus Experts’ Working Groups: ADMM-Plus EWGs) ครั้งแรกขึ้นในปี ๖๒ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบ ADMM และ ADMM-Plus โดย กท. จะผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งเน้นให้การดำเนินความร่วมมือของกลาโหมอาเซียนสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคและให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีอยู่ อย่างจำกัดเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดในการตอบสนองต่อภัยคุกคามด้านความมั่นคงของภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม

๓. แนวทางการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งเกิดเหตุการณ์ขึ้นในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒

ประเด็นการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ (Observer) ในกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นการดำเนินการตามเอกสาร 2nd Additional Protocol to the Concept Papers on the Establishment of ASEAN Defence Ministers’ Meeting (ADMM) and ADMM-Plus ที่เสนอโดยฟิลิปปินส์ และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๖๐ โดยเปิดโอกาสให้ประเทศนอกคู่เจรจา (Non-Plus Country) เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมของ ADMM-Plus เพื่อลดแรงกดดันที่มีต่ออาเซียนที่ประเทศนอกคู่เจรจาต้องการเข้ามาเป็นสมาชิกของ ADMM-Plus ซึ่งในกระบวนการพิจารณาตัดสินใจเอกสารได้กำหนดให้ที่ประชุม ADSOM-Plus ที่มีประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจารวม ๑๘ ชาติ เป็นผู้ตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฉันทามติ โดยในปี ๖๒ กท. ได้จัดให้มีการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และ แคนาดา ทั้งนี้ที่ประชุม ADSOM-Plus ไม่สามารถมีฉันทามติในการรับประเทศดังกล่าวเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ได้ เนื่องจากได้รับการคัดค้านจากรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน (สปจ.) ที่ต้องการจำกัดการดำเนินกิจกรรมในกรอบ ADMM-Plus เฉพาะประเทศสมาชิก ๑๘ ชาติ จนทำให้อาเซียนต้องชลอการดำเนินการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อนและให้มีการหารือเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดที่จะรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) และไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งจากการพิจารณาปัญหาดังกล่าวพบว่ากลไก ADMM-Plus ได้ถูกใช้เป็นกลไกการดำเนินการทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ โดยรัสเซีย และ สปจ. มองว่า สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และแคนาดาเป็นพันธมิตรกลุ่มประเทศ NATO การยินยอมทั้งสามประเทศดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาค โดยภายหลังจากการประชุม ADSOM-Plus ในปี ๖๒ ปัญหาดังกล่าวเป็นความท้าทายที่สำคัญของ

อาเซียนที่จะต้องหาทางออกที่เหมาะสมที่ไม่ให้เกิดภาพเชิงลบในความเป็นแกนกลางของอาเซียน โดยได้มีการเสนอแนวทางหลัก ๆ อยู่ ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑) ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามพูดคุยกับรัสเซีย และ สปป. เพื่อโน้มน้าวให้ยอมรับประเทศนอกคู่เจรจาดังกล่าว และ ๒) แก้ไขกระบวนการตัดสินใจให้ขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น ซึ่งที่ผ่านมาในหลายโอกาส รัสเซีย และ สปป. ยังคงยืนยันไม่รับประเทศนอก คู่เจรจาดังกล่าว ดังนั้น ทางออกของปัญหาจึงเป็นทางเลือกเดียวที่ต้องมีการแก้ไขเอกสารในเรื่องกระบวนการตัดสินใจในการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมของ ADMM-Plus

๔. แนวทางในการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน กรณี ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา

ที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๖๐ ได้ให้การรับรองเอกสาร Guidelines on the Conduct of ADMM's Informal Engagements or Meetings with Plus Countries โดยให้การจัดการประชุม รว.กท.อาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting) เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่อาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยอาเซียนเป็นผู้เสนอ และให้จัดในห้วงการประชุม ADMM, ADMM-Plus หรือ ADMM Retreat เนื่องจากการประชุม ADMM+1 Informal Meeting มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อบทบาทและความสำคัญของกลไก ADMM-Plus รวมทั้งเพิ่มภาระทั้งด้านจำนวนกิจกรรมและทรัพยากรของประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ๖๐ เป็นต้นมา ประเทศคู่เจรจาที่เป็นมหาอำนาจในภูมิภาคยังมีความพยายามขอจัดการประชุมดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินการตามเอกสารดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง โดยในปี ๖๒ สหรัฐฯ สปป. ญี่ปุ่น และรัสเซีย ได้ขอให้จัดการประชุมดังกล่าวในห้วงการประชุม ADMM-Plus ซึ่งสร้างความลำบากใจให้กับไทยในฐานะประธาน ซึ่งคำขอจัดการประชุมได้ถูกนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมในกรอบ ADMM และท้ายที่สุดอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดการประชุมกับทั้ง ๔ ประเทศ กรณีดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งความท้าทายของอาเซียนที่แสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังไม่เข้มแข็งพอต่อการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค อันเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนหลาย ๆ ประเทศ ยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาประเทศมหาอำนาจทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง การกำหนดกฎเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวยังไกลเกินกว่าที่จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน

๕. แนวทางของ กท. ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับแนวทางในการนำไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน ควรมีแนวทางดังนี้

๕.๑ ขับเคลื่อนการประเมินผลกิจกรรมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

๕.๒ ให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ของภูมิภาคในปัจจุบัน ได้แก่ ๑) การก่อการร้าย ๒) ความมั่นคงทางทะเล ๓) ภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ ๔) โรคอุบัติใหม่และโรคระบาด และ ๕) ภัยคุกคามทางไซเบอร์

๕.๓ ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน

๕.๔ พัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารในทุกระดับเพื่อให้การประสานงานระหว่างกันมีประสิทธิภาพ

๕.๕ ให้มีการนำเสนอนโยบายด้านการป้องกันประเทศและการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพในเวที ADMM อย่างจริงจัง เพื่อยกระดับความไว้วางใจระหว่างกัน

สรุป

จากการศึกษาถึงความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้ง ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียนจากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา และเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus พร้อมทั้ง อุปสรรคในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ ๒ สรุปได้ดังนี้

๑. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM สรุปได้ว่า เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) มีความคืบหน้ามากขึ้นแตกต่างกัน เป็นผลมาจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญ และความเร่งด่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคาม ส่งผลให้ความร่วมมือในอดีตขาดความคืบหน้าหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงปัจจุบัน

สำหรับปัจจัยหรือข้อขัดข้องที่เป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ เกิดความก้าวหน้าล่าช้า หรือการไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ มีดังนี้ ๑) เอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือมีเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินความร่วมมือทั้งหมดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ๒) ขาดการหารือและผลักดันเอกสารอย่างต่อเนื่องเพื่อผลักดันแนวความคิดไปสู่เป้าหมายสุดท้ายที่เหมาะสมและเป็นไปได้ของความร่วมมือร่วมกัน ๓) ความแตกต่างในด้านขีดความสามารถและกลไกภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน ๔) การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ๕) ขาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด ที่ปฏิบัติงานในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

๒. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM - Plus มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะมีการกำหนดให้จัดตั้ง

คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) ๗ ด้าน และกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาร่วมมือกันเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านอีกด้วย โดยมีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ๗ ด้าน และลักษณะรูปแบบการดำเนินการในแต่ละวงรอบ ๓ ปี จะต้องได้รับความเห็นชอบและรับรองแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ทั้งนี้ ในปี ๖๒ ประเทศไทยในฐานะการเป็นประธานการประชุม ADMM-Plus ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและที่ประชุมฯ มีมติให้การรับรองและเห็นชอบให้การรับรองการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus โดยให้คงการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ในวงรอบต่อไป (วงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) เนื่องจากคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ยังความจำเป็นและตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

สำหรับอุปสรรคของการดำเนินงานความร่วมมือของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ การขาดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในระยะยาว โดยประเทศที่เป็นประธานร่วมจะพิจารณาเฉพาะวงรอบช่วงที่ตนเองเป็นประธาน ไม่ได้มองเป้าหมายระยะยาวว่า ผลลัพธ์อีก ๒๐ ปี คืออะไร และการดำเนินงานขาดการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุและทำให้มีการใช้ทรัพยากรทางทหาร ในการเข้าร่วมการฝึกและอบรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ร่วมหารือกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา เป็นรายประเทศ โดยให้มีการจัดการประชุมฯ เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม

ทั้งนี้ ในห้วงที่กระทรวงกลาโหมเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในปี ๖๒ ได้มีการหารือเรื่องการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, สหพันธรัฐรัสเซีย, ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศมีความเห็นที่แตกต่าง คือ เห็นว่าไม่ควรจัดการประชุม ซึ่งควรดำเนินการตามสาระสำคัญของเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมฯ คือ ให้มีการจัดการประชุมฯ เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม และให้เหตุผลเพิ่มเติม ๒ ประการ ดังนี้ คือ ๑) เป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ และ ๒) ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจนจากการจัดการประชุมดังกล่าว โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมก็ได้มีมติเห็นชอบภายในที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ โดยพิจารณาให้ประเทศคู่เจรจาสามารถจัดการประชุมในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับร้องขอเสมอเพราะยากต่อการปฏิเสธประเทศคู่เจรจา

ปัญหาข้อขัดข้องสำหรับการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้ คือ ประเทศคู่เจรจาที่เป็นมหาอำนาจในภูมิภาคยังมีความพยายามขอจัดการประชุมดังกล่าว ส่งผลให้การ

ดำเนินการตามเอกสารดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง กรณีดังกล่าวเป็นประเด็นความท้าทายของอาเซียนที่แสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังขาดเอกภาพและความเข้มแข็งกับการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค

๔. ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ใน คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus สรุปได้ว่า กลไก-ADMM-Plus ได้ถูกใช้เป็นกลไกการดำเนินการทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ เกิดจากกรณีที่มีมติของที่ประชุม ADSOM WG ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เห็นชอบการเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และแคนาดา แต่ถูกคัดค้านจากรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีนในที่ประชุม ADSOM-Plus WG ทำให้เกิดความท้าทายต่อความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) จนทำให้อาเซียนต้องชะลอการดำเนินการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อน และให้มีการหารือเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดที่จะรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน และไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ โดยภายหลังจากการประชุม-ADSOM-Plus ในปี ๒๕๖๒ ได้มีการเสนอแนวทางแก้ปัญหา ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑) ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามหารือกับสหพันธรัฐรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อนำมาให้อยอมรับประเทศนอกคู่เจรจาดังกล่าว และ ๒) แก้ไขกระบวนการตัดสินใจให้ขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น

๕. อุปสรรคในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ๆ ฉบับปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) มุ่งเน้นแนวทางการดำเนินการที่ยังไม่เกิดขึ้นจากแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในวงรอบที่ผ่านมา รวมทั้งได้ระบุดูความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่กรอบการประชุม ADMM สามารถบรรลุได้ในห้วงปี ๓ ปี จากการตรวจสอบพบว่า มีการดำเนินการตามแผนนี้ในจำนวนที่น้อยมาก ประเทศสมาชิกบางประเทศให้ความสนใจ อุปสรรคสำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM คือ ๑) แผนการปฏิบัติงานไม่ได้ดำเนินการจัดทำโดยประเทศที่เป็นเจ้าของเอกสารแนวความคิด ๒) แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ขาดเป้าหมายระยะยาว

๖. ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ศึกษามาในบทนี้ โดยรวมมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางดังนี้

๖.๑ สาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้

๖.๑.๑ ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของเป้าหมายสุดท้าย การมีเป้าหมายสุดท้ายของความร่วมมือที่มีความท้าทายเป็นอย่างมากทำให้การนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้ยาก เช่น โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ หรือด้านเครือข่ายการส่งกำลังบำรุง เป็นต้น การหารือและผลักดันเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ให้เกิดเป็นความร่วมมือในระดับพหุภาคีที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเกิดผลเป็นรูปธรรมจึงต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

๖.๑.๒ การผลักดันโดยประเทศที่ริเริ่มเอกสารแนวความคิด เพื่อรักษาความต่อเนื่องของการผลักดัน ซึ่งหากละเลยไม่ดำเนินการจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่ร่วมพิจารณาและจัดทำเอกสารแนวความคิดในรายละเอียดได้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปปฏิบัติหน้าที่อื่นแล้ว ย่อมทำให้การผลักดันเอกสารแนวความคิดเป็นไปไม่ได้ด้วยความยากลำบาก

๖.๑.๓ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากในกระบวนการนำไปปฏิบัตินั้นย่อมจะมีอุปสรรคให้ต้องแก้ไขอยู่เสมอ และจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสาระของเอกสารอย่างแท้จริงและมีศักยภาพในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับร่วมกัน

๖.๑.๔ การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดบางฉบับ กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย นับเป็นภาระกับบางประเทศที่จะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ และมีเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการความร่วมมือทั้งหมดให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๖.๑.๕ การมีแผนงานรองรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ แผนงานดังกล่าวจะเป็นกรอบและแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติและเป็นกลไกในการดำรงความต่อเนื่องในการดำเนินงานกรณีมีการเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติต่อไป ซึ่งการนำไปสู่การปฏิบัติต้องเป็นรูปธรรม

๖.๑.๖ การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเอกสารแนวความคิดที่เป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์ร่วมกันที่มองได้ชัดเจนมากที่สุดจะมีแนวโน้มสำเร็จง่าย

๖.๑.๗ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเป็นปัจจัยหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญและความเร่งด่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคาม ส่งผลให้ความร่วมมือในอดีตขาดความคืบหน้าหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงปัจจุบัน

๖.๒ กท. ควรมีท่าทีและผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

๖.๒.๑ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพ ความรู้ ความมุ่งมั่น ประสบการณ์ และเครือข่ายที่ดี จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันงานในกรอบอาเซียนในภาพรวม รวมทั้งเอกสารแนวความคิดให้มีความก้าวหน้า

๖.๒.๒ ผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลกิจกรรมความร่วมมือในกรอบ ADMM อย่างต่อเนื่องเพื่อพิจารณาการคงอยู่หรือบูรณาการความร่วมมือที่มีลักษณะเดียวกันของกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคและการใช้ทรัพยากรทางทหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๖.๒.๓ ดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งของความร่วมมือต่าง ๆ โดยผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนกำหนดความเร่งด่วนและมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์และสามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วนก็อาจพักไว้ก่อน นอกจากนี้ สมควรผลักดันให้การประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน นำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจมีกติกาสอดคล้องยิ่งขึ้น อาทิ

ประเทศสมาชิกอาเซียนหนึ่งจะสามารถเป็นเจ้าภาพดำเนินการเอกสารแนวความคิดได้เพียงเอกสารเดียว ณ เวลาหนึ่ง

๖.๓ แนวทางการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus

การเปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาเข้ามาสังเกตการณ์ในกิจกรรมบางประการของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus การดำเนินการนี้ไม่สามารถสืบหน้าต่อไปได้ เนื่องจากประเทศคู่เจรจาบางประเทศได้มีความเห็นคัดค้านที่จะให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาบางประเทศเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยให้เหตุผลว่า เคยได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นมิตรจากประเทศเหล่านั้นในเวทีความร่วมมืออื่นนอกกรอบอาเซียน ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวถือเป็นเหตุการณ์แรกซึ่งสกัดกั้นความก้าวหน้าของความร่วมมือซึ่งเป็นความริเริ่มของอาเซียนที่เกิดกับกลไก ADMM-Plus และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลไกอาเซียนโดยรวม

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหา อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา อย่างไรก็ตาม สุดท้ายควรมีเป้าหมายให้สามารถดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาค

๖.๔ แนวทางในการแก้ไขประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน กรณีประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นแนวคิดที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเห็นร่วมกันว่า ควรมีการจำกัดจำนวนเท่าที่จำเป็นเพื่อไม่ให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายและความรับผิดชอบในการจัด ประเทศสมาชิกอาเซียนมักมีความเห็นที่แตกต่างกันเสมอ ส่วนหนึ่งเห็นว่าไม่ควรจัด มักใช้เป็นเหตุผลในการอ้างเมื่อไม่ประสงค์จะให้มีการจัดการประชุม คือ ๑) เป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ และ ๒) ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจนจากการจัดการประชุมดังกล่าว ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับคำร้องขอ โดยอยู่บนหลักการว่ารัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนมีเสรีในการพิจารณาเข้าร่วมการประชุมด้วยตนเอง หรืออาจมอบหมายผู้แทน

สำหรับแนวทางแก้ไขนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมกันพิจารณาทบทวนผลประโยชน์และความจำเป็นของการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาแต่ละประเทศอย่างจริงจัง

๖.๕ แนวทางของ กท. ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖.๕.๑ ยกระดับความไว้วางใจระหว่างกัน โดยให้มีการนำเสนอนโยบายด้านการป้องกันประเทศและการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพในเวที ADMM อย่างจริงจังและพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารในทุกระดับเพื่อให้การประสานงานระหว่างกันมีประสิทธิภาพ

๖.๕.๒ เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของ กระทบวงกลาโหมอาเซียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือ ที่กระทบวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง โดยกระทบวงกลาโหมอาเซียนต้องเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ที่จะสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริงก่อน โดยเริ่มต้นจากผลประโยชน์ร่วมแบบง่าย ๆ ก่อน และค่อย ๆ ขยายความมั่นใจไปด้านอื่น ๆ ที่มีความยุ่งยากต่อไป โดยเรื่องที่มีความยุ่งยากต้องกำหนด แผนงานที่มีความชัดเจน และพัฒนาอย่างมีวินัย และแบบแผนเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือที่มี ประสิทธิภาพ

๖.๕.๓ ขับเคลื่อนการประเมินผลกิจกรรมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

๖.๕.๔ ให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไข ปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญของภูมิภาคในปัจจุบัน ได้แก่ ๑) การก่อการร้าย ๒) ความมั่นคงทางทะเล ๓) ภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ ๔) โรคระบาด และ ๕) ภัยคุกคาม ทางไซเบอร์

๖.๕.๕ การสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือต่างๆ (การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม) กระทบวงกลาโหมอาเซียนควรรีเริ่ม พิจารณาประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งจะอำนวยให้สนับสนุนความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) รวมทั้งความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนด้วย

๖.๕.๖ ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็น แกนกลางของอาเซียน

บทที่ ๔

การส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม

ส่วนนำของบท

บทนี้จะเป็นการนำผลการศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวบรวมไว้ในบทที่ ๒ พร้อมทั้งนำผลการศึกษา และวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ทำลายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ซึ่งรวบรวมไว้ในบทที่ ๓ นำมาวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ ๓ คือ เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน โดยแบ่งลำดับการวิเคราะห์และการนำเสนอออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM

๒. การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM-Plus

๓. แนวทางการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

การประชุม ADMM และ ADMM-Plus เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งกลไกหนึ่งของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยเป็นเวทีที่รัฐมนตรีกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมของประเทศคู่เจรจา มาหารือแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก รวมทั้งกำหนดกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารร่วมกันเพื่อตอบสนองการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเกิดความยั่งยืนต่อไป

การพิจารณาวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM และ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ ๓ คือ เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน จะพิจารณาใช้แนวคิดของ Sarah Teo ที่กล่าวถึงในบทที่ ๒ มาใช้วิเคราะห์ โดยประกอบด้วย องค์ประกอบ ๓ ประการ สรุปได้ดังนี้

๑. ความไว้วางใจ (Confidence) การสร้างความไว้วางใจ นับว่าเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญของอาเซียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และเป็นปัจจัยหลักในการขยายกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ การสร้างความไว้วางใจกันระหว่างฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งที่ประกันความมั่นใจได้ว่า ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนจะอยู่รอดได้ในระยะยาว

๒. ความสอดคล้อง (Consistency) การส่งเสริมวาระการประชุมในแต่ละปี รวมทั้งแผนปฏิบัติการ ๓ ให้มีความสอดคล้องและเกิดความต่อเนื่อง โดยไม่ขึ้นอยู่กับความสนใจของประเทศที่เป็นประธานอาเซียนในปีนั้น ๆ ความสอดคล้อง ถือว่ามีความสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงฉันทามติของอาเซียนในเรื่องประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค

๓. ความแข็งแกร่ง (Consolidation) ความร่วมมือในกรอบ ADMM ที่กว้างขึ้น และบางกิจกรรมทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ของกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ ซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการอ่อนล้า ทั้งนี้ หากทรัพยากรและเวลาที่มีความจำกัด ประเทศสมาชิกอาเซียนก็ต้องแน่ใจว่าสามารถสร้างความแข็งแกร่งได้โดยไม่เกินกำลังที่มีอยู่ ซึ่งจะช่วยให้ความร่วมมือในกรอบ ADMM คงอยู่ต่อไปได้อย่างยาวนาน และสามารถรับมือกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้

การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM

ความไว้วางใจ (Confidence)

การจัดการประชุม ADMM ประสบผลสำเร็จอย่างมากต่อภูมิภาคนี้ จากที่เคยทราบกันว่าประเทศสมาชิกอาเซียนเคยมีความเป็นปรปักษ์ด้านความมั่นคงระหว่างหลายประเทศในอาเซียนในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา การประชุม ADMM ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๙ ก็เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่สำคัญในประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง ทั้งที่ในอดีตเคยมีการปฏิเสธความร่วมมือทางทหารแบบพหุภาคีมาก่อน ความร่วมมือทางทหารในลักษณะพหุภาคีในอาเซียน นับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น หลังจากที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญของการเป็นประชาคมของอาเซียน โดยเฉพาะในบริบทของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในปัจจุบันที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเผชิญกับความท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในภูมิภาค ท่ามกลางความตึงเครียดระหว่างมหาอำนาจอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเสริมสร้างศักยภาพทางทหารด้วยแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และต้องคำนึงถึงความไม่มีเสถียรภาพและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในสภาวะแวดล้อมทางความมั่นคงของภูมิภาค

ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM การเสริมสร้างความไว้วางใจ นับว่าเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญของอาเซียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และเป็นปัจจัยหลักในการขยายกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งนี้ในส่วนของการประชุม ADMM ได้เสริมสร้างความไว้วางใจกันระหว่างฝ่ายทหารประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งที่ประกันความมั่นใจได้ว่า ความร่วมมือทางทหาร

ของประเทศสมาชิกอาเซียนจะอยู่รอดได้ในระยะยาว ตัวอย่างเช่น การเข้าร่วมการประชุมตามกลไกการประชุมในกรอบการประชุม ADMM ของเจ้าหน้าที่ทุกระดับและรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ทำให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับได้รู้จักคุ้นเคยกันและเป็นเพื่อนร่วมงานกัน นำไปสู่การปฏิบัติทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับรัฐมนตรีกลาโหม ที่มีโอกาสได้พบปะและหารือร่วมกันปีละ ๒ ก่อให้เกิดความคุ้นเคยและสนิทสนมกันในกลุ่มรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน

นอกจากนั้น การจัดให้มีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADI) หรือ Hotline เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้มีการติดต่อสื่อสารในกรณีเร่งด่วน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางทหารที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาคได้อย่างทันที่ รวมทั้งการมีเอกสารแนวทางปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลและทางอากาศ ก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะช่วยลดการเผชิญหน้ากันโดยไม่ตั้งใจ และช่วยให้มีการตอบสนองที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ ตัวอย่างมาตรการดังกล่าวจะช่วยให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปอย่างคาดเดาได้ ก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม การประชุมในกรอบ ADMM จำเป็นต้องสร้างมาตรการอย่างจริงจังกับการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งยังไม่มีมาตรการอย่างจริงจังมาก่อน การประชุมในกรอบ ADMM ควรที่จะดำเนินการในการสร้างความศรัทธาเริ่มภายใต้กรอบการประชุมฯ นี้ เพื่อปรับปรุงความเข้าใจและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยการเตรียมการและพิมพ์เผยแพร่รายงานประจำปีของอาเซียนสู่สาธารณชน ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในแผนปฏิบัติการ ๓ ปีของอาเซียน ซึ่งเป็นวิธีที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ADMM ที่จะได้แลกเปลี่ยนมุมมองและเพิ่มความโปร่งใสระหว่างกัน จะช่วยลดการขาดความไว้วางใจในภูมิภาคได้ รวมทั้งเป็นการวางรากฐานที่แข็งแกร่งในการบริหารจัดการประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนทางการเมืองให้ดียิ่งขึ้น

ความสอดคล้อง (Consistency)

ความสอดคล้อง (Consistency) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงฉันทามติของอาเซียนในเรื่องประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค ดังนั้น การส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแผนประชาคมการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งแผนปฏิบัติการ ๓ ของ ADMM ให้เกิดความสอดคล้องและความต่อเนื่อง โดยไม่ขึ้นอยู่กับความสนใจของประเทศที่เป็นประธานอาเซียนในปีนั้น ๆ ใด ๆ หนึ่ง อย่างไรก็ตามการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตามแผนประชาคมการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งแผนปฏิบัติการ ๓ ของ ADMM ซึ่งมีความสอดคล้องที่กว้างหลากหลายในวาระการประชุม ADMM นั้น อาจไม่ปรากฏให้รับรู้ว่าเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

การประชุม ADMM ต้องเผชิญกับความไม่สอดคล้องกันในแง่ศักยภาพขององค์กร เนื่องจากการเป็นประธานอาเซียนจะหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งทุกปี ดังนั้น วาระการประชุมและความสำเร็จของ ADMM จะมีความหลากหลายต่างกันไปปีต่อปี โดยขึ้นอยู่กับศักยภาพและความเป็นผู้นำของประธาน ADMM รวมทั้งความสนใจของประเทศที่เป็นประธานอาเซียนในปีนั้น ๆ ในแต่ละปี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสุดท้ายร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับ

ศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการประชุมในกรอบ ADMM ยังคงมีความสอดคล้องกันในแต่ละปี และด้วยการมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสุดท้ายร่วมกัน จะก่อให้เกิดความสอดคล้องกัน ทำให้การประชุมในกรอบ ADMM มีฐานะเป็นเวทีการประชุมที่มีความเป็นผู้นำ และการประชุมในกรอบ ADMM ก็จะสามารถรวมตัวกันเพื่อเผชิญหน้ากับผลประโยชน์และวาระต่าง ๆ จากนอกภูมิภาคได้

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าในระยะยาว “ความสอดคล้อง” ถือว่ามีความสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงฉันทามติของอาเซียนในเรื่องประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค และสะท้อนถึงการทำหน้าที่ประธานอาเซียน ที่จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในฐานะประธานให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การประชุมในกรอบ ADMM ยังขาดฉันทามติของอาเซียนในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่า วาระการประชุมและประเด็นด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค จะขึ้นอยู่กับประธานอาเซียนในปีนั้น ๆ

ความแข็งแกร่ง (Consolidation)

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ได้กล่าวถึงให้มีการทบทวนข้อริเริ่มที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ความร่วมมือในกรอบ ADMM ที่มีขอบเขตที่กว้างขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมภายใต้ข้อริเริ่มเพิ่มมากขึ้น และบางกิจกรรมทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ของกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนทรัพยากรและมีข้อจำกัดด้านเวลา ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องมั่นใจว่าสามารถสร้างความแข็งแกร่งได้โดยไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งจะช่วยดำรงความร่วมมือ ADMM ให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างยาวนาน และสามารถรับมือกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้

การจัดทำเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ซึ่งประเทศไทยเป็นประธาน เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับการประชุมในกรอบ ADMM เพราะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่จะทบทวนวัตถุประสงค์ และประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินการทั้งหมดของเอกสารแนวความคิดริเริ่มในกรอบ ADMM เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะมีการขยายหรือลดความคิดริเริ่มต่าง ๆ หรือไม่ ทำให้สามารถรับมือกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและทันสมัย

การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกัน และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค ที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญของการเสริมสร้างความแข็งแกร่งร่วมกัน คือ การจัดให้มีศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ACMM) ถือว่าเป็นแนวทางความร่วมมือที่โดดเด่นของฝ่ายกลาโหมอาเซียน เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ของฝ่ายทหารของอาเซียนมีความร่วมมือกันและมีความก้าวหน้าในด้านการแพทย์ ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญ ในกรณีที่ฝ่ายทหารของอาเซียนจะต้องปฏิบัติภารกิจร่วมกันในอนาคต เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาค เป็นต้น

การสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือนั้น กระทรวงกลาโหมอาเซียนควรริเริ่มพิจารณาประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งจะอำนวยให้สนับสนุนความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) รวมทั้งความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ของอาเซียนด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ความร่วมมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งเป็นความริเริ่มของกระทรวงกลาโหมไทย ในโอกาสการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเมื่อปี ๒๕๖๒ ซึ่งความริเริ่มดังกล่าวนอกจากจะเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหารอาเซียนด้วยกันแล้ว การมีเสถียรภาพและความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนยังจะส่งผลให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปด้วยความราบรื่นและก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นด้วย รวมทั้งทำให้ประชาชนของประเทศที่มีชายแดนร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้นอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ เนื่องจากมีเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการความร่วมมือทั้งหมดให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม การดำเนินการให้เกิดความแข็งแกร่งของความร่วมมือต่าง ๆ สามารถดำเนินการโดยผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนกำหนดความเร่งด่วนและมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ สามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วนก็อาจพักไว้ก่อน นอกจากนี้ สมควรผลักดันให้การประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน นำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจมีกติกาสัญญาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อาทิ ประเทศสมาชิกอาเซียนหนึ่งจะสามารถเป็นเจ้าภาพดำเนินการเอกสารแนวความคิดได้เพียงเอกสารเดียว ณ เวลาหนึ่ง

การวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM-Plus

ความไว้วางใจ (Confidence)

ความร่วมมือภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus นั้น มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะภายใต้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) โดยกลไกการประชุมนี้มีการนำยุทธศาสตร์ กำลังพล และทรัพยากรทางทหารมาใช้ในการฝึกร่วมกัน และการประชุม ADMM-Plus มีคุณลักษณะมุ่งเน้นให้ความสำคัญในประเด็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ มีผลต่อการขยายความร่วมมือระหว่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหาร และการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยทหารและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกัน ในกรอบการประชุม ADMM-Plus อย่างไรก็ตาม การขาดความไว้วางใจระหว่างกันยังคงมีอยู่ในภูมิภาคในประเด็นความมั่นคงรูปแบบเดิม เช่น ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่ยังมีประเด็นละเอียดอ่อนทางการเมืองแฝงอยู่

ผลประโยชน์และการแข่งขันของมหาอำนาจ เป็นความท้าทายที่มีผลกระทบต่อความเป็นแกนกลางของอาเซียน และอาจลดความไว้วางใจระหว่างกันและกันได้ ในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศที่ยังคงวางใจกับการดำเนินความสัมพันธ์ในแบบทวิภาคีกับประเทศคู่เจรจาเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง ซึ่งการดำเนินการนี้จะมีผลให้อาเซียนมีความเสี่ยง

ที่จะแตกแยกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกันเอง กรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ อันหนึ่ง คือ การไม่ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเมื่อปี ๒๕๕๕ ที่กรุงพนมเปญ (ซึ่งเกิดจากความไม่เห็นชอบของที่ประชุมต่อกรณีปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้)

ในการนี้ มีความจำเป็นที่ต้องมั่นใจได้ว่าการประชุม ADMM จะมีบทบาทนำการประชุม ADMM-Plus และมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กรณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียนและบั่นทอนความไว้วางใจระหว่างกันและกัน อาทิ กรณี ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่ประเทศคู่เจรจาได้ร้องขอให้มีการจัดการประชุมขึ้น ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องนำการร้องขอแต่ละครั้งมาหารือร่วมกันก่อนการตัดสินใจ ประเทศสมาชิกอาเซียนมักมีความเห็นที่แตกต่างกันเสมอ เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีการจัดการประชุมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จึงเป็นไปได้ยากที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะปฏิเสธการจัดการประชุมนี้เมื่อได้รับการร้องขอจากประเทศคู่เจรจาที่ร้องขอเป็นประจำ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมกันพิจารณา ทบทวนผลประโยชน์และความจำเป็นของการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาแต่ละประเทศอย่างจริงจัง

อีกกรณีหนึ่ง คือ การคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจามาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งเกิดเหตุการณ์ขึ้นในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒ ซึ่งการดำเนินการตามโครงการนี้ไม่สามารถสืบหน้าต่อไปได้ เนื่องจากประเทศคู่เจรจาบางประเทศได้มีความเห็นคัดค้านที่จะให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจา บางประเทศ เข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยที่ไม่ขัดหลักการอนุมัติในเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ของประเทศนอกคู่เจรจา โดยกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนร่วมกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา แต่การคัดค้านดังกล่าวถือว่าเป็นเหตุการณ์แรกซึ่งสกัดกั้นความก้าวหน้าของความร่วมมือซึ่งเป็นความริเริ่มของอาเซียนที่เกิดกับกลไก ADMM-Plus และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลาโหมอาเซียนโดยรวม การแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากอาจมีความเสี่ยงที่ประเทศคู่เจรจาจะไม่สนใจการประชุม ADMM-Plus เพราะประเทศสมาชิก ADMM ยึดติดกับความเป็นแกนกลางของอาเซียนมากเกินไป ประเทศสมาชิก ADMM ควรตระหนักถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการสงวนไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในเวที ADMM-Plus กับการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจาในแนวทางที่เป็นประโยชน์ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา อย่างไรก็ตาม ท้ายสุดควรมีเป้าหมายให้สามารถดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาคนี้

ความสอดคล้อง (Consistency)

การดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ถือเป็นความร่วมมือที่สำคัญ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยในแต่ละวงรอบจะมีการวางแผนงานในกรอบ ADMM-Plus ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน โดยประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ซึ่งเป็นแผนงาน ๓ ปี กำหนดเป้าหมายในระยะ ๓ ปี ขึ้นอยู่กับประธานร่วมในด้านนั้น ซึ่งโดยส่วนมากแล้วจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ประเทศคู่เจรจាកำหนดหรือประสงค์เป็นส่วนมาก แต่จะไม่มีกำหนด

เป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวว่า ในแต่ละคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน จะบรรลุเป้าหมายสุดท้ายอย่างไร จึงขาดการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพให้กับประเทศสมาชิกอาเซียน และก่อให้เกิดความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM-Plus ต่อไป

ความแข็งแกร่ง (Consolidation)

เพื่อเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM-Plus แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM (3 Years Work Programme) จึงได้กำหนดให้มีการทบทวน และปรับความเหมาะสมของความร่วมมือทางทหารเดิมที่มีอยู่ โดยผ่านเวที คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) โดยมีแนวทางการดำเนินการ ๒ ข้อ ได้แก่ ๑) ประเมินความเสร็จสมบูรณ์ของงานต่าง ๆ ในกรอบ EWG, และประเมินว่า EWG ด้านใดควรมีการคงไว้ หรือยกเลิก หรือรวมเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าประสงค์ คือ ปรับปรุงกลไกความร่วมมือภายใต้กรอบ ADMM-Plus ให้มีประสิทธิภาพ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) ทบทวนแผนปฏิบัติงานของแต่ละ EWG รวมทั้งมุ่งเน้นไปที่แนวทางการดำเนินการและวัตถุประสงค์ที่ยังไม่บรรลุ โดยมีเป้าประสงค์ คือ เพิ่มความร่วมมือในสาขาเฉพาะที่ยังนำวิถึ โดยอาศัยแผนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ก็ได้กล่าวถึงให้มีการทบทวนข้อริเริ่มที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ ADMM-Plus ตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ ประเทศไทยในฐานะการเป็นประธานการประชุม ADMM-Plus ในปี ๒๒ ประเทศไทยได้กำหนดวาระการประชุมในการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM และที่ประชุมฯ มีมติให้การรับรองและเห็นชอบให้การรับรองการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus โดยให้คงการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ในวงรอบต่อไป (วงรอบปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) เนื่องจากคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ยังความจำเป็นและตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการให้ความสำคัญต่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อความร่วมมือในกรอบนี้ต่อไป

แนวทางการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

จากการวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ ๓ คือ เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน จึงขอเสนอแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืน ตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๒๕๖๒ โดยใช้

แนวคิดหลัก 4C คือ ความไว้วางใจ (Confidence) ความสอดคล้อง (Consistency) ความแข็งแกร่ง (Consolidation) และ ความเป็นแกนกลาง (Centrality) ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus

๑. ส่งเสริมให้ยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Confidence) ซึ่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM-Plus การเสริมสร้าง ความไว้วางใจ นับว่าเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญของอาเซียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และเป็นปัจจัยหลักในการขยายกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ โดยให้มีการดำเนินการดังนี้

๑.๑ ส่งเสริมให้มีการส่งผู้แทนฝ่ายไทยที่เป็นโดยตำแหน่งเข้าร่วมการประชุมระดับคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโส เจ้าหน้าที่อาวุโส และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในกรอบการประชุม ADMM และ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ทุกครั้ง หากไม่จำเป็นไม่ควรส่งผู้แทนเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการให้ความสำคัญต่อความร่วมมือในกรอบความร่วมมือนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมการประชุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ในทุกระดับได้รู้จักคุ้นเคยและเป็นเพื่อนร่วมงานกัน นำไปสู่การปฏิบัติทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้มีการหารือทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ทุกครั้งที่เข้าร่วมการประชุม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือให้เพิ่มมากขึ้น และเป็นโอกาสอันดีในการพบปะหารือในเรื่องอื่น ๆ ด้วย อันจะนำไปสู่การยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๑.๒ ส่งเสริมการจัดให้มีกลไกและเอกสารแนวทาบปฏิบัติเพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดให้มีเครือข่ายและการใช้งานการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADI) หรือ Hotline และขยายเครือข่ายไปยังประเทศคู่เจรจา เพื่อช่วยให้มีการติดต่อสื่อสารในกรณีเร่งด่วน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางทหารที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาคได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งการมีเอกสารแนวทาบปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลและทางอากาศ ซึ่งเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ช่วยลดการเผชิญหน้ากันโดยไม่ได้ตั้งใจ และช่วยให้มีการตอบสนองที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม เมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๑.๓ เสริมสร้างมาตรการการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิกอย่างจริงจัง ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในแผนปฏิบัติการ ๓ ปีของอาเซียน แต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังมาก่อน โดยระบุให้การประชุมในกรอบ ADMM ส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารในระดับชาติ และการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ แบ่งปันข้อมูลโดยอาศัยความสมัครใจในการบรรยายสรุปหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารในระดับชาติ และการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกระจายข้อมูลดังกล่าวให้แก่ มหาวิทยาลัยด้านการป้องกันประเทศ, โรงเรียนนายร้อย, โรงเรียนเสนาธิการ และหน่วยคลังสมองทางวิชาการ โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑) เพิ่มความโปร่งใสและความเข้าใจ

ในเรื่องนโยบายการทหารและแนวคิดด้านความมั่นคง ๒) มีความร่วมมืออย่างแข็งขันกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จะเป็นการช่วยลดการขาดความไว้วางใจในภูมิภาคได้

๑.๔ ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความร่วมมือในประเด็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีผลต่อการขยายความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ การแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหาร และการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยทหารและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง และความร่วมมือภายใต้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) หลีกเลี่ยงการนำประเด็นความมั่นคงรูปแบบเดิมที่ยังมีความขัดแย้งอยู่ในภูมิภาคมาหารือ เช่น ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่ยังมีประเด็นละเอียดอ่อนทางการเมืองแฝงอยู่

๒. ส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ให้เกิดขึ้นในกรอบการประชุม ADMM โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ ผลักดันให้มีการริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสุดท้ายร่วมกันให้สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการประชุมในกรอบ ADMM ยังคงมีความสอดคล้องกันในแต่ละปี

๒.๒ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแผนประชาคมการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งแผนปฏิบัติการ ๓ ของ ADMM ที่มีฉันทามติร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและความต่อเนื่อง โดยไม่ขึ้นอยู่กับความสนใจของประเทศที่เป็นประธานอาเซียนในปีนั้น ๆ

๒.๓ ส่งเสริมให้มีฉันทามติของประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญของภูมิภาคในปัจจุบัน ได้แก่ ๑) การก่อการร้าย ๒) ความมั่นคงทางทะเล ๓) ภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ ๔) โรคอุบัติใหม่และโรคระบาด และ ๕) ภัยคุกคามทางไซเบอร์ และสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกัน

๒.๔ ส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา สำหรับการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพิ่มเติมจากการกำหนดแผนงาน ๓ ปี ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ซึ่งกำหนดเป้าหมายในระยะเวลาเพียง ๓ ปีเท่านั้น ทั้งนี้ จะเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพให้กับประเทศสมาชิกอาเซียน และก่อให้เกิดความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM-Plus ต่อไป

๓. เสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) ให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM ซึ่งมีขอบเขตความร่วมมือที่กว้างขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมภายใต้ข้อริเริ่มเพิ่มมากขึ้น และบางกิจกรรมทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศสมาชิกต้องบริหารจัดการทรัพยากรและเวลาให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งโดยไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อดำรงความร่วมมือในกรอบ ADMM ให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน และสามารถรับมือกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยดำเนินการดังนี้

๓.๑ เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของกระทรวงกลาโหมอาเซียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะสุดท้ายร่วมกันให้ชัดเจนของ

ความร่วมมือในกรอบ ADMM ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันงานในกรอบอาเซียนในภาพรวม รวมทั้งเอกสารแนวความคิดให้มีความก้าวหน้า โดยพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมอาเซียนต้องพิจารณากิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพที่จะสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริง

๓.๒ ผลักดันให้มีการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างจริงจัง ตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติ ที่ประเทศไทยได้ริเริ่มไว้ในปี ๖๒ เพื่อทบทวนวัตถุประสงค์ และประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินการทั้งหมดของเอกสารแนวความคิดริเริ่มในกรอบ ADMM เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะมีการขยายหรือลดความคิดริเริ่มต่าง ๆ หรือไม่ ทำให้มีความทันสมัย และสามารถรับมือกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้

๓.๓ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญ (Best Practice) ของกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่สามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เช่น การจัดทำมีศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ACMM) ถือว่าเป็นแนวทางความร่วมมือที่โดดเด่นของฝ่ายกลาโหมอาเซียน เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ของฝ่ายทหารของอาเซียนมีความร่วมมือกันและมีความก้าวหน้าในด้านการแพทย์

๓.๔ ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ความร่วมมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งเป็นความริเริ่มของกระทรวงกลาโหมไทย ในปี ๖๒ โดยความริเริ่มดังกล่าวนอกจากจะเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหารอาเซียนด้วยกัน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงของพื้นที่ชายแดน ยังจะส่งผลให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปด้วยความราบรื่นและก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นด้วย รวมทั้งทำให้ประชาชนของประเทศที่มีชายแดนร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้นอีกด้วย

๓.๕ เสริมสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาการนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ เนื่องจากมีเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือเป็นจำนวนมาก โดยผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียน กำหนดความเร่งด่วนของเอกสารแนวความคิด และมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ สามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วน สลับซับซ้อน หรือขาดความสนใจก็อาจพักไว้ก่อน เช่น โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของ (ADIC) และการสนับสนุนการส่งกำลังร่วมกันของอาเซียน เป็นต้น นอกจากนี้ สมควรผลักดันให้มีการประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง ชัดเจน นำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจมีกติกาสัญญาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อาทิ ประเทศสมาชิกอาเซียนหนึ่งจะสามารถเป็นเจ้าภาพดำเนินการเอกสารแนวความคิดได้เพียงเอกสารเดียว เวลานั้น ทั้งนี้ การหารือและผลักดันเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ให้เกิดเป็นความร่วมมือในระดับพหุภาคีที่มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเกิดผลเป็นรูปธรรม จึงต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

๓.๖ ผลักดันให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านในกรอบ ADMM-Plus ในทุก ๆ วงรอบ ๓ ปี (ปี ๖๕ ดำเนินการครั้งต่อไป) โดยอาจใช้แนวทางเดิม คือ มีการดำเนินการ ๒ ข้อ ได้แก่ ๑) ประเมินความสำเร็จสมบูรณ์ของงานต่าง ๆ ในกรอบ EWG, และ ประเมินว่า EWG ด้านใดควรมีการคงไว้ หรือยกเลิก หรือรวมเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าประสงค์ คือ ปรับปรุงกลไกความร่วมมือภายใต้กรอบ ADMM-Plus ให้มีประสิทธิภาพ และมีการใช้ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ ๒) ทบทวนแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละ EWG รวมทั้งมุ่งเน้นไปที่แนวทางการ ดำเนินการและวัตถุประสงค์ที่ยังไม่บรรลุ นอกจากนี้ ยังเป็นการปฏิบัติตามแผนงานประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ที่ระบุถึงการให้มีการทบทวนข้อริเริ่มที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ ADMM - Plus ตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาค และระหว่างประเทศ

๔. ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ด้วยการดำรงความเป็นแกนกลาง (Centrality) ของอาเซียน ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ต้องรวมตัวกันเป็นหนึ่ง เดียวกัน ด้วยจุดยืนและท่าทีร่วมกันในเรื่องสำคัญ ๆ ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคบนเวทีระหว่าง ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งเวทีการประชุม ADMM-Plus ด้วย เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองโดยประเทศ สมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นที่ต้องมั่นใจว่า การประชุม ADMM จะมีบทบาทนำการประชุม ADMM-Plus และมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กรณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายความเป็นแกนกลางของ อาเซียนของอาเซียน อาจมาจากหลายสาเหตุ อาทิ ผลประโยชน์และการแข่งขันของมหาอำนาจ ซึ่งมี เหตุการณ์เกิดขึ้นในการประชุมในกรอบรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ที่สำคัญดังนี้

๔.๑ กรณี ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ทั้งที่เป็นไปได้ยากที่ประเทศสมาชิก อาเซียนจะปฏิเสธการจัดการประชุมนี้เมื่อได้รับการร้องขอจากประเทศคู่เจรจา เห็นได้ว่าอาเซียน ไม่สามารถปฏิบัติตามกติกาที่ร่วมกันกำหนดไว้ในเอกสารแนวความคิดได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ ภาพลักษณ์ และความเป็นแกนกลางของอาเซียนเอง ภาระในการดำเนินการจึงตกอยู่กับประธาน การประชุมในแต่ละปี และต้องหาแนวทางการดำเนินการที่ขัดกับฉันทมติที่ร่วมกันรับรองเอกสาร แนวความคิดในเรื่องดังกล่าว โดยปกติแล้วก็จะไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการที่รับรองร่วมกันได้ (ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเป็นผู้ร้องขอ) ทำให้เป็นปัญหาของประเทศสมาชิกอาเซียนในการกำหนด หลักการแล้ว ไม่สามารถยึดถือปฏิบัติได้ ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมกันพิจารณาทบทวน ผลประโยชน์และความจำเป็นของการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาแต่ละประเทศ อย่างจริงจัง ดังนั้น จึงสมควรร่วมกันแก้ไขปัญหานี้ให้เร็วที่สุด โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๑.๑ จัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็น รายประเทศตามการร้องขอ โดยไม่มีการปฏิเสธ แต่แบ่งการประชุมออกเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดปี เช่น จัดการประชุมส่วนหนึ่งในห้วงเดียวกับการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม ประเทศคู่เจรจา และอีกส่วนหนึ่งในห้วงเดียวกับการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ

๔.๑.๒ ลดความถี่ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี กลาโหมประเทศคู่เจรจา เนื่องจากวัตถุประสงค์หนึ่งในการจัดการประชุมดังกล่าวก็เพื่อลดความ ต้องการในการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ แต่เนื่องจากมีการ

ประชุมอย่างไม่เป็นทางการรายประเทศเป็นประจำอยู่แล้ว การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาก็สามารถลดความถี่ลงได้

๔.๑.๓ ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาที่ต้องการประชุมอย่างไม่เป็นทางการเป็นรายประเทศ เสนอให้การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

๔.๒ กรณี การคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งการดำเนินการตามโครงการนี้ไม่สามารถืบหน้าต่อไปได้ เนื่องจากประเทศคู่เจรจาบางประเทศได้มีความเห็นคัดค้านที่จะให้ประเทศนอกคู่เจรจาบางประเทศเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยที่ไม่ขัดหลักการอนุมัติในเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ฯ ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสประเทศสมาชิกอาเซียน (ADSOM Leader) ร่วมกับหัวหน้าคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสประเทศคู่เจรจา (ADSOM Plus Leader) เป็นผู้ตัดสินใจรับประเทศนอกคู่เจรจาเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ ทั้งนี้ขั้นตอนในการดำเนินการร่างเอกสารที่ให้ประเทศคู่เจรจามีบทบาทสำคัญในการรับรองประเทศนอกคู่เจรจามาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานนั้น เอกสารดังกล่าวไม่ได้นำเสนอให้ประเทศคู่เจรจาได้พิจารณาตามลำดับ แต่ให้การประชุมในกรอบ ADMM เป็นผู้พิจารณาและให้การรับรองจนมีผลบังคับใช้ ทำให้เกิดปัญหาตามมาว่าเอกสารของ ADMM ไม่สามารถปฏิบัติได้ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลาโหมอาเซียนโดยรวม อย่างไรก็ตามปัญหานี้ผูกพันกับปัญหาการเมืองระหว่างประเทศด้วย สำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา อย่างไรก็ตามท้ายสุดควรมีเป้าหมายให้สามารถดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาค โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๒.๑ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมอบหมายให้ประเทศที่เป็นประธานอาเซียนหรือ พุดคุย และชี้แจงให้ประเทศคู่เจรจาเห็นถึงความตั้งใจจริงของอาเซียนในประเด็นดังกล่าว รวมทั้งการไม่เลือกข้าง และความเป็นแกนกลาง รวมทั้งภาพลักษณ์ของอาเซียน และขอให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงท่าทีมาสนับสนุนอาเซียน เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความคืบหน้าต่อไป ทั้งนี้หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผล อาเซียนควรให้เหตุผลว่า มีความจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทางที่อาเซียนเห็นว่าเป็นการรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน อันเป็นหลักการที่ทุกประเทศรวมทั้งประเทศคู่เจรจาเห็นด้วยมาโดยตลอด คือ ๑) อาเซียนทบทวนแก้ไขเอกสารแนวความคิดเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ประเทศคู่เจรจาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับประเทศผู้สังเกตการณ์ หรือ ๒) อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ สามารถร้องขอเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น หรือ ๓) อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถร้องขอเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM

๔.๒.๒ ผลักดันให้มีการทบทวนและปรับแก้ไขเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ADMM-Plus และนำมาหารือในการประชุม ADMM เพื่อลดปัญหาการที่อาเซียนไม่สามารถปฏิบัติ

ตามกติกาที่ร่วมกันกำหนดไว้ในเอกสารแนวความคิดได้ ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ ภาพลักษณ์ และความเป็นแกนกลางของอาเซียนเอง โดยอาจพิจารณาร่างเป็นเอกสารแนวทางการดำเนินการของประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งในแต่ละเรื่องที่สำคัญต้องใช้เวลาในการดำเนินการ

สรุป

จากการศึกษาความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวบรวมไว้ในบทที่ ๒ พร้อมทั้งนำผลการศึกษา และวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้องที่ทำนายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ซึ่งรวบรวมไว้ในบทที่ ๓ นำมาวิเคราะห์ความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM-Plus เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน โดยใช้แนวคิดหลัก 4C คือ ความไว้วางใจ (Confidence) ความสอดคล้อง (Consistency) ความแข็งแกร่ง (Consolidation) และความเป็นแกนกลาง (Centrality) ได้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้ยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Confidence) ในกรอบการประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยให้มีการดำเนินการดังนี้

๑.๑ ส่งเสริมให้มีการส่งผู้แทนฝ่ายไทยที่เป็นโดยตำแหน่งเข้าร่วมการประชุมระดับคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโส เจ้าหน้าที่อาวุโส และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในกรอบการประชุม ADMM และ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ทุกครั้ง และผลักดันให้มีการหารือทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ทุกครั้งที่เข้าร่วมการประชุม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือให้เพิ่มมากขึ้น และเป็นโอกาสอันดีในการพบปะหารือในเรื่องอื่น ๆ อันจะนำไปสู่การยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๑.๒ ส่งเสริมการจัดให้มีกลไก และเอกสารแนวทาบปฏิบัติเพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดให้มีเครือข่ายและการใช้งานการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADI) หรือ Hotline และขยายเครือข่ายไปยังประเทศคู่เจรจา รวมทั้งการมีเอกสารแนวทาบปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลและทางอากาศ ซึ่งเป็นอีกมาตรการที่ช่วยลดการเผชิญหน้ากันโดยไม่ตั้งใจ

๑.๓ เสริมสร้างมาตรการการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิกอย่างจริงจัง ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในแผนปฏิบัติการ ๓ ปีของอาเซียน แต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังมาก่อน

๑.๔ ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความร่วมมือในประเด็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีผลต่อการขยายความร่วมมือระหว่างกัน หลีกเลี่ยงการนำประเด็นความมั่นคงรูปแบบเดิมที่ยังมีความขัดแย้งอยู่ในภูมิภาคมาหารือ เช่น ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่ยังมีประเด็นละเอียดอ่อนทางการเมืองแฝงอยู่

๒. ส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ให้เกิดขึ้นในกรอบการประชุม ADMM โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ ผลักดันให้มีการริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสุดท้ายร่วมกันให้สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒.๒ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแผนประชาคมการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งแผนปฏิบัติการ ๓ ของ ADMM

๒.๓ ส่งเสริมให้มีฉันทามติของประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญของภูมิภาคในปัจจุบัน

๒.๔ ส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา สำหรับการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน

๓. เสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) ให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM ซึ่งมีขอบเขตความร่วมมือที่กว้างขึ้น บริหารจัดการทรัพยากรและเวลาให้มีประสิทธิภาพ ในการเสริมสร้างความแข็งแกร่ง ซึ่งไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ โดยดำเนินการดังนี้

๓.๑ กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะสุดท้ายร่วมกันให้ชัดเจนของความร่วมมือในกรอบ ADMM โดยพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง รวมทั้งสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริง

๓.๒ ผลักดันให้มีการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างจริงจัง

๓.๓ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญ (Best Practice) ของกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่สามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค

๓.๔ ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคง ยังจะส่งผลให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน รวมทั้งทำให้ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้นอีกด้วย

๓.๕ เสริมสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาการนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ โดยผลักดันให้กำหนดความเร่งด่วนของเอกสารแนวความคิด และมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ สามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วน สลับซับซ้อน หรือขาดความสนใจก็อาจพักไว้ก่อน นอกจากนี้ ผลักดันให้มีการประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน นำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม

๓.๖ ผลักดันให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus ในทุก ๆ วงรอบ ๓ ปี เพื่อปรับปรุงกลไกความร่วมมือภายใต้กรอบ

ADMM-Plus ให้มีประสิทธิภาพ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และทบทวนแผนปฏิบัติการ
งานของแต่ละ EWG

๔. ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของ
อาเซียน กรณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียนและของอาเซียน ซึ่งมี
เหตุการณ์เกิดขึ้นในการประชุมในกรอบรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ที่สำคัญดังนี้

๔.๑ กรณี ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุม
รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๑.๑ จัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นราย
ประเทศตามการร้องขอ โดยไม่มีการปฏิเสธ แต่แบ่งการประชุมออกเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดปี

๔.๑.๒ ลดความถี่ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี
กลาโหมประเทศคู่เจรจา

๔.๑.๓ ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาที่ต้องการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ
ให้การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

๔.๒ กรณี การคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งการดำเนินการตามโครงการนี้ไม่สามารถ
คืบหน้าต่อไปได้ สำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยให้
สามารถดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาค ซึ่งอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๒.๑ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมอบหมายให้ประเทศที่เป็นประธาน
อาเซียนหรือ พุดคุย และชี้แจงให้ประเทศคู่เจรจาพิจารณาเปลี่ยนแปลงท่าทีสนับสนุนอาเซียน
เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความคืบหน้าต่อไป ทั้งนี้ หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผล อาเซียนควร
มีความจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทางที่อาเซียนเห็นว่าเป็นการรักษาความเป็นแกนกลางของ
อาเซียน คือ ๑) อาเซียนทบทวนแก้ไขเอกสารแนวความคิดเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับการให้ประเทศคู่เจรจาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับประเทศผู้สังเกตการณ์ หรือ ๒) อาเซียนยก
ร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถร้องขอเข้าร่วมสังเกตการณ์
ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยอำนาจการตัดสินใจ
ขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น หรือ ๓) อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิด
โอกาสให้ประเทศต่างๆ สามารถร้องขอเข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM

๔.๒.๒ ผลักดันให้มีการทบทวนและปรับแก้ไขเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ
ADMM-Plus โดยอาจพิจารณาร่างเป็นเอกสารแนวทางการดำเนินการของประเทศสมาชิกอาเซียนกับ
ประเทศคู่เจรจา

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ ประกอบด้วย

๑. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๒. เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ทำลายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

๓. เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหลายแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก โดยเมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดระเบียบและนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประกอบกับแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งได้แนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ซึ่งในบทที่ ๕ นี้ จะนำเสนอ ๒ ประเด็น คือ ๑) สรุปผลการวิจัย และ ๒) ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยดังนี้

สรุป

ผลการศึกษาต่อวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา สรุปได้ดังนี้

ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม เป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการประชุม ADMM และ ADMM-Plus โดยเป็นเวทีที่รัฐมนตรีกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมของประเทศคู่เจรจา มาหารือแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก รวมทั้งกำหนดกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารร่วมกัน เพื่อตอบสนองการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเกิดความยั่งยืนต่อไป

จากพัฒนาการความร่วมมือในกรอบ ADMM ตั้งแต่เมื่อปี ๔๙ จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าความร่วมมือทางทหารมีขอบเขตที่กว้างขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมภายใต้ข้อริเริ่มเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี และบางกิจกรรมทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ของกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ ซึ่งทำให้มี

ความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนทรัพยากร ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจไม่มั่นใจว่าจะสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เพียงพอกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับประเทศสมาชิก

สำหรับความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus นั้น มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะมีการกำหนดให้จัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) ๗ ด้าน และกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาร่วมมือกันเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านอีกด้วย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๗ ด้าน ดำเนินการตามแผนงาน ๓ ปีของแต่ละด้าน

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๐๒๕ ได้เน้นย้ำให้มีการดำเนินการตามแผนงานของ ADMM ในเรื่องความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการทหารและความมั่นคง ซึ่งเป็นที่สนใจร่วมกันและให้มีการทบทวนข้อริเริ่มที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ตรงกับประเด็นที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

ประเด็นท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทย ในปี ๒๕๖๒ เกิดจากเอกสารสำคัญ ๒ ฉบับ ดังนี้

๑. เอกสารแนวความคิดว่าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting) ได้กำหนดหลักการสำคัญ คือ ๑) การประชุมหรือปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการนี้ต้องยึดถือความเป็นแกนกลางของอาเซียน รวมทั้งการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ๒) การประชุมอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีควมจำเป็นหรือประเด็นสำคัญ/เร่งด่วน ให้ถกหรือพิจารณาร่วมกับประเทศคู่เจรจา และ ๓) การตัดสินใจให้มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ จะต้องผ่านความเห็นชอบโดยฉันทมติของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ของประเทศนอกคู่เจรจา ได้กำหนดขั้นตอนการอนุมัติซึ่งนำไปสู่ปัญหาความท้าทายไว้ ดังนี้ ๑) ประเทศผู้สังเกตการณ์จะต้องได้รับการพิจารณาและอนุมัติโดยที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา และที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา ๒) เมื่อเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจาได้ทำการอนุมัติให้ประเทศผู้สังเกตการณ์สามารถเข้าร่วมการสังเกตการณ์ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จากนั้นประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ จะทำการประเมินและตัดสินใจกิจกรรมด้านที่เหมาะสมให้กับประเทศผู้สังเกตการณ์

ประเด็นสุดท้าย กระทรวงกลาโหมไทยได้แสดงบทบาทนำในการขับเคลื่อนความร่วมมือและผลักดันประเด็นสำคัญด้านความมั่นคง ภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยได้กำหนดแนวคิดหลักว่าด้วย “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” (Sustainable Security) ในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงให้มีความยั่งยืน การดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๒๕๖๒ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสานต่อและผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืน โดยพิจารณาใช้แนวคิดของ Sarah Teo มาใช้ประกอบการ

วิเคราะห์และกำหนดแนวทาง ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ๑) ความไวเนื้อเชื่อใจ (Confidence) ๒) ความสอดคล้อง (Consistency) และ ๓) ความแข็งแกร่ง (Consolidation)

ผลการศึกษาที่ต่อบัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ จากการศึกษาถึงความก้าวหน้า การดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้ง ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่า ด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา และเอกสาร แนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการ ประชุม ADMM-Plus พร้อมทั้ง อุปสรรคในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการ ประชุม ADMM และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ท้าทาย ต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ ๒ สรุปได้ดังนี้

๑. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM สรุปได้ว่า ปัจจัยหรือข้อขัดข้องที่เป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่ม ในเรื่องต่าง ๆ เกิดความก้าวหน้าล่าช้า หรือการไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้ สมบูรณ์ครบถ้วนได้ มีดังนี้ ๑) เอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือ มีเป็นจำนวนมาก ทำให้ กระทบวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการความร่วมมือทั้งหมด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ๒) ขาดการหารือและผลักดันเอกสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันแนวความคิดไปสู่เป้าหมายสุดท้ายที่เป็นไปได้และเหมาะสมของความร่วมมือร่วมกัน ๓) ความแตกต่างในด้านขีดความสามารถและกลไกภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน ๔) การดำเนินการ ในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการ ผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ๕) ขาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสาร แนวความคิดที่ปฏิบัติงานในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ๖) สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นปัจจัยที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญ และความเร่งด่วน ในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับภัยคุกคาม

๒. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM-Plus มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยมีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ๗ ด้าน และ ลักษณะรูปแบบการดำเนินการในแต่ละวงรอบ ๓ ปี จะต้องได้รับความเห็นชอบและรับรองแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ทั้งนี้ ในปี ๖๒ ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ ที่ประชุมฯ มีมติให้คงการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ในวงรอบต่อไป (วงรอบ ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) เนื่องจากคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน ยังความจำเป็นและตรงกับประเด็น ที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ สำหรับอุปสรรคของการดำเนินงานความร่วมมือ ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ การขาดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในระยะยาว โดยประเทศที่ เป็นประธานร่วมจะพิจารณาเฉพาะวงรอบช่วงที่ตนเองเป็นประธาน และการดำเนินงานขาดการ กำหนดเป้าหมายสุดท้ายที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุ และทำให้มีการใช้ทรัพยากรทางทหารในการเข้า ร่วมการฝึกและอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาการประชุมดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมหารือกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยให้มีการจัดการประชุมฯ เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม

ทั้งนี้ ในห้วงปี ๖๒ ได้มีการหารือเรื่องการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, สหพันธรัฐรัสเซีย, ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศมีความเห็นที่แตกต่าง คือ เห็นว่าไม่ควรจัดการประชุมซึ่งควรดำเนินการตามสาระสำคัญของเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมฯ คือ ให้มีการจัดการประชุมฯ เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม และให้เหตุผลเพิ่มเติม ๒ ประการ คือ ๑) เป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ และ ๒) ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจนจากการจัดการประชุมดังกล่าว โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมก็ได้มีมติเห็นชอบภายในที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ โดยพิจารณาให้ประเทศคู่เจรจาสามารถจัดการประชุมในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับขอร้องขอเสนอเพราะยากต่อการปฏิเสธประเทศคู่เจรจา

ปัญหาข้อขัดข้องสำหรับการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้ คือ ประเทศคู่เจรจาที่เป็นมหาอำนาจในภูมิภาคยังมีความพยายามขอจัดการประชุมดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินการตามเอกสารดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง กรณีดังกล่าวเป็นประเด็นความท้าทายของอาเซียนที่แสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังขาดเอกภาพและความเข้มแข็งกับการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค

๔. ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus สรุปได้ว่า กลไก ADMM-Plus ได้ถูกใช้เป็นการดำเนินการทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ เกิดจากกรณีที่มีมติของที่ประชุม ADSOM WG ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เห็นชอบการเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และแคนาดา แต่ถูกคัดค้านจากสหพันธรัฐรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีนในที่ประชุม ADSOM-Plus WG ทำให้เกิดความท้าทายต่อความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) จนทำให้อาเซียนต้องชะลอการดำเนินการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อน และให้มีการหารือเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดที่จะรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน และไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ โดยภายหลังจากการประชุม ADSOM-Plus ในปี ๒๕๖๒ ได้มีการเสนอแนวทางแก้ปัญหา ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑) ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามหารือกับสหพันธรัฐรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อนำมาให้อยอมรับประเทศนอกคู่เจรจาดังกล่าว และ ๒) แก้ไขกระบวนการตัดสินใจให้ขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น

๕. อุปสรรคในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ๆ ฉบับปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) มุ่งเน้นแนวทางการดำเนินการที่ยังไม่เกิดขึ้นจากแผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในวงรอบที่ผ่านมา รวมทั้งได้ระบุดูความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่กรอบการประชุม ADMM สามารถบรรลุได้ในห้วงปี ๓ ปี จากการตรวจสอบพบว่า มีการดำเนินการตามแผนนี้ในจำนวนที่น้อยมาก ประเทศสมาชิกบางประเทศไม่ให้ความสนใจ อุปสรรคสำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ในกรอบการประชุม ADMM คือ ๑) แผนการปฏิบัติงานไม่ได้ดำเนินการจัดทำโดยประเทศที่เป็นเจ้าของเอกสารแนวความคิด ๒) แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ขาดเป้าหมายระยะยาว

๖. ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ศึกษามาถึงสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ โดยรวมมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางดังนี้

๖.๑ ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของเป้าหมายสุดท้าย การมีเป้าหมายสุดท้ายของความร่วมมือที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก ทำให้การนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้ยาก เช่น โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ หรือด้านเครือข่ายการส่งกำลังบำรุง เป็นต้น การหารือและผลักดันเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ให้เกิดเป็นความร่วมมือในระดับพหุภาคีที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเกิดผลเป็นรูปธรรมจึงต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

๖.๒ การผลักดันโดยประเทศที่ริเริ่มเอกสารแนวความคิด เพื่อรักษาความต่อเนื่องของการผลักดัน ซึ่งหากละเลยไม่ดำเนินการจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่ร่วมพิจารณาและจัดทำเอกสารแนวความคิดในรายละเอียดได้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปปฏิบัติหน้าที่อื่นแล้ว ย่อมทำให้การผลักดันเอกสารแนวความคิดเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

๖.๓ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากในกระบวนการนำไปปฏิบัตินั้นย่อมจะมีอุปสรรคให้ต้องแก้ไขอยู่เสมอ และจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสาระของเอกสารอย่างแท้จริงและมีศักยภาพในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับร่วมกัน

๖.๔ การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดบางฉบับ กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย นับเป็นภาระกับบางประเทศที่จะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ และมีเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินความร่วมมือทั้งหมดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๖.๕ ขาดการมีแผนงานรองรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ แผนงานดังกล่าวจะเป็นกรอบและแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ และเป็นกลไกในการดำรงความต่อเนื่องในการดำเนินงานกรณีมีการเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติต่อไป ซึ่งการนำไปสู่การปฏิบัติต้องเป็นรูปธรรม

๖.๖ การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเอกสารแนวความคิดที่เป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์ร่วมกันที่มองได้ชัดเจนมากที่สุดจะมีแนวโน้มสำเร็จง่าย

๖.๗ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เป็นปัจจัยหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญและความเร่งด่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคามส่งผลให้ ความร่วมมือในอดีตขาดความคืบหน้า หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับ ความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงปัจจุบัน

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ เพื่อกำหนดแนวทาง ของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน โดยได้มี การกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหม โดยใช้แนวคิดหลัก 4C คือ ความไว้วางใจ (Confidence) ความสอดคล้อง (Consistency) ความแข็งแกร่ง (Consolidation) และ ความเป็นแกนกลาง (Centrality) สรุปได้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้ยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Confidence) ในกรอบการ ประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยให้มีการดำเนินการดังนี้

๑.๑ ส่งเสริมให้มีการส่งผู้แทนฝ่ายไทยที่เป็นโดยตำแหน่งเข้าร่วมการประชุมระดับ คณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโส เจ้าหน้าที่อาวุโส และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในกรอบ การประชุม ADMM และ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ทุกครั้ง และผลักดันให้มีการหารือทวิภาคีกับ ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ทุกครั้งที่เข้าร่วมการประชุม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือให้เพิ่มมากขึ้น และเป็นโอกาสอันดีในการพบปะหารือในเรื่องอื่น ๆ ด้วย อันจะนำไปสู่ การยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๑.๒ ส่งเสริมการจัดให้มีกลไกและเอกสารแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดให้มีเครือข่ายและการใช้งานการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐมนตรี กลาโหมอาเซียน (ADI) หรือ Hotline และขยายเครือข่ายไปยังประเทศคู่เจรจา รวมทั้งการมีเอกสาร แนวทางปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลและทางอากาศ ซึ่งเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ช่วยลดการ เผชิญหน้ากันโดยไม่ได้ตั้งใจ

๑.๓ เสริมสร้างมาตรการการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิกอย่างจริงจัง ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ของ ADMM แต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังมาก่อน

๑.๔ ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความร่วมมือในประเด็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ มีผลต่อการขยายความร่วมมือระหว่างกัน หลีกเลี่ยงการนำประเด็นความมั่นคงรูปแบบเดิมที่ยังมี ความขัดแย้งอยู่ในภูมิภาคมาหารือ อาทิ ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่ยังมีประเด็นละเอียดอ่อน ทางการเมืองแฝงอยู่

๒. ส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืน ต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ให้เกิดขึ้นในกรอบการประชุม ADMM โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ ผลักดันให้มีการริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสุดท้ายร่วมกันให้ สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒.๒ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแผนประชาคมการเมืองและความมั่นคงรวมทั้งแผนปฏิบัติการ ๓ ปี ของ ADMM

๒.๓ ส่งเสริมให้มีฉันทามติของประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญของภูมิภาคในปัจจุบัน

๒.๔ ส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา สำหรับการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน

๓. เสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) ให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM ซึ่งมีขอบเขตความร่วมมือที่กว้างขึ้น บริหารจัดการทรัพยากรและเวลาให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งโดยไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ โดยดำเนินการดังนี้

๓.๑ กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะสุดท้ายร่วมกันให้ชัดเจนของความร่วมมือในกรอบ ADMM โดยพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง รวมทั้งสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริง

๓.๒ ผลักดันให้มีการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างจริงจัง

๓.๓ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญ (Best Practice) ของกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่สามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค

๓.๔ ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคง อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน รวมทั้งทำให้ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้นอีกด้วย

๓.๕ เสริมสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาการนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ โดยผลักดันให้กำหนดความเร่งด่วนของเอกสารแนวความคิด และมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ สามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วน สลับซับซ้อน หรือขาดความสนใจก็อาจพักไว้ก่อน นอกจากนี้ ผลักดันให้การประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง ชัดเจน และนำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม

๓.๖ ผลักดันให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus ในทุก ๆ วงรอบ ๓ ปี เพื่อปรับปรุงกลไกความร่วมมือภายใต้กรอบ ADMM-Plus ให้มีประสิทธิภาพ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และทบทวนแผนปฏิบัติงานของแต่ละ EWG

๔. ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน กรณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน ซึ่งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในการประชุมในกรอบรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ที่สำคัญดังนี้

๔.๑ กรณี ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๑.๑ จัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศตามการร้องขอ โดยไม่มีการปฏิเสธ แต่แบ่งการประชุมออกเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดปี

๔.๑.๒ ลดความถี่ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๔.๑.๓ ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาที่ต้องการประชุมอย่างไม่เป็นทางการให้การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

๔.๒ กรณี การคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ซึ่งการดำเนินการตามโครงการนี้ไม่สามารถืบหน้าต่อไปได้ สำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยให้สามารถดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาค โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๔.๒.๑ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมอบหมายให้ประเทศที่เป็นประธานอาเซียนหรือ พุดคุย และชี้แจงให้ประเทศคู่เจรจาพิจารณาเปลี่ยนแปลงท่าทีที่สนับสนุนอาเซียน เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความคืบหน้าต่อไป ทั้งนี้ หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผล อาเซียนควรมีความจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทางที่อาเซียนเห็นว่าเป็นการรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน คือ ๑) อาเซียนทบทวนแก้ไขเอกสารแนวความคิดเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ประเทศคู่เจรจาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับประเทศผู้สังเกตการณ์ หรือ ๒) อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ สามารถร้องขอเข้าร่วมสังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus โดยอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น หรือ ๓) อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถร้องขอเข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM

๔.๒.๒ ผลักดันให้มีการทบทวนและปรับแก้ไขเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ADMM-Plus โดยอาจพิจารณาร่างเป็นเอกสารแนวทางการดำเนินการของประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ การส่งเสริมมาตรการความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารอาเซียนในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ได้มากยิ่งขึ้น กระทรวงกลาโหมไทยจึงควรแสดงบทบาทการส่งเสริมมาตรการความไว้วางใจซึ่งกันและกันในทุกโอกาส และอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒ กระทรวงกลาโหมควรส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ให้เกิดขึ้นในกรอบการประชุม ADMM โดยผลักดันให้มีการริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวร่วมกันให้สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายสุดท้าย

ในระยะยาวที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา สำหรับการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๗ ด้าน

๑.๓ การเสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน กระทรวงกลาโหมควรสนับสนุนและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM และความร่วมมือภายใต้กรอบ ADMM-Plus ซึ่งมีขอบเขตความร่วมมือที่กว้างขึ้น มีการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งโดยไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะสุดท้ายร่วมกันให้ชัดเจนของความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนและกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจาสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง รวมทั้งสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริง

๑.๔ กระทรวงกลาโหมไทยควรผลักดันการส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน สร้างความเชื่อมั่นว่าการประชุมในกรอบ ADMM จะมีบทบาทนำการประชุมในกรอบ ADMM-Plus และทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๕ กระทรวงกลาโหมไทยต้องมีวิสัยทัศน์และการกำหนดเป้าหมายระยะยาวเกี่ยวกับการดำเนินงานในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหมให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานของกระทรวงกลาโหมสามารถนำไปกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและประเด็นความร่วมมือต่อไป และเมื่อกำหนดเป้าหมายระยะยาวให้ชัดเจนแล้ว จึงเลือกประเด็นความร่วมมือที่สำคัญซึ่งกระทรวงกลาโหมเห็นว่ามี ความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่ออาเซียน รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการที่จะมีบทบาทนำในอาเซียนด้วย

๑.๖ การดำเนินการในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหมไทย ควรอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า งานอาเซียนเป็นงานด้านการต่างประเทศที่เป็นหลักของประเทศและของทุกหน่วยงานในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศส่วนใหญ่ ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอยู่ในบริบทของอาเซียนมากกว่ากับประเทศอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศนอกอาเซียน

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

๒.๑ การพิจารณาคัดเลือกกำลังพลที่มีศักยภาพมาปฏิบัติงานในกรอบอาเซียนในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งนี้ การปฏิบัติงานในกรอบอาเซียนนั้น นอกจากจะจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ในเรื่องความร่วมมือในกรอบอาเซียนอย่างลึกซึ้งแล้ว ยังต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นและมีเครือข่ายที่ดีกับเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกอาเซียน สำนักเลขาธิการอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และประเทศอื่น ๆ ด้วย

๒.๒ การพัฒนากำลังพลที่มีศักยภาพมาปฏิบัติงาน โดยการวางแผนการผลิตกำลังพลและเสริมสร้างกำลังพลให้มีความรู้ในเรื่องความร่วมมือในกรอบอาเซียนอย่างลึกซึ้ง เพื่อเป็นการเตรียม

กำลังพลทดแทนในส่วนที่ต้องมีการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น หรือสับเปลี่ยนหน้าที่เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินการในกรอบอาเซียนให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

๒.๓ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบอาเซียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของกำลังพล และทำให้กำลังพลสามารถปฏิบัติงานเพื่อนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๔ คณะกรรมการอาเซียนของกระทรวงกลาโหมไทยและกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ต้องทราบและเข้าใจวิสัยทัศน์และการกำหนดเป้าหมายระยะยาวของกระทรวงกลาโหมเกี่ยวกับการดำเนินงานในกรอบอาเซียนให้ชัดเจน รวมทั้งเข้าใจประเด็นความร่วมมือที่สำคัญซึ่งกระทรวงกลาโหมไทยเห็นว่ามีผลสำคัญและเป็นประโยชน์ต่ออาเซียน

๒.๕ คณะกรรมการอาเซียนของกระทรวงกลาโหมไทย ต้องผลักดันการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มโดยกระทรวงกลาโหมไทย ด้วยความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ดังเช่น ความสำเร็จในการจัดตั้ง ACMM ถือเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่กระทรวงกลาโหมไทยได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลชุดเดิมที่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้มาตั้งแต่เริ่มต้นและสานต่อจนมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากผู้นำอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายกลาโหมอาเซียนและระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการด้วย

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ในประเด็นอ่อนไหว/ผลประโยชน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใน ๒ ประเด็น ได้แก่

๓.๑ ประเด็นแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือทางทหารในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมในอนาคต

๓.๒ ประเด็นแนวทางการวิเคราะห์เวทีการประชุมในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจากับการเป็นสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาคในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๑.
อาเซียน, กรม, กระทรวงการต่างประเทศ. อาเซียน ๒๐๒๕ : มุ่งหน้าไปด้วยกัน. กรุงเทพฯ : บริษัท เพจเมคเกอร์ จำกัด, ๒๕๕๙

เอกสารวิจัย

สมศักดิ์ รุ่งสิตา, พลโท. “บทบาทและโครงสร้างของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนเพื่อรองรับความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์

ทิมพร ชูสีลัง, พลโท. หัวหน้านายทหารประสานภารกิจกับกระทรวงการต่างประเทศ ศูนย์ประสานภารกิจทางทหาร สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓.
ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง, พันเอก. รองผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓.
พรพจน์ เมธาวุฒินันท์, พลตรี. ผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓.
สุวรรณชัย ชะเอม, พันเอก. ผู้อำนวยการกองความร่วมมืออาเซียน สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

นโยบายและแผนกลาโหม, สำนัก, สำนักงานอาเซียน. “บทสรุปผู้บริหาร : ข้อมูลภูมิหลังการประชุม ADMM และ ADMM-Plus”. ๒๕๖๓.
ปลัดกระทรวงกลาโหม, สำนักงาน, สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. “หนังสือด่วนที่สุด ที่ ต่อ กท ๐๒๐๗/๒๕๖๓ เรื่องผลการประชุม รมว.กท.อาเซียน ครั้งที่ ๑๓”. ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒.

ปลัดกระทรวงกลาโหม, สำนักงาน, สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. “หนังสือด่วนที่สุด ที่ ต่อ กท ๐๒๐๗/๒๕๔๘ เรื่องผลการประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา ครั้งที่ ๖ และการประชุม รมว.กท.อาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ กับ จีน และ สหรัฐอเมริกา”. ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

ภาษาต่างประเทศ

Books

ASEAN Secretariat. “ASEAN COMMUNITY VISION 2025”, ASEAN 2025 : FORGING AHEAD TOGETHER. 2015.

Teo, Sarah and Singh, Bhubhinder. “Roundtable on the Future of the ADMM/ADMM-Plus and Defence Diplomacy in the Asia Pacific”, Policy Report, February 2016.

Teo, Sarah. “Moving-ASEAN-Toward-Sustainable Defense Cooperation”, (Online). Available : <http://thediplomat.com>, 2020.

“ADMM Three-Year Work Programme 2017-2019”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm1/concept-papers.html>, 2020.

“Concept Paper on Observership of ADMM-PLUS Experts’ Working Group Activities”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm-plus/admm-plus-concept-papers.html>, 2020.

“Guidelines Regarding the Conduct of ADMM’S s Informal Engagements or Meeting with Plus Countries”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm1/concept-papers.html>, 2020.

“2nd Additional Protocol to the Concept Paper on the Establishment of ADMM and ADMM-PLUS”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm-plus/admm-plus-concept-papers.html>, 2020.

Electronic Data Base

“ADMM Three-Year Work Programme 2017-2019”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm1/concept-papers.html>, 2020.

“Concept Paper on Observership of ADMM-PLUS Experts’ Working Group Activities”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm-plus/admm-plus-concept-papers.html>, 2020.

- “Guidelines Regarding the Conduct of ADMM’S s Informal Engagements or Meeting with Plus Countries”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm1/concept-papers.html>, 2020.
- “2nd Additional Protocol to the Concept Paper on the Establishment of ADMM and ADMM-PLUS”. (Online). Available : <https://admm.asean.org/index.php/2012-12-05-19-05-19/admm-plus/admm-plus-concept-papers.html>, 2020.

ภาคผนวก

ผนวก ก

คำสัมภาษณ์ พลโท ทิฆัมพร ชูลีลัง

หัวหน้านายทหารประสานภารกิจกับกระทรวงการต่างประเทศ ศูนย์ประสานภารกิจทางทหาร สำนักนโยบายและแผนกลาโหม

ส่วนที่ ๑ ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทมติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่างๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน ๑๑ ฉบับ (ปี ๖๒) แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีบางเรื่องได้รับการดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีความคืบหน้าน้อย

๑.๑ ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน

สาเหตุมีหลายประการ ดังนี้

ประการแรก คือ เป้าหมายสุดท้ายของความร่วมมือที่เอกสารแนวความคิดต้องการให้เกิดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

การมีเป้าหมายความร่วมมือที่มีความท้าทายเป็นอย่างมากทำให้การนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้ยาก เช่น โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศหรือด้านเครือข่ายการส่งกำลังบำรุง เป็นต้น ซึ่งในสภาพความเป็นจริงประเทศสมาชิกอาเซียนมีระดับการพัฒนาความพร้อมและลักษณะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการส่งกำลังบำรุงที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก บางประเทศมีความก้าวหน้าในระดับที่สามารถผลิตยุทโธปกรณ์ออกแข่งขันและจำหน่ายในตลาดยุทโธปกรณ์ระหว่างประเทศได้ บางประเทศสามารถผลิตเพียงเพื่อใช้งานในกองทัพแต่ไม่สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎหมายภายในประเทศ บางประเทศมียุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัยมากเทียบได้กับประเทศตะวันตกบางประเทศยังใช้ยุทโธปกรณ์ส่วนใหญ่จากยุคสงครามเย็น นอกจากนี้ ประเทศต่างๆ ยังมีการใช้ยุทโธปกรณ์จากหลายแหล่งผลิตที่มีความแตกต่างกันในด้านเทคโนโลยี แนวคิด และระบบในการบริหารจัดการ การทหาร และผลักดันเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ให้เกิดเป็นความร่วมมือในระดับพหุภาคีที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ และเกิดผลเป็นรูปธรรมจึงต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ประการที่สอง คือ การผลักดันโดยประเทศที่ริเริ่มเอกสารแนวความคิด

การได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนถือเป็นเพียงขั้นตอนแรกๆ ในการดำเนินงานตามเป้าหมายของเอกสารแนวความคิด ประเทศผู้ริเริ่มเอกสารจำเป็นต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อผลักดันให้มีการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายต่อไป เช่น อาจจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อ

จัดทำแผนปฏิบัติงาน (work plan) ในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ขอบเขตอำนาจหน้าที่ (Terms of Reference: TORs) เป็นต้น การผลักดันดังกล่าวจะต้องกระทำในโอกาสแรกหลังจากเอกสารแนวความคิดได้รับความเห็นชอบเพื่อรักษาความต่อเนื่องของการผลักดันเอกสารแนวความคิด หากเลยไม่ดำเนินการจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่ร่วมพิจารณาและจัดทำเอกสารแนวความคิดในรายละเอียดได้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปปฏิบัติหน้าที่อื่นแล้ว ย่อมทำให้การผลักดันเอกสารแนวความคิดเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากผู้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนมักต้องใช้เวลาในการศึกษาเนื้อหาสาระของเอกสารแนวความคิดเพื่อให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้

ประการที่สาม คือ ขั้นตอนและความสลับซับซ้อนในการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิด

สาระของเอกสารแนวความคิดบางฉบับเป็นเรื่องเกี่ยวกับโครงการซึ่งมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนและหลายขั้นตอนในการดำเนินการก่อนที่โครงการจะสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ เช่น เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารด้านความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Defence Communications Infrastructure: ADI) เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดหาอุปกรณ์ มีการทำสัญญากับบริษัทจัดหาอุปกรณ์ มีการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการติดตั้งอุปกรณ์ในหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศสมาชิก และมีการทดสอบการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ต้องใช้เวลาในการดำเนินการค่อนข้างมาก เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดมีความคืบหน้าในอัตราที่ค่อนข้างช้า โครงการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center of Military Medicine: ACMM) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งประเทศสมาชิกจำเป็นต้องมีการจัดทำเอกสาร TORs เพื่อรองรับเอกสารแนวความคิดก่อนที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ และรับบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมได้ ซึ่งการยกร่างและพัฒนา TORs ย่อมใช้เวลาในการหารือและพิจารณา รวมทั้งต้องขอรับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนด้วย

ประการที่สี่ คือ ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด

การนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้ต่อเนื่องย่อมต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากในกระบวนการนำไปปฏิบัตินั้นย่อมจะมีอุปสรรคให้ต้องแก้ไขอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจึงจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสาระของเอกสารอย่างแท้จริงและมีศักยภาพในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นๆ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับร่วมกัน ความสำเร็จในการจัดตั้ง ACMM ถือเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่กระทรวงกลาโหมไทยได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มบุคคลชุดเดิมที่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้มาตั้งแต่เริ่มต้นและสานต่องานมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากผู้นำอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายกลาโหมอาเซียนและระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการด้วย

ประการที่ห้า คือ งบประมาณ

การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดบางฉบับกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่รับหน้าที่เป็นเจ้าภาพซึ่งจะต้องรับผิดชอบ

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมบางประการ เช่น ค่าสถานที่จัดกิจกรรม ค่าอาหาร เป็นต้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนับเป็นภาระกับบางประเทศที่จะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้

ประการที่หก คือ ความล่อแหลมของเนื้อหาสาระและในการนำไปปฏิบัติ เอกสารแนวความคิดบางฉบับ เช่น ASEAN Militaries Ready Group มีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายกำลังทหารออกนอกประเทศ การควบคุมการใช้กำลังทหาร อำนาจอธิปไตยของประเทศ และกฎหมายในประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังอาจเกี่ยวข้องกับความอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ของประเทศสมาชิกอีกหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานด้านกฎหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคง กระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งทำให้การนำเสนอสาระของเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติเกิดเป็นรูปธรรมได้ค่อนข้างล่าช้า นอกจากนี้ เอกสารแนวความคิดบางฉบับอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ ระบบการเมืองการปกครอง ความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งนำไปสู่ความกังวลของประเทศสมาชิกในการนำไปปฏิบัติ เช่น การจัดให้มีการประชุมกับกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organisations: CSOs) ในบางประเทศตามเอกสารแนวความคิดว่า ด้วยความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นต้น

ประการที่เจ็ด คือ การมีแผนงานรองรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ แผนงานรองรับดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็นแผนปฏิบัติงาน (Work Plan) แผนงาน (Blueprint) ฯลฯ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติ เช่น เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาการดำเนินการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ เป็นต้น แผนงานดังกล่าวจะเป็นกรอบและแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติและเป็นกลไกในการดำรงความต่อเนื่องในการดำเนินงานกรณีมีการเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติต่อไป

ประการที่แปด คือ ความสอดคล้องกับช่วงเวลาและสถานการณ์ เอกสารแนวความคิดต่างๆ แม้ว่าจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนแล้ว แต่การนำไปปฏิบัติก็ต้องการโอกาสและเวลาที่มีความเหมาะสม เช่น ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งไทยเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนได้มีการให้ความเห็นชอบเอกสารแนวความคิดหลายฉบับ อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๖๓ ประเทศผู้ริเริ่มเอกสารแนวความคิดประสงค์ที่จะให้มีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการจัดประชุมหารือระหว่างผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากประเทศสมาชิก เป็นต้น แต่ได้เกิดเหตุการณ์ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ขึ้นอย่างไม่คาดคิด ทำให้จำเป็นต้องเลื่อนการจัดกิจกรรมต่างๆ ออกไปก่อน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าของเอกสารแนวความคิดในระดับหนึ่ง หรือในโอกาสที่ไทยเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ด้วยเหตุผลทางการเมืองทำให้ต้องมีการเลื่อนการจัดกิจกรรมต่างๆ ออกไปในหลายโอกาส เป็นต้น

๑.๒ กท. ควรมีทำที่และผลักดันอย่างไร ต่อประเด็นปัญหาในข้อ ๑

ทำที่และการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาคำนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติในแต่ละประเด็นมีความแตกต่างกันในรายละเอียด อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้วปัญหาในหลายประเด็นสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการมีวิสัยทัศน์และการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวเกี่ยวกับการดำเนินงานในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหม การกำหนดเป้าหมายภายใต้กรอบงานอาเซียนของกระทรวงกลาโหมให้ชัดเจนถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานของกระทรวงกลาโหมสามารถนำไปกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานและประเด็นความร่วมมือต่อไป เมื่อกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนแล้ว จึงเลือกประเด็นความร่วมมือที่สำคัญซึ่งกระทรวงกลาโหมเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่ออาเซียน รวมทั้ง

กระทรวงกลาโหมต้องการที่จะมีบทบาทนำในอาเซียนด้วย จากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพมาปฏิบัติงานในเรื่องนี้ในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งนี้ การปฏิบัติงานในกรอบอาเซียนนั้น นอกจากจะจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ในเรื่องความร่วมมือในกรอบอาเซียนอย่างลึกซึ้งแล้ว ยังต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นและมีเครือข่ายที่ดีกับเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกอาเซียน สำนักเลขาธิการอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และประเทศอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ทั้งเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานเพื่อนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น วิทยาลัยที่ชัดเจน ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพ ความรู้ ความมุ่งมั่น ประสบการณ์ และเครือข่ายที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันงานในกรอบอาเซียนในภาพรวมรวมทั้งเอกสารแนวความคิดให้มีความก้าวหน้า ทั้งนี้ การดำเนินการควรอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่างานอาเซียนเป็นงานด้านการต่างประเทศที่เป็นหลักของประเทศและของทุกหน่วยงานในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศส่วนใหญ่ ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอยู่ในบริบทของอาเซียนมากกว่ากับประเทศอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศนอกอาเซียน

ส่วนที่ ๒ ในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒ นั้น มีประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจามาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

การเปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจามาสังเกตการณ์ในกิจกรรมบางประการของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในกรอบการประชุม ADMM-Plus เช่น การฝึก การสัมมนา ถือเป็นขั้นตอนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนแสดงให้เห็นถึงความเปิดกว้างของอาเซียนโดยไม่แบ่งฝ่ายด้วยเหตุผลของความแตกต่างด้านแนวคิดทางการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยการเปิดโอกาสดังกล่าวของอาเซียนตั้งอยู่บนหลักการความเป็นเอกภาพ ความเป็นแกนกลาง ความเปิดกว้าง ความโปร่งใส และการไม่แบ่งฝ่ายของอาเซียน

การดำเนินการดังกล่าวนั้น อาเซียนได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจากับอาเซียนและประเทศคู่เจรจา รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกอาเซียนอันจะนำไปสู่สันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาคต่อไป โดยการดำเนินการดังกล่าวอาเซียนได้แสดงความจริงใจและเปิดโอกาสให้ประเทศคู่เจรจามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกประเทศผู้สังเกตการณ์ด้วย ซึ่งในโอกาสที่ผ่านมาได้มีประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจาให้ความสนใจและร้องขอที่จะเข้าสังเกตการณ์ในกิจกรรมของ ADMM-Plus หลายประเทศ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามโครงการนี้ไม่สามารถสืบหน้าต่อไปได้ เนื่องจากประเทศคู่เจรจางานบางประเทศได้มีความเห็นคัดค้านที่จะให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศคู่เจรจางานบางประเทศ

เข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยให้เหตุผลว่า เคยได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นมิตรจากประเทศเหล่านั้นในเวทีความร่วมมืออื่นนอกกรอบอาเซียน โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้พยายามอธิบายถึงหลักการและเหตุผลต่างๆ แต่ประเทศคู่เจรจาเหล่านั้นยังคงยืนยันท่าทีเดิม ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวถือว่าเป็นเหตุการณ์แรกซึ่งสกัดกั้นความก้าวหน้าของความร่วมมือซึ่งเป็นความริเริ่มของอาเซียนที่เกิดกับกลไก ADMM-Plus และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลาโหมอาเซียนโดยรวม

แนวทางการแก้ไขปัญหา อาเซียนควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา อย่างไรก็ตาม ท้ายสุดควรมีเป้าหมายให้สามารถดำรงความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาคนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมอบหมายให้ประเทศที่เป็นประธานอาเซียนหรือ พุดคุย และชี้แจงให้ประเทศคู่เจรจาเห็นถึงความตั้งใจจริงของอาเซียนในประเด็นดังกล่าว รวมทั้งการไม่เลือกข้างเอกภาพ ความเป็นแกนกลาง และภาพลักษณ์ของอาเซียน และขอให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงท่าทีมาสนับสนุนอาเซียน เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความคืบหน้าต่อไป ทั้งนี้ หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผล อาเซียนควรให้เหตุผลว่ามีความจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทางที่อาเซียนเห็นว่าเป็นการรักษาเอกภาพและความเป็นแกนกลางของอาเซียน อันเป็นหลักการที่ทุกประเทศรวมทั้งประเทศคู่เจรจาเห็นด้วยมาโดยตลอด คือ ๑) อาเซียนทบทวนแก้ไขเอกสารแนวความคิดเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ประเทศคู่เจรจาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับประเทศผู้สังเกตการณ์ หรือ ๒) อาเซียนยกร่างเอกสารแนวความคิดฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ สามารถร้องขอเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ โดยอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น

ส่วนที่ ๓ ในวาระการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๖๒ ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยยึดถือตามเอกสารแนวความคิดที่เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งประเด็นนี้ เป็นประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

แนวทางการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นแนวคิดที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเห็นร่วมกันว่าควรมีการจำกัดจำนวนกิจกรรมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายและความรับผิดชอบในการจัด ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในโอกาสที่ผ่านมาประเทศคู่เจรจาหลายประเทศได้ร้องขอให้มีการจัดการประชุมเป็นประจำทุกปี และในบางโอกาสได้เชิญรัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนเดินทางไปประชุมในพื้นที่ของประเทศตน (นอกอาเซียน) ด้วย ซึ่งเป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก

ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่ประเทศคู่เจรจาได้ร้องขอให้มีการจัดการประชุมขึ้น ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องนำการร้องขอแต่ละครั้งมาหารือร่วมกันก่อนการตัดสินใจ ประเทศสมาชิกอาเซียนมักมีความเห็นที่แตกต่างกันเสมอ คือ ส่วนหนึ่งเห็นว่าควรจัด และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าไม่ควรจัด ซึ่งประเด็นสำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมักใช้เป็นเหตุผลในการอ้างเมื่อไม่ประสงค์จะให้มีการจัดการประชุม คือ ๑) เป็นภาระแก่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ และ ๒) ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจนจากการจัดการประชุมดังกล่าว ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับการร้องขอ โดยอยู่บนหลักการว่า รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนมีเสรีในการพิจารณาเข้าร่วมการประชุมด้วยตนเอง หรืออาจมอบหมายผู้แทน

แนวทางแก้ไข ประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมกันพิจารณาทบทวนผลประโยชน์และความจำเป็นของการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาแต่ละประเทศอย่างจริงจัง เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีการจัดการประชุมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จึงเป็นไปได้ยากที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะปฏิเสธการจัดการประชุมนี้เมื่อได้รับการร้องขอจากประเทศคู่เจรจาที่ร้องขอเป็นประจำ เช่น จีน สหรัฐฯ และญี่ปุ่น รวมทั้งปฏิเสธประเทศคู่เจรจาอื่นๆ ที่จะร้องขอในอนาคต เช่น สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น ดังนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรต้องใช้โอกาสเพื่อแสวงประโยชน์จากการประชุมกับประเทศคู่เจรจา (หากได้รับการร้องขอ) โดยทบทวนเอกสาร Guidelines regarding the Conduct of ADMM's Informal Engagements or Meetings with Plus Countries ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยอาจยกระดับการประชุมอย่างไม่เป็นทางการให้เป็นการประชุมอย่างเป็นทางการ รวมทั้ง กำหนดระเบียบวาระการประชุมให้เกิดประโยชน์ต่ออาเซียนอย่างชัดเจนและอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ความถี่ของการประชุมและระเบียบวาระการประชุมกับแต่ละประเทศคู่เจรจาควรมีการหารือกันเป็นกรณีไป

ส่วนที่ ๔ เพื่อนำไปสู่หารกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของ กระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสานต่อแนวคิดในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ของไทย ท่านคิดว่า กท. ควรมีแนวทางอย่างไร ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวคิดของกระทรวงกลาโหมอยู่บนพื้นฐานสองประการ คือ ๑) การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกระทรวงกลาโหมอาเซียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ ๒) การสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือต่างๆ (การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม)

การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง สามารถกระทำได้โดยพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่กระทรวงกลาโหมอาเซียนสามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เช่น การจัดให้มีศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ACMM)

ถือว่าเป็นแนวทางความร่วมมือที่โดดเด่นของฝ่ายกลาโหมอาเซียน เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ของฝ่ายทหารของอาเซียนมีความร่วมมือกันและมีความก้าวหน้าในด้านการแพทย์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญ ในกรณีที่ฝ่ายทหารของอาเซียนจะต้องปฏิบัติภารกิจร่วมกันในอนาคต เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาค เป็นต้น การจัดทำมีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADI) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่จะช่วยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางทหารที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค

ส่วนการสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือนั้น กระทรวงกลาโหมอาเซียนควรริเริ่มพิจารณาประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งจะอำนวยให้สนับสนุนความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) รวมทั้งความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ความร่วมมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดนซึ่งเป็นความริเริ่มของกระทรวงกลาโหมไทย ในโอกาสการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเมื่อปี ๒๕๖๒ ซึ่งความริเริ่มดังกล่าวนอกจากจะเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหารอาเซียนด้วยกันแล้ว การมีเสถียรภาพและความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนยังจะส่งผลให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปด้วยความราบรื่นและก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นด้วย รวมทั้งทำให้ประชาชนของประเทศที่มีชายแดนร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้นอีกด้วย

ผนวก ข

คำสัมภาษณ์ พลตรี พรพจน์ เมธาวุฒินันท์ ผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน

ส่วนที่ ๑ ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่างๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน ๑๑ ฉบับ (ปี ๖๒) แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีบางเรื่องได้รับการดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีความคืบหน้าน้อย

๑.๑ ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน

๑.๒ กท. ควรมีทำที่และผลักดันอย่างไร ต่อประเด็นปัญหาในข้อ ๑

ลักษณะของเอกสารในเชิงปฏิบัติของ ADMM หากจำแนกตามลักษณะความสำเร็จของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของเอกสารแนวความคิดแล้ว สามารถจำแนกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) เอกสารแนวความคิดที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์แล้ว เช่น เอกสารแนวความคิด ความร่วมมือของฝ่ายทหารด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งริเริ่มโดยอินโดนีเซียในปี ๕๒ และได้ถูกพัฒนาเป็น SOP บทที่ ๖ ว่าด้วยการดำเนินการของฝ่ายทหารใน SASOP ของความตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ หรือ AADMER รวมทั้งเอกสารการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน หรือ ACMM ซึ่งประเทศไทยได้จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ๒) เอกสารแนวความคิดที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์และต้องดำเนินการต่อไป เช่น เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือของฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งริเริ่มโดยประเทศไทยในปี ๖๒ ซึ่งจะต้องมีการจัดกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ๓) เอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มแล้วแต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ไม่มีประเทศสมาชิกอาเซียนแสดงความสมัครใจในการผลักดันเอกสารแนวความคิดให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน ซึ่งริเริ่มโดยมาเลเซียในปี ๕๔ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า ADIC

การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดที่ค่อนข้างยากไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเอกสารแนวความคิดที่เป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์ร่วมกันที่มองได้ชัดเจนมากที่สุดจะมีแนวโน้มสำเร็จง่าย เช่น งานด้าน HADR เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ADMM มีความจำเป็นต้องผลักดันแนวความคิดที่เกิดขึ้นให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้องค์กรหรือประเทศอื่น ๆ มองเห็นว่า ADMM เป็นแค่เวทีในการพูดคุย

เท่านั้น ดังนั้น การที่ประเทศไทยเสนอเอกสารแนวความคิดในการประเมินผลการปฏิบัติของแนวความคิดในเชิงปฏิบัติในปี ๖๒ ที่ผ่านมา จึงเป็นเอกสารที่จะนำมาใช้ในการกำกับและประเมินผลการดำเนินการของเอกสารแนวความคิดต่าง ๆ โดยมอบภาระหน้าที่ให้กับประเทศผู้ริเริ่มเอกสารต่าง ๆ เสนอแนวทางการประเมินผลตนเองในขั้นต้น ซึ่งได้นำมาปฏิบัติในครั้งแรกในการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน หรือ ADSOM WG ในปี ๖๓ ที่เวียดนาม โดยแต่ละแนวความคิดได้มีแนวทางการดำเนินการของตนเองที่ชัดเจนภายใต้แผน ๓ ปีของ ADMM ที่จัดทำทุก ๓ ปี โดยในปี ๖๓ - ๖๕ เป็นหน้าที่ของเวียดนามในฐานะประธานของการประชุม อย่างไรก็ตามมาเลเซียยังไม่มี ความชัดเจนเกี่ยวกับแผนงานของ ADIC ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับเอกสารการประเมินผล ซึ่งประเทศไทยและสำนักเลขาธิการอาเซียนจะให้มีการผลักดันให้ทุกประเทศดำเนินการให้สอดคล้องต่อไป

ส่วนที่ ๒ ในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒ นั้น มีประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจา เป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

ประเด็นในลักษณะนี้ ในการเรื่องการแบ่งฝ่ายของฝ่ายโลกตะวันตก และฝ่ายค่ายคอมมิวนิสต์เก่าของประเทศคู่เจรจาได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่สถานการณ์โลกแบ่งค่ายอย่างรุนแรงโดยเริ่มส่งผลชัดเจนในปี ๕๗ ที่เมียนมาเป็นเจ้าภาพจากสถานการณ์ของทะเลจีนใต้และรัสเซียยึดแคว้นไครเมียร์โดยสถานการณ์ความขัดแย้งในการประชุมได้ส่งผลต่อการไม่สามารถลงนามในเอกสารแถลงการณ์ร่วมของ ADMM-Plus ได้ในปี ๕๘ ที่มาเลเซีย ซึ่งการดำเนินการในการร่างเอกสารที่ให้ประเทศ Plus มีบทบาทสำคัญในการรับรองประเทศคู่เจรจามาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงาน โดยเอกสารดังกล่าวไม่ได้นำเสนอให้ประเทศคู่เจรจา ได้พิจารณาตามลำดับตั้งแต่ ADSOM WG, ADSOM จนถึง ADMM-Plus แต่ให้การประชุมในกรอบ ADMM เป็นผู้พิจารณาและให้การรับรองจนมีผลบังคับใช้ ทำให้เกิดปัญหาตามมาว่าเอกสารของ ADMM ไม่สามารถมีผลบังคับใช้ได้ อย่างไรก็ตามปัญหานี้ผูกพันกับปัญหาสถานการณ์โลกและปัญหาของการจัดการประชุม ADMM+1 อย่างไม่เป็นทางการด้วย และกระทบต่อ ADMM-Plus ทั้งหมด ดังนั้นการปรับแก้ไขเอกสารบางฉบับจึงไม่อาจจะทำให้การแก้ไขปัญหานี้ต้องทบทวนตั้งแต่เอกสารการจัดตั้ง ADMM-Plus, เอกสาร EWGs และทุก ๆ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคู่เจรจา และนำมาหารือในการประชุม ADMM โดยอาจเป็นเอกสารแนวทางการดำเนินการของอาเซียนกับ PLUS ในแต่ละเรื่องที่สำคัญซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร

ส่วนที่ ๓ ในวาระการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๖๒ ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยยึดถือตามเอกสารแนวความคิดที่เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งประเด็นนี้ เป็นประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

มีความเห็นเช่นเดียวกับข้อ ๒ โดย ADMM ต้องนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเทศคู่เจรจา ในทุกฉบับมาปรับปรุงในภาพรวมโดยเริ่มจากการระดมความคิดเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากประเทศคู่เจรจา ทั้งหมด ตั้งแต่การจัดตั้ง ADMM มาและนำเอกสารทุกฉบับที่กล่าวถึงประเทศคู่เจรจามาอ้างอิงและปรับให้สอดคล้องในแต่ละประเด็นของปัญหาโดยให้ซึ่งน้ำหนักระหว่างผลดี-ผลเสียที่จะได้รับและกำหนดแนวทางต่าง ๆ ในแต่ละเอกสารที่จะออกมาและพิจารณาความเกี่ยวข้องกับ PLUS ในลักษณะบูรณาการ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้ง ADMM+1 อย่างไม่เป็นทางการที่ประเทศคู่เจรจาขอมากกว่า ๔ – ๕ ประเทศต่อปี ให้พิจารณาอย่างสอดคล้องกับการประชุม ADMM-PLUS ซึ่งในช่วงหลัง ๆ ประเทศคู่เจรจา ไม่ได้ส่ง รมว.กท. เข้าร่วมแล้ว ยังจำเป็นต้องจัดทุกปีหรือไม่ หรือกลับไปจัดทุก ๆ ๓ ปีเช่นเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับวงรอบของ EWGs นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรพิจารณาการพึ่งพาตนเองมากขึ้นก่อนการเสนอขอรับการสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจา เช่น หลักสูตรต่าง ๆ เทคโนโลยี งบประมาณ หากไม่เพียงพอหรือมีความสามารถไม่พอจริง ๆ จึงขอรับการสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจา ดังนั้น เรื่องนี้จึงมีความจำเป็นสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนมากกว่า การขอรับการสนับสนุนแบบแยกการ (ทวิภาคี) เป็นรายประเทศกับประเทศคู่เจรจา

ส่วนที่ ๔ เพื่อนำไปสู่การกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของ กระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสานต่อแนวคิดในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนในปี ๖๒ ของไทย ท่านคิดว่า กท. ควรมีแนวทางอย่างไร ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การสร้างและพัฒนาความริเริ่มของอาเซียนให้สมบูรณ์ก่อน โดยอาเซียนต้องเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพที่จะสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริงก่อน โดยเริ่มต้นจากผลประโยชน์ร่วมแบบง่าย ๆ ก่อน เช่น HADR และค่อย ๆ ขยายความมั่นใจไปด้านอื่น ๆ ที่มีความยุ่งยากต่อไป เช่น ADIC หรือกองกำลังอาเซียนด้าน PKOs เป็นต้น โดยเรื่องที่มีความยุ่งยาก ADMM ต้องกำหนดแผนงานที่มีความชัดเจนและค่อย ๆ พัฒนาอย่างมีวินัย และแบบแผน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือดังกล่าวให้ได้ ประเทศไทยควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับอาเซียนในทุก ๆ เรื่อง และใช้โอกาสนี้ในการปฏิรูปตัวเองในทุก ๆ ระดับ เพื่อนำไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วในทุก ๆ เรื่อง โดย กท. จะพัฒนา

เป็น กท.ที่ทันสมัย โปร่งใส มีโครงสร้างกำลังกองทัพที่เหมาะสม พึ่งพาตนเองได้และประชาชนมีส่วนร่วมและความภาคภูมิใจในกองทัพอย่างแท้จริง จากนั้นจึงใช้ความรู้ที่มีไปถ่ายทอดให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งร่วมกันอย่างแท้จริง

ผนวก ค

คำสัมภาษณ์ พันเอก ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม

ส่วนที่ ๑ ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทมติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่างๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน ๑๑ ฉบับ (ปี ๖๒) แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีบางเรื่องได้รับการดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีความคืบหน้าน้อย

๑.๑ ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน

มีเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทรวงกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการความร่วมมือทั้งหมดให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๑.๒ กท. ควรมีท่าทีและผลักดันอย่างไร ต่อประเด็นปัญหาในข้อ ๑

กท. สมควรดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งของความร่วมมือต่าง ๆ โดยผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนกำหนดความเร่งด่วนและมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์และสามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วนก็อาจพักไว้ก่อน นอกจากนี้ สมควรผลักดันให้การประเมินผลของความร่วมมือในด้านต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน นำไปสู่การกำหนดความเร่งด่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจมีกติกาสอดคล้องยิ่งขึ้น อาทิ ประเทศสมาชิกอาเซียนหนึ่งจะสามารถเป็นเจ้าภาพดำเนินการเอกสารแนวความคิดได้เพียงเอกสารเดียว ณ เวลานั้น

ส่วนที่ ๒ ในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒ นั้น มีประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

ประเด็นดังกล่าวเป็นเกิดจากความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันของประเทศคู่เจรจาบางประเทศ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการที่ประเทศคู่เจรจามาเอาเรื่องการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาในเวทีความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียน อีกทั้งยังเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าอาเซียนยังไม่มี ความเข้มแข็งเพียงพอที่จะดำเนินการให้เกิดเอกภาพในการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคได้

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จในระยะสั้นได้ เนื่องจากอาเซียนยังขาดความเข้มแข็งและขาดแม้แต่เอกภาพภายในประเทศสมาชิกอาเซียนเอง โดยในระยะกลางและระยะยาว อาเซียนสมควรร่วมกันเสริมสร้างความเข้มแข็งและเอกภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถต่อกรองโนมน้าวประเทศคู่เจรจาให้ดำเนินการตาม การนำของอาเซียนได้

ส่วนที่ ๓ ในวาระการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๖๒ ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยยึดถือตามเอกสารแนวความคิดที่เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งประเด็นนี้ เป็นประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

ในเรื่องนี้ เห็นได้ว่าอาเซียนไม่สามารถปฏิบัติตามกติกาที่ร่วมกันกำหนดไว้ในเอกสารแนวความคิดได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ ภาพลักษณ์ และเอกภาพของอาเซียนเอง ดังนั้นจึงสมควรร่วมกันแก้ไขปัญหานี้ให้เร็วที่สุด โดยอาจพิจารณาแนวทางดังนี้

๑. จัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศตามการร้องขอ โดยไม่มีการปฏิเสธ แต่แบ่งการประชุมออกเป็นห้วงเวลาต่างๆ ตลอดปี เช่น จัดการประชุมส่วนหนึ่งในห้วงเดียวกับการประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา และอีกส่วนหนึ่งในห้วงเดียวกับการประชุม รมว.กท.อาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ

๒. ลดความถี่ในการประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา เนื่องจากวัตถุประสงค์หนึ่งในการจัดการประชุมดังกล่าวก็เพื่อลดความต้องการในการประชุมกับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจาเป็นรายประเทศ แต่เนื่องจากมีการประชุมรายประเทศเป็นประจำอยู่แล้ว การประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา ก็สามารถลดความถี่ลงได้

๓. ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาที่ต้องการประชุมเป็นรายประเทศ เสนอให้การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

ส่วนที่ ๔ เพื่อนำไปสู่หารกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของ กระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสานต่อแนวคิดในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ของไทย ท่านคิดว่า กท. ควรมีแนวทางอย่างไร ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ความยั่งยืน จะเกิดจากความเข้มแข็ง ดังนั้นจึงสมควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยการจัดลำดับความเร่งด่วนและมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์แก่อาเซียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ความมั่นคงที่ยั่งยืน จะไม่ได้เกิดจากความมั่นคงทางทหารเท่านั้น หากเกิดจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมด้วย ดังนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ฝ่ายทหารอาเซียนจะได้ให้การสนับสนุนเสาหลักของประชาคมอาเซียนอีกสองเสาด้วย เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและความอยู่ดีกินดีของประชาชนอาเซียน โดยมีตัวอย่างการดำเนินการที่ กท. ได้ผลักดันในปี ๖๒ อาทิ การสนับสนุนการแก้ไขปัญหา IUU Fishing การสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน และการใช้กำลังทหารในการพัฒนา ซึ่ง กท. สมควรผลักดันเรื่องเหล่านี้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ผนวก ง

คำสัมภาษณ์ พันเอก สุวรรณชัย ชะเอม ผู้อำนวยการกองความร่วมมืออาเซียน สำนักงานอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม

ส่วนที่ ๑ ความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีจุดเริ่มต้นและมีแรงผลักดันจากเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทมติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่างๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน ๑๑ ฉบับ (ปี ๖๒) แต่การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีบางเรื่องได้รับการดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีความคืบหน้าน้อย

๑.๑ ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน

สาเหตุสำคัญที่ความร่วมมือตามเอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) มีความคืบหน้ามากร้อยแตกต่างกัน เป็นผลมาจากสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องยอมรับว่าสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคในปัจจุบันและแนวโน้มของสถานะในอนาคตเป็นปัจจัยหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญและความเร่งด่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคาม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมาในหัวแรกของการจัดตั้งกลไกการประชุม ADMM ฝ่ายทหารอาเซียนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือ และใช้ทรัพยากรทางทหารเพื่อการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ซึ่งขณะนั้นกลไกหรือกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนยังไม่มี ความเข้มแข็งและขาดความชัดเจน อาทิ ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรทางทหารในด้าน HADR ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม และความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุงร่วมของอาเซียน เป็นต้น ในขณะที่ปัจจุบันภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายและความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศสมาชิกหันมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างอาเซียนให้เข้มแข็ง มีอำนาจต่อรอง และสร้างช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านข้อมูลข่าวสารด้านการก่อการร้ายมากขึ้น อาทิ การเพิ่มความถี่ของการจัดการประชุม ADMM-Plus การผลักดันการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี การเคารพกฎหมายระหว่างประเทศและอำนาจอธิปไตยของรัฐ การจัดตั้งโครงสร้างการติดต่อสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน (ADI) ความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางยุทธศาสตร์ด้านการก่อการร้าย (ASEAN Our Eyes)

และการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี เป็นต้น ส่งผลให้ความร่วมมือในอดีตขาดความคืบหน้าหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงปัจจุบัน

๑.๒ กท. ควรมีท่าทีและผลักดันอย่างไร ต่อประเด็นปัญหาในข้อ ๑

กท.ตระหนักถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี และได้สะท้อนแนวทางการแก้ไขปัญหาในแนวคิดสนับสนุนของการเป็นประธานการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ในปี ๖๒ คือการบูรณาการเสริมสร้างความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Strengthening Consolidating and Optimising Defence Cooperation) เพื่อสนับสนุนแนวคิดหลัก “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” (Sustainable Security) โดยได้จัดทำเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประเมินผลกิจกรรมความร่วมมือในกรอบ ADMM เพื่อพิจารณาการคงอยู่หรือบูรณาการความร่วมมือที่มีลักษณะเดียวกันของกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคและการใช้ทรัพยากรทางทหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และได้รับการรับรองจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๓ ณ ประเทศไทย นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus (ADMM-Plus Experts’ Working Groups: ADMM-Plus EWGs) ครั้งแรกขึ้นในปี ๖๒ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบ ADMM และ ADMM-Plus โดย กท. จะผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งเน้นให้การดำเนินความร่วมมือของกลาโหมอาเซียนสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคและให้การใช้ทรัพยากรทางทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีอยู่อย่างจำกัดเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดในการตอบสนองต่อภัยคุกคามด้านความมั่นคงของภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนที่ ๒ ในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ปี ๖๒ นั้น มีประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ในเรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

ประเด็นการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ (Observer) ในกิจกรรมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นการดำเนินการตามเอกสาร 2nd Additional Protocol to the Concept Papers on the Establishment of ASEAN Defence Ministers’ Meeting (ADMM) and ADMM-Plus ที่เสนอโดยฟิลิปปินส์ และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๖๐ โดยเปิดโอกาสให้ประเทศนอกคู่เจรจา (Non-Plus Country) เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมของ ADMM-Plus เพื่อลดแรงกดดันที่มีต่ออาเซียนที่ประเทศนอกคู่เจรจาต้องการเข้ามาเป็นสมาชิกของ ADMM-Plus ซึ่งในกระบวนการพิจารณาตัดสินใจเอกสารได้กำหนดให้ที่ประชุม ADSOM-Plus ที่มีประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจารวม ๑๘ ชาติ เป็นผู้ตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฉันทามติ โดยในปี ๖๒ กท.ได้จัดให้มีการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และ

แคนาดา ทั้งนี้ที่ประชุม ADSOM-Plus ไม่สามารถมีฉันทามติในการรับประเทศดังกล่าวเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ได้ เนื่องจากได้รับการคัดค้านจากรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน (สปจ.) ที่ต้องการจำกัดการดำเนินกิจกรรมในกรอบ ADMM-Plus เฉพาะประเทศสมาชิก ๑๘ ชาติ จนทำให้อาเซียนต้องชลอการดำเนินการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อนและให้มีการหารือเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดที่จะรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) และไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งจากการพิจารณาปัญหาดังกล่าวพบว่ากลไก ADMM-Plus ได้ถูกใช้เป็นกลไกการดำเนินการทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ โดยรัสเซีย และ สปจ. มองว่า สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และแคนาดา เป็นพันธมิตรกลุ่มประเทศ NATO การยินยอมทั้งสามประเทศดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาค โดยภายหลังจากการประชุม ADSOM-Plus ในปี ๖๒ ปัญหาดังกล่าวเป็นความท้าทายที่สำคัญของอาเซียนที่จะต้องหาทางออกที่เหมาะสมที่ไม่ให้เกิดภาพเชิงลบในความเป็นแกนกลางของอาเซียน โดยได้มีการเสนอแนวทางหลักๆ อยู่ ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑) ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามพูดคุยกับรัสเซีย และ สปจ. เพื่อโน้มน้าวให้ยอมรับประเทศนอกคู่เจรจาดังกล่าว และ ๒) แก้ไขกระบวนการตัดสินใจให้ขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น ซึ่งที่ผ่านมาในหลายโอกาส รัสเซีย และ สปจ. ยังคงยืนยันไม่รับประเทศนอกคู่เจรจาดังกล่าว ดังนั้น ทางออกของปัญหาจึงเป็นทางเลือกเดียวที่ต้องมีการแก้ไขเอกสารในเรื่องกระบวนการตัดสินใจในการพิจารณาประเทศผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมของ ADMM-Plus

ส่วนที่ ๓ ในวาระการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๖๒ ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา โดยยึดถือตามเอกสารแนวความคิดที่เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งประเด็นนี้ เป็นประเด็นท้าทายความเป็นเอกภาพและแกนกลางของอาเซียน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ และท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขในอนาคตอย่างไร

ที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๑๑ ณ ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๖๐ ได้ให้การรับรองเอกสาร Guidelines on the Conduct of ADMM's Informal Engagements or Meetings with Plus Countries โดยให้การจัดการประชุม รว.กท.อาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา (ADMM+1 Informal Meeting) เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่อาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจายเป็นรายประเทศ โดยอาเซียนเป็นผู้เสนอ และให้จัดในห้วงการประชุม ADMM, ADMM-Plus หรือ ADMM Retreat เนื่องจากการประชุม ADMM+1 Informal Meeting มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อบทบาทและความสำคัญของกลไก ADMM-Plus รวมทั้งเพิ่มภาระทั้งด้านจำนวนกิจกรรมและทรัพยากรของประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ๖๐ เป็นต้นมา ประเทศคู่เจรจาที่เป็นมหาอำนาจในภูมิภาคยังมีความพยายามขอจัดการประชุมดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินการตามเอกสารดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง โดยในปี ๖๒ สหรัฐฯ สปจ. ญี่ปุ่น และรัสเซีย ได้ขอให้จัดการประชุมดังกล่าวในห้วงการประชุม ADMM-Plus ซึ่งสร้างความลำบากใจ

ให้กับไทยในฐานะประธาน ซึ่งคำขอจัดการประชุมได้ถูกนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมในกรอบ ADMM และท้ายที่สุดอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดการประชุมกับทั้ง ๔ ประเทศ กรณีดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งความท้าทายของอาเซียนที่แสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังไม่เข้มแข็งพอต่อการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค อันเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนหลายๆ ประเทศ ยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาประเทศมหาอำนาจทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง การกำหนดกฎเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวยิ่งไกลเกินกว่าที่จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน

ส่วนที่ ๔ เพื่อนำไปสู่หารกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนมีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของ กระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสานต่อแนวคิดในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี ๖๒ ของไทย ท่านคิดว่า กท. ควรมีแนวทางอย่างไร ในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวทางในการนำไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน ได้แก่ ๑) ขับเคลื่อนการประเมินผลกิจกรรมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางทหารเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ๒) ให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญของภูมิภาคในปัจจุบัน ได้แก่ การก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล ภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ โรคอุบัติใหม่และโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ ๓) ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน ๔) พัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารในทุกระดับเพื่อให้มีการประสานงานระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ ๕) ให้มีการนำเสนอนโยบายด้านการป้องกันประเทศและการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพในเวที ADMM อย่างจริงจัง เพื่อยกระดับความไว้วางใจระหว่างกัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี เลิศฤทธิ์ ช่องวารินทร์
- วัน เดือน ปี เกิด : ๒๑ มีนาคม ๒๕๐๗
- การศึกษา : กศน. มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการสมัครสอบ
: รร.ตท. รุ่นที่ ๒๕
: รร.จปร. รุ่นที่ ๓๖ (ศึกษาต่อต่างประเทศโดยทุนกองทัพก)
- : โรงเรียนนายร้อยรวมเหล่า ออสเตรเลีย
: โรงเรียนทหารม้ากองทัพบกสหรัฐอเมริกา หลักสูตรชั้นนายพันเหล่าทหารม้า
: โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ ๗๖
: โรงเรียนเสนาธิการทหารบกสหรัฐอเมริกา หลักสูตรเสนาธิการทหารบก
: ปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต การระหว่างระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- : ผู้บังคับหมวดทหาร กองพันทหารม้าที่ ๒๓, ปี ๒๕๓๑
- : ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกไทย รรก.ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทย ประจำกรุงโซล และ หน.นตต.ประจำ บก.สหประชาชาติ ณ กรุงโซล, ปี ๒๕๕๒
- : ผู้อำนวยการกองพัฒนายุทธศาสตร์ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม, ปี ๒๕๕๕
- : ผู้อำนวยการกองพิธีการ สำนักงานวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม, ปี ๒๕๕๖
- : รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม, ปี ๒๕๕๗
- : ผู้อำนวยการสำนักงานวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม, ปี ๒๕๕๘
- : ผู้อำนวยการสำนักงานอาเซียน สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม, ปี ๒๕๖๐
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานนโยบายและแผนกลาโหม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา
2. เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้อง ที่ทำลายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน
3. เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษา วิเคราะห์เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือ (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการรับรองเป็นฉันทามติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทั้ง 10 ประเทศ โดยมีเอกสารแนวความคิดริเริ่มต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการประชุม ADMM ที่สำคัญ จำนวน 12 ฉบับ และเอกสารแนวความคิดว่าด้วย เรื่องการคัดเลือกประเทศนอกคู่เจรจามาเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus รวมทั้ง เอกสารว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา เป็นเอกสารหลัก สำหรับประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องกับการประชุม ADMM และ ADMM-Plus การวิจัยนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ตั้งแต่การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ 1 ในปี 2549 จนถึงการเป็นประธานการประชุม ADMM ครั้งที่ 13 และการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ 6 ในปี 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาโดยรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหม และหน่วยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการกำหนดท่าที และผลักดันให้ความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนมีความยั่งยืน ตามแนวคิดหลักของกระทรวงกลาโหม คือ “ความมั่นคงที่ยั่งยืน” ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในปี 62 ดังนี้ 1) ข้อมูลทุติยภูมิเป็นการศึกษาจากเอกสารแนวความคิดที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus เอกสารรายงานผลการประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลจากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในกรอบดังกล่าว พร้อมทั้งประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus
2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก

3. การนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียนที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ประการ โดยมีรายละเอียด ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน ได้แก่ ความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus สรุปได้ดังนี้ ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนในกรอบการ ADMM ตั้งแต่เมื่อปี 49 จนถึงปัจจุบัน มีขอบเขตที่กว้างขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมภายใต้ข้อริเริ่มเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี และบางกิจกรรมทับซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ของกลไกความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นบทบาทนำ ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนทรัพยากร ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจไม่มั่นใจว่าจะสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เพียงพอต่อกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับประเทศสมาชิก

สำหรับความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM - Plus นั้น มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะมีการกำหนดให้จัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (EWG) 7 ด้าน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินการตามแผนงาน 3 ปีของแต่ละด้าน

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค/ข้อขัดข้องที่ท้าทายต่อความยั่งยืนของความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมสรุปได้ ดังนี้

1. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบการประชุม ADMM สรุปได้ว่า ปัจจัยหรือข้อขัดข้องที่เป็นสาเหตุที่ทำให้การนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ที่ริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ เกิดความก้าวหน้าล่าช้า หรือการไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สมบูรณ์ครบถ้วนได้ มีดังนี้ 1) เอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มความร่วมมือ มีเป็นจำนวนมาก ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม 2) ขาดการหารือและผลักดันเอกสารอย่างต่อเนื่องเพื่อผลักดันแนวความคิดไปสู่เป้าหมายสุดท้ายที่เป็นไปได้และเหมาะสม 3) ความแตกต่างในด้านขีดความสามารถและกลไกภายในของประเทศสมาชิกอาเซียน 4) การดำเนินการในลักษณะความร่วมมือโดยสมัครใจและการตกลงใจแบบฉันทามติ มีความยุ่งยากในการดำเนินการผลักดันแนวความคิดไปสู่การปฏิบัติ 5) ขาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผลักดันเอกสารแนวความคิด ที่ปฏิบัติงานในระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง 6) สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะให้ความสำคัญ และความเร่งด่วน

2. ความก้าวหน้าการดำเนินการความร่วมมือทางทหารภายใต้กรอบ ADMM - Plus มีความก้าวหน้าและเป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยมีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ 7 ด้าน และลักษณะรูปแบบการดำเนินการในแต่ละวงรอบ 3 ปี ต้องได้รับความเห็นชอบและรับรองแผนปฏิบัติการ 3 ปี ในปี 62 ได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน และที่ประชุมฯ มีมติให้คงการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 7 ด้าน ในวงรอบต่อไป สำหรับอุปสรรคของการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดวิสัยทัศน์

และการกำหนดเป้าหมายในระยะยาว โดยประเทศที่เป็นประธานร่วมจะพิจารณาเฉพาะวงรอบช่วงที่ตนเองเป็นประธาน

3. ประเด็นความท้าทายความเป็นแกนกลางของอาเซียน 1) จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการกับประเทศคู่เจรจา ในห้วงปี 62 โดยมีประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ เห็นว่าไม่ควรจัดการประชุม ซึ่งควรดำเนินการตามสาระสำคัญของเอกสารแนวความคิดฯ คือ ให้มีการจัดการประชุมฯ เฉพาะที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความจำเป็นต้องหารือกับประเทศคู่เจรจา เป็นรายประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นผู้เสนอการประชุม ทั้งนี้ ในโอกาสที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมักจัดให้มีการประชุมขึ้นตามที่ได้รับคำร้องขอเสมอเพราะยากต่อการปฏิเสธประเทศคู่เจรจา ปัญหาข้อขัดข้องสำหรับการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดนี้ คือ ประเทศคู่เจรจาที่เป็นมหาอำนาจในภูมิภาคยังมีความพยายามขอจัดการประชุมดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินการตามเอกสารดังกล่าวยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง กรณีดังกล่าวเป็นประเด็นความท้าทายของอาเซียนที่แสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังขาดเอกภาพและความเข้มแข็งในการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค 2) จากการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรอบการประชุม ADMM-Plus สรุปได้ว่า กลไก ADMM-Plus ได้ถูกใช้เป็นกลไกการดำเนินการทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ เกิดจากกรณีที่มีมติของที่ประชุม ADSOM WG ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เห็นชอบการเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และแคนาดา แต่ถูกคัดค้านจากรัสเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีนในที่ประชุม ADSOM-Plus WG จนทำให้อาเซียนต้องชะลอการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อน

4. อุปสรรคในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 3 ปี ในกรอบการประชุม ADMM จากการตรวจสอบพบว่า มีการดำเนินการตามแผนนี้ในจำนวนที่น้อยมาก ประเทศสมาชิกบางประเทศไม่ให้ความสนใจ อุปสรรค คือ 1) แผนการปฏิบัติงานไม่ได้ดำเนินการจัดทำโดยประเทศที่เป็นเจ้าของเอกสารแนวความคิด และ 2) แผนปฏิบัติการ 3 ปี ขาดเป้าหมายระยะยาว

ผลการศึกษาที่ต่อบัวตฤประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน โดยได้มีการกำหนดแนวทางของกระทรวงกลาโหม โดยใช้แนวคิดหลัก 4C คือ ความไว้วางใจ (Confidence) ความสอดคล้อง (Consistency) ความแข็งแกร่ง (Consolidation) และ ความเป็นแกนกลาง (Centrality) สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Confidence) ในกรอบการประชุม ADMM และในกรอบการประชุม ADMM – Plus โดยให้มีการดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการส่งผู้แทนฝ่ายไทยที่เป็นโดยตำแหน่งเข้าร่วมการประชุมในทุกระดับ และผลักดันให้มีการหารือทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ทุกครั้งที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ อันจะนำไปสู่การยกระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2) ส่งเสริมการจัดให้มีกลไกและเอกสารแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดให้มี Hotline ระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน 3) เสริมสร้างมาตรการการเพิ่มความโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิกอย่างจริงจัง ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในแผนปฏิบัติการ 3 ปี ของ ADMM แต่ยังไม่มีการ

ดำเนินการอย่างจริงจังมาก่อน 4) หลีกเลี่ยงการนำประเด็นความมั่นคงรูปแบบเดิมที่ยังมีความขัดแย้ง อยู่ในภูมิภาคมาหารือ อาทิ ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้

2. ส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารของอาเซียน ให้เกิดขึ้นในกรอบการประชุม ADMM โดยดำเนินการดังนี้ 1) ผลักดันให้มีการริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสุดท้ายร่วมกัน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน 2) ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแผนประชาคมการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งแผนปฏิบัติการ 3 ปี ของ ADMM 3) ส่งเสริมให้มีฉันทามติของประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญของภูมิภาคในปัจจุบัน 4) ส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวที่ชัดเจนร่วมกัน สำหรับการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 7 ด้าน

3. เสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) ให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM ซึ่งมีขอบเขตความร่วมมือที่กว้างขึ้น บริหารจัดการทรัพยากรและเวลาให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งซึ่งไม่เกินทรัพยากรที่มีอยู่ โดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะสุดท้ายร่วมกันให้ชัดเจน 2) ผลักดันให้มีการประเมินผลการปฏิบัติของความคิดริเริ่มในเชิงปฏิบัติในกรอบการประชุม ADMM อย่างจริงจัง 3) ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญ (Best Practice) 4) ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างเสาความร่วมมือ 5) เสริมสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาการนำเอกสารแนวความคิด (Concept Paper) โดยผลักดันให้กำหนดความเร่งด่วนของเอกสารแนวความคิด และมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ สามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ส่วนความร่วมมือที่ยังไม่อยู่ในความเร่งด่วน สลับซับซ้อน หรือขาดความสนใจก็อาจพักไว้ก่อน 6) ผลักดันให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรอบ ADMM-Plus ในทุก ๆ วงรอบ 3 ปี และทบทวนแผนปฏิบัติงานของแต่ละ EWG

4. ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน (Centrality) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ รวมตัวเป็นหนึ่งเดียว ด้วยจุดยืน และท่าทีร่วมกันในเรื่องสำคัญ ๆ ในทุกเวที

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (กระทรวงกลาโหม)

1.1 แสดงบทบาทการส่งเสริมมาตรการความไว้วางใจซึ่งกันและกันในทุกโอกาส และอย่างเป็นทางการ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนต่อความร่วมมือทางทหารอาเซียน

1.2 ส่งเสริมความสอดคล้อง (Consistency) โดยผลักดันให้มีการริเริ่มกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาวร่วมกัน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศสมาชิก

1.3 สนับสนุนและเสริมสร้างความแข็งแกร่ง (Consolidation) ให้กับความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM-Plus โดยการกำหนดเป้าหมายระยะสุดท้ายร่วมกันให้ชัดเจน

รวมทั้งพิจารณากำหนดประเด็นความร่วมมือที่สามารถร่วมมือกันและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง รวมทั้งสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียนได้อย่างแท้จริง

1.4 ผลักดันการส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง และดำรงความเป็นแกนกลางของอาเซียน (Centrality) สร้างความเชื่อมั่นว่าการประชุมในกรอบ ADMM จะมีบทบาทนำการประชุมในกรอบ ADMM-Plus

1.5 กำหนดวิสัยทัศน์และการเป้าหมายระยะยาวเกี่ยวกับการดำเนินงานในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหมให้ชัดเจน รวมทั้งเลือกประเด็นความร่วมมือที่สำคัญซึ่งเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่ออาเซียน สอดคล้องกับความต้องการที่จะมีบทบาทนำในอาเซียนด้วย

1.6 การดำเนินการในกรอบอาเซียนควรอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า งานอาเซียนเป็นงานด้านการต่างประเทศที่เป็นหลักของประเทศและของทุกหน่วยงานในปัจจุบันและในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 พิจารณาคัดเลือกกำลังพลที่มีศักยภาพมาปฏิบัติงานในเรื่องอาเซียนในระยะยาว เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และพัฒนากำลังพลที่มาปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเตรียมกำลังพลทดแทน

2.2 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในกรอบความร่วมมือทางทหารอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 คณะกรรมการอาเซียนของกระทรวงกลาโหมไทยและกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ต้องเข้าใจวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะยาวของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งประเด็นความร่วมมือที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่ออาเซียน

2.4 คณะกรรมการอาเซียนของกระทรวงกลาโหมไทย ต้องผลักดันการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดที่ริเริ่มโดยกระทรวงกลาโหมไทย ด้วยความมุ่งมั่นที่จะนำเอกสารแนวความคิดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

3.1 ประเด็นแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือทางทหารในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมในอนาคต

3.2 ประเด็นแนวทางการวิเคราะห์เวทีการประชุมในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจากับการเป็นสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาคในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคในอนาคต